

TAMPEREEN YLIOPISTO

Miia Hinnerichsen

VAPAAAN JA YHTENÄISEN IRLANNIN PUOLESTA

Patrick Pearcen (1879-1916)

ideologian kehitys kansallisromanttisesta idealismista radikaaliksi
nationalismiksi

Yleisen historian pro gradu –tutkielma
Tampere 2003

Tampereen yliopisto

Historiatieteen laitos

HINNERICHSEN, MIIA: Vapaan ja yhtenäisen Irlannin puolesta – Patrick Pearsen (1879-1916) ideologian kehitys kansallisromanttisesta idealismista radikaaliksi nationalismiksi

Pro gradu –tutkielma, 90 s.

Yleinen historia

Joulukuu 2003

Tutkielman aiheena on irlantilaisen kulttuurivaikuttajan ja poliittisen toimijan Patrick Pearsen ideologian kehittyminen 1800-luvun lopulta aina hänen kuolemaansa asti vuonna 1916. Pearse on mielenkiintoinen tutkimushenkilö, sillä kirjailijana ja koulunjohtajana tunnetusta miehestä kehittyi 1910-luvulla merkittävä poliittinen vaikuttaja ja lopulta Dublinin vuoden 1916 pääsiäiskapinan johtaja. Oliko Pearsen päämääränä alusta alkaen Irlannin itsenäistyminen, vai syntyikö tämä poliittinen päämäärä vasta aktiivisen järjestötoiminnan seurauksena? Entä millaisia muutoksia tai kehityskulkuja Pearsen ajattelussa voidaan hänen elämänsä aikana hahmottaa?

Lukuisista Pearsea käsittelevistä tutkimuksista huolimatta hänen ajattelunsa ja ideologiansa sisältöä ja kehitystä on käsitelty hämmästyttävän vähän. Tässä tutkielmassa Pearsen ideologiaa tarkastellaan analysoimalla hänen poliittisia kirjoituksiaan sekä toimintaansa. Tutkielman lähteinä käytetään Pearsen poliittisia kirjoituksia, jotka koottiin ja julkaistiin pian hänen kuolemansa jälkeen nimellä *Collected works of Pádraic H. Pearse*. Alkuperäisteosten puutteessa teksteistä käytettiin Corkin yliopiston toimesta internetiin digitoitua sähköistä versiota. Muita tutkimuksen kannalta tärkeitä Pearsea käsitteleviä teoksia ovat Ruth Dudley Edwardsin *Patrick Pearse: The Triumph of Failure* (Lontoo 1977), Raymond J. Porterin *P.H. Pearse* (New York 1973) sekä Seán Farrell Moranin *Patrick Pearse and the Politics of Redemption* (Washington, D.C. 1998).

Vuonna 1879 syntynyt Pearse toimi 17-vuotiaasta alkaen aktiivisesti aikakauden merkittävimmässä kulttuurijärjestössä Irlantilaisessa liitossa. Hän kannatti Irlannin itsenäistymistä jo varhaisesta nuoruudestaan asti, vaikkei muutoin ollutkaan kiinnostunut politiikasta. Iirin kielen ja kulttuurin elvyttäminen säilyivät hänen elämässään keskeisinä aina 1910-luvulle asti, jolloin Pearse kiinnostui politiikasta. Tuolloin maassa kiisteltiin sisäisen itsehallinnon säätämisestä. Pearse kannatti Irlannin kansallispuolueen tavoin itsehallintolakia, vaikka hän ei pitänytään sitä lopullisena ratkaisuna Irlannin kysymykseen. Hänen mukaansa Irlannin itsenäisyys olisi lain avulla voitu saavuttaa rauhanomaisesti perustuslaillisen politiikan menetelmillä.

Laki jakoi kuitenkin irlantilaiset jyrkästi kahtia lain puolustajiin ja vastustajiin. Tilanteen kiristyessä Pearse alkoi vaatia lehtikirjoituksissa ja julkisissa puheissa aseistettujen nationalististen vapaaehtoisten joukkojen perustamista lain säätämistä

vaatimaan. Kun Irlantilaiset vapaaehtoiset marraskuussa 1913 perustettiin oli Pearse mukana niiden toiminnassa alusta alkaen.

Pearsen kanta itsehallintolakiin muuttui vasta vuonna 1914, kun oli käymässä selväksi, että lakia ei voitaisi säätää koko Irlantiin. Maa oli jakautumassa kahtia pohjoisen Ulsterin maakunnan vaatiessa alueidensa säilyttämistä osana Irlannin ja Iso-Britannian välistä unionia ja eteläisten osien vaatiessa sisäistä itsehallintoa. Pearselle Irlanti oli yksi jakamaton kokonaisuus, eikä hän voinut hyväksyä maan jakamista. Tämän vuoksi hänen oli luovuttava myös itsehallintolain kannattamisesta.

Kansallispuolueen linjan hylkääminen ja radikaalit kirjoitukset saivat Irish Republican Brotherhoodin, Irlannin itsenäistymistä aseellisen kapinan avulla kannattavan salaseuran, hyväksymään Pearsen jäsenekseen. Järjestö alkoi pian ensimmäisen maailmansodan syttymisen jälkeen suunnitella kapinaa, joka hyödyntäisi joukkoinaan Irlantilaisia vapaaehtoisia. Erinomaiseksi poliittiseksi propagandistiksi kehittynyt Pearse nousi nopeasti tärkeään rooliin sekä vapaaehtoisten että IRB:n johdossa. Hän oli vakuuttunut, ettei Irlannin itsenäisyys ollut saavutettavissa kuin aseellisen kapinan avulla, johon kansa yhtyisi.

Dublinin pääsiäiskapina alkoi 24. huhtikuuta 1916. Kapinajohtajaksi ja Irlannin tasavallan presidentiksi valittu Pearse ei ampunut kapinassa laukaustakaan. Esittämistään jyrkistä mielipiteistään huolimatta Pearse ei kannattanut väkivaltaa. Hän oli nationalisti, jonka ideologia perustui ennen kaikkea yhtenäisen ja vapaan Irlannin ajatukseen. Kapina kukistettiin viikossa. Se ei ollut levinnyt suunnitelmien mukaiseksi kansannousuksi. Pearsen kiihkeästi tavoittelema Irlannin itsenäisyys oli jäänyt saavuttamatta.

“Life springs from death; and from the graves of patriot men and women
spring living nations.”

– Patrick Pearse

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Kulttuurivaikuttaja Patrick Pearse.....	6
2.1. Rakkaus iirinkieliseen kirjallisuuteen	6
2.2. Tie lehtimieheksi	10
2.3. Moderneja kasvatuskäsityksiä.....	15
3. Poliittinen aktivisti Patrick Pearse	19
3.1. Maltillinen nationalisti vai radikaali tasavaltalainen	19
3.2. Suuria muutoksia	27
4. Salaseuralainen Patrick Pearse.....	39
4.1. Satiiria ja väkivallan retoriikka	39
4.2. Kapinasuunnitelmat syntyvät.....	45
5. Kapinajohtaja Patrick Pearse.....	53
5.1. Salaseura salaseurassa	53
5.2. Neljä pamflettia irlantilaisesta nationalismista	64
5.3. Viimehetken ongelmista tasavallan julistamiseen	72
6. Romanttinen idealisti ja radikaali vallankumouksellinen	79

Lähteet ja kirjallisuus

1. Johdanto

Pääsiäismaanantaina 24. huhtikuuta 1916 Irlannin tasavallan väliaikaisen hallituksen presidentiksi ja sen armeijan ylipäälliköksi valittu Patrick Pearse nousi Dublinin pääpostin portaille ja luki Irlannin tasavallan itsenäisyysjulistuksen. Alkoi Dublinin pääsiäiskapina, jota pidetään yleisesti yhtenä Irlannin poliittisen historian merkittävimmistä tapahtumista. Kapina oli suunniteltu Irish Republican Brotherhoodin (IRB) salaisessa sotilaallisessa toimikunnassa. Kapinalliset eivät hyökänneet sotilaallisiin kohteisiin, vaan valtasivat muutamia Dublinin keskeisiä rakennuksia ja jäivät odottamaan brittien vastahyökkäystä. Koko maan laajuiseksi leviämään suunniteltu kapina kukistettiin viikossa.¹

Dublinin keskustan tuhonneisiin kapinallisiin suhtauduttiin aluksi hyvin kielteisesti. Yleinen mielipide muuttui kuitenkin pian päinvastaiseksi, kun maa kapinan jälkeen määrättiin sotatilaan ja 16 kapinajohtajaa nopeiden salassa pidettyjen sotilasoikeudenkäyntien jälkeen teloitettiin. Patrick Pearsea ja muita kapinallisia alettiin pitää kansallissankareina; marttyyreina, jotka olivat kuolleet yritettyään vapauttaa Irlantia. Asenteiden muutos toi valtavan suosion tasavaltalaisliikkeille. Kolmen vuoden kuluessa irlantilaiset aloittivat sissisodan brittejä vastaan, mikä lopulta johti Irlannin itsenäisen vapaavaltion syntyyn vuonna 1922.²

Kapinaa johtanut Patrick Pearse tunnettiin iirin kieltä ja kulttuuria arvostavana kirjailijana, runoilijana, lehtimiehenä ja opettajana. Sivistynyt, luonteeltaan ujo, kiltti ja epäsosiaalinen Pearse ei ollut erityisen tehokas organisoija, eikä hänellä ollut edes sotilaskoulutusta.³ Kuitenkin juuri hänet valittiin kapinajohtajaksi ja itsenäisyysjulistuksen lukijaksi. Mikä sai radikaalit tasavaltalaiset hyväksymään Pearsen johtajakseen?

Irlannin itsenäistymiskehitystä ja nationalistisia liikkeitä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa on tutkittu melko paljon. Myös Patrick Pearsesta kirjoitettiin 1920-luvulta 1960-luvulle useita biografioita. Ne kuitenkin perustuvat useimmiten samanlaiseen sankarinpalvontaan kuin yleinen mielipide pian kapinan jälkeen. Niissä Pearse on nostettu Irlannin kansallisen mytologian pyhimpien sankareiden

¹ Porter, 7; Moran, 1, 174.

² Oikarinen (1998), 95, 103; Moran, 1.

³ Moran, 2; Martin, 247.

joukkoon. Todellista henkilöä ei ole edes haluttu tuoda esiin, jottei sankarihahmo vahingoittuisi. Irlannin historiaa erityisen ansiokkaasti tutkineen F.S.L. Lyonsin mukaan tällaisia teoksia olivat esimerkiksi ranskalaisen L.N. Lerouxin *Patrick H. Pearse* (1932) ja H. McCayn *Padraic Pearse* (1966).⁴

Myöhemmät niin sanotun Irlannin historian revisionistisen tulkinnan mukaiset tutkimukset ovat huomattavasti kriittisempiä Pearsen hahmon suhteen.⁵ Näistä kattavin Ruth Dudley Edwardsin *Patrick Pearse: The Triumph of Failure* vuodelta 1977. Edwardsin teos käy Pearsen elämän läpi äärimmäisen huolellisesti ja kriittisesti. Se ei kuitenkaan vastaa kysymykseen, miksi Pearse päätyi kannattamaan väkivaltaista ratkaisua Irlannin itsenäistymiseksi. Edwardsin mukaan Pearsen radikalisoitumiseen oli syynä hänen epäonnistumisensa sekä taiteellisesti että taloudellisesti.

Huomion arvoisia Pearsea koskevia tutkimuksia ovat myös Raymond J. Porterin *P.H. Pearse* (1973) ja William Irvin Thompsonin vuonna 1967 julkaistu *The Imagination of an Insurrection: Dublin, Easter 1916*. Jälkimmäinen käsittelee Pearsen lisäksi myös muita kapinaan osallistuneita tai samaan aikaan vaikuttaneita kirjailijoita. Molempien teosten näkökulma on kuitenkin lähempänä kirjallisuuden kuin historian tutkimusta, toisin sanoen niissä ei oteta juurikaan kantaa Pearsen tekstien sisältöön tai merkitykseen. Molemmat päätyvät pitämään Pearsea korkeintaan keskinkertaisena kirjailijana.

Uusinta Pearsea käsittelevää tutkimusta edustaa Seán Farrell Moranin teos *Patrick Pearse and the Politics of Redemption* vuodelta 1998. Moran keskittyy nimenomaan Pearsen aatteiden ja ideologian kehitykseen, mutta painottaa voimakkaasti psykhistoriaa ja käyttää tulkintansa apuna muun muassa Freudin psykoanalyysin teorioita. Moran perustelee valtaosan Pearsen teoista tai käytöksestä hänen lapsuuden kokemustensa ja erityisesti hänen elämästään puuttuneiden miesesikuvien perusteella. Moranin mukaan Pearse ei aina erottanut todellisuuden ja myyttien eroa, mistä johtuen hän näki myös itsensä jonkinlaisena traagisena sankarihahmona.

⁴ Thornley, 151; Lyons, 798.

⁵ Smith, 5-7.

Lopuksi on vielä mainittava J.J. Leen erinomainen artikkeli *In Search of Patrick Pearse*, joka on julkaistu vuonna 1991 ilmestyneessä teoksessa *Revising the Rising*. Lee kumoo artikkelissaan monia Pearsea koskevia aiemmissä tutkimuksissa esitettyjä väitteitä ja antaa hänen kiistanalaisimmille kirjoituksilleen uusia tulkintavaihtoehtoja.

Lukuisista Pearsea käsittelevistä tutkimuksista huolimatta hänen ajattelunsa ja ideologiansa kehitystä sekä niiden syitä on käsitelty hämmästyttävän vähän. Tämä tutkielma pyrkii osaltaan täyttämään tuota tehtävää tarkastelemalla Patrick Pearsen ideologian kehitystä lapsuusvuosista aina hänen kuolemaansa asti vuonna 1916. Mikä muutti korkeasti koulutetun idealistin ja kansallisen heräämisen puolestapuhujan radikaaliksi nationalistiksi ja lopulta kapinajohtajaksi? Millaisia muutoksia tai kehityskulkuja Pearsen ajattelussa voidaan tutkimusaikana hahmottaa? Oliko Pearsen päämääränä jo 1900-luvun alusta alkaen Irlannin itsenäistyminen, vai syntyikö tämä poliittinen päämäärä vasta aktiivisen kansalaistoiminnan seurauksena?

Pearsen ideologian tarkastelu on mielekästä, koska hänellä oli merkittävä rooli irlantilaisen nationalismin kehityksessä. Kun perustuslaillinen politiikka ei ollut onnistunut löytämään rauhanomaista ratkaisua Irlannin tilanteeseen, oli valtiollista itsenäisyyttä kiihkeästi tavoittelevien nationalistien etsittävä toisenlaisia, radikaalimpia ratkaisuja. Nykyisessä Pohjois-Irlannissa väkivallan kierrettä ei ole vieläkään pystytty katkaisemaan. Irlannin tasavaltalaisarmeija, IRA, joka on IRB:n ja erityisesti Pearsen radikaaleimpien aatteiden perillinen, käy edelleen taistelua alueen tulevaisuudesta.⁶

Pearsen ideologiaa, hänen poliittisia mielipiteitään ja näkemystään irlantilaisesta nationalismista tutkitaan hänen toimintansa ja poliittisten kirjoitusten avulla. Eri yhteyksissä kirjoitetut poliittiset tekstit kertovat Pearsen suhtautumisesta ajankohtaisiin tapahtumiin ja asioihin. Ne edustavat hänen tulkintaansa kokemistaan tai havaitsemistaan ilmiöistä, aatteista ja tapahtumista. Keskeistä on myös pyrkiä rakentamaan mahdollisimman tarkka kuva siitä yhteiskunnasta ja niistä tapahtumista, joihin tutkimuksen kohteena oleva henkilö osallistui. Konteksti on olennainen sekä ajattelun että toiminnan selittämiselle. Henkilön ajattelun ja

⁶ Hyökinpuro, 2; Moran, 201.

toiminnan ymmärtämiseksi on lisäksi luotava kuva itse henkilöstä ja hänen luonteestaan, vaikka yksityiselämän tarkempi tutkiminen ei olekaan merkityksellistä.⁷

Päälähteenä käytetään siis Patrick Pearsen poliittisia kirjoituksia esseitä, puheita ja pamfletteja, jotka julkaistiin pian hänen kuolemansa jälkeen kokoelmassa *Collected works of Pádraic H. Pearse*. Teoksesta ja sen osista on sittemmin otettu useita painoksia, mutta niitä ei ollut saatavilla tätä tutkimusta tehtäessä. Poliittiset kirjoitukset löytyvät kuitenkin kokonaan digitoituna internetistä.⁸ Sähköinen lähdekokoelma sijaitsee URL-osoitteesta <http://www.ucc.ie/celt/pearse.html>. Kokoelma on irlantilaisen Corkin yliopiston luoma ja tarkoitettu materiaaliksi Irlannin historian ja kirjallisuuden tutkimukseen. *Celt – Corpus of electronic texts* –sivustoa voidaankin tämän vuoksi pitää varsin luotettavana. Lähteenä sen voi katsoa olevan täysin painetun tekstin veroinen, etenkin kun digitoituissa teksteissä on säilytetty alkuperäisteosten sivunumerointi. Lähteisiin viittaaminen on yksinkertaista ja tarkkaa.

Pearse tuotti elämänsä aikana myös fiktiivistä materiaalia, kuten runoja, kertomuksia ja näytelmiä. Valtaosa materiaalista oli iirin kielistä. Kertomukset olivat tarkoitettu pääasiassa kieltä opiskelevien opintomateriaaliksi. Pieniä näytelmiä taas esitettiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain Pearsen oman koulun oppilaiden toimesta. Fiktiivisen materiaalin aiheet liittyvät useimmiten iiriläiseen perinteeseen, legendoihin ja mytologiaan.⁹ Fiktiivinen materiaali on tarkoituksella jätetty tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Se ei sisällä selkeitä poliittisia kannanottoja eikä sen perusteella siksi voi tehdä perusteltuja päätelmiä Pearsen poliittisesta ideologiasta tai sen kehittymisestä. Samaan rajaukseen on myös päätyneet edellä mainittu Lee, jonka mukaan fiktiivisen materiaalin tulkinta ja sen perusteella tehtävät päätelmät poliittisista näkemyksistä tai mielipiteistä ovat parhaimmillaankin kiistanalaisia.¹⁰

Pearsen toimintaa ja yhteiskunnallista kontekstia tarkastellaan poliittisten kirjoitusten lisäksi laajan tutkimuskirjallisuuden avulla. Irlannin historian 1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku on tutkittu varsin kattavasti ja siitä on julkaistu useita arvostettuja

⁷ Vastaavanlaisesta tutkimuksesta ks. esim. Oikarinen, Sari, "A Dream of Liberty": Constance Markievicz's Vision of Ireland: 1908-1927. Suomen historiallisen seuran julkaisuja 34, Helsinki 1998.

⁸ Digitoinnin lähteenä on käytetty teossarjan osia *Political Writings and Speeches*, Phoenix publishing Co. Ltd., Dublin 1924 ja *Songs of the Irish Rebels and Specimens from an Irish Anthology*, Some Aspects of Irish Literature, Three Lectures on Gaelic Topics, Phoenix publishing Co. Ltd., Dublin n.d.

⁹ Porter, 66-138 passim.

¹⁰ Lee (1991), 123, 126, 128.

historian tutkimuksia, kuten jo aiemmin mainitun F.S.L. Lyonsin *Ireland Since The Famine*. Muita hyviä tutkimuksia ovat muun muassa George D. Boycen *Nationalism in Ireland* sekä Sean Croninin *Irish Nationalism: A History of its Roots and Ideology*. Näissä kaikissa käsitellään yhteiskunnallisen tilanteen lisäksi myös kansalaisliikkeitä ja niiden johtohahmojen toimintaa varsin yksityiskohtaisesti.

Tutkielma etenee pääluvuittain kronologisesti, vaikka eri alaluvuissa usein käsitelläänkin myös samanaikaisia tapahtumia. Johdannon jälkeisessä luvussa käydään aluksi läpi Pearsen lapsuus ja nuoruus vuodet, joiden tarkoituksena on lähinnä muodostaa kuva tutkimushenkilöstä ja luoda tarvittavat taustat aiheen ymmärtämiseksi. Luvun loppuosassa ruoditaan Pearsen 1900-luvun alun varhaisia poliittisia näkemyksiä. Kolmas luku keskittyy 1910-luvun alkuvuosiin, jolloin Irlannin tilanne alkoi pitkän suvantokauden jälkeen jälleen kiristyä. Myös Pearsen ajattelu muuttui noiden vuosien aikana merkittävästi.

Neljännessä luvussa käsitellään Irlannin äärimilleen kiristynyttä poliittista tilannetta juuri ennen ensimmäisen maailmansodan syttymistä ja kapinasuunnitelmien syntymistä välittömästi sen jälkeen. Viides luku kartoittaa erityisesti kapinasuunnitelmien etenemistä ja Pearsen osallisuutta niissä. Lisäksi käsitellään Pearsen lopulliseksi muotoutunutta ideologiaa ja hänen visiotaan tulevaisuuden Irlannista. Viimeisessä, kuudennessa luvussa vedetään yhteen tutkimuksen antia ja vastataan tutkimuskysymyksiin.

2. Kulttuurivaikuttaja Patrick Pearse

2.1. Rakkaus iirinkieliseen kirjallisuuteen

Englantilaisen kivenveistäjän James Pearsen ja hänen irlantilaisen Margaret vaimonsa toinen lapsi Patrick Henry Pearse syntyi Dublinissa 10.11.1879.¹¹ Patrick Pearse oli vakavamielinen, ujo ja älykäs lapsi, jolla oli hyvin vilkas mielikuvitus. Hänen kerrotaan usein kuvitelleen olevansa suuri irlantilainen sankari, joka pelasti hädässä olevia. Pian opittuaan lukemaan ja kirjoittamaan Pearse alkoi laatia myös pieniä näytelmiä, joita sisarukset näyttelivät kotona. Ujoudestaan huolimatta Pearse nautti isänmaallisten laulujen ja runojen lausumisesta perhepiirissä.¹²

Patrick Pearsen tärkeimmät varhaiset esikuvat olivat hänen omat vanhempansa. 1860-luvulla Dubliniin muuttanut James Pearse (1839-1900) oli lontoolaisen käsityöläisperheen poika, joka oli aloittanut työnteon jo 8-vuotiaana. Hän oli työläistaustastaan huolimatta hyvin oppinut, mikä näkyy esimerkiksi muutamissa hänen 1880-luvulla kirjoittamissaan poliittisissa pamfleteissa. Aatemaailmaltaan Jamesin voi sanoa olleen englantilainen radikaali, sillä hän muun muassa kannatti vakaasti Parnellia¹³ ja Irlannin itsehallintolakia home rulea. Perhe oli katolilainen, vaikka Jamesin ei uskotakaan olleen erityisen uskonnollinen ihminen. Edwardsin mukaan James kääntyi 1860-luvulla katolilaiseksi työnsä vuoksi. Kivenveistäjä sai toimeentulonsa pääasiassa kirkkotaitteesta, ja James pelkäsi, että hän saataisi ei-katolilaisena menettää tärkeitä työtarjouksia.¹⁴

Pearsen äiti, Margaret oli lähtöisin irlantilaisesta työläisperheestä. Hän oli harras katolilainen ja kasvatti myös lapsensa tiukasti vakaumustensa mukaisesti. Margaret ei ollut juuri käynyt kouluja, eikä siksi osannut lukea ja kirjoittaa kuin välttävästi. Hän oli kuitenkin tädiltaan oppinut vanhoja irlantilaisia lauluja, joita hänellä oli tapana laulaa lapsilleen. Täti, joka vieraili usein perheen luona, oli itse tutustunut 1800-luvun puolivälissä feeniläisiksi kutsuttuihin irlantilaisiin nationalisteihin. Hän kertoi lapsille usein tarinoita, joissa esiintyivät Irlannin kansallissankarit Wolfe Tone, Robert Emmet, John Mitchell ja feeniläiset. Tarinat erosivat merkittävästi tavallisista

¹¹ Moran, 22-24, 26; Porter, 15; Thornley, 151-152.

¹² Moran, 26-29.

¹³ Charles Stewart Parnell (1846-91), parlamenttiedustaja 1875-90, Irlannin Kansallispuolueen johtaja 1880-90, merkittävien sosiaalisten uudistusten aikaansaaja Irlannissa. Foster, 359.

¹⁴ Edwards, 1, 10-11; Moran, 22-24, 36-37.

saduista, joissa yleensä on onnellinen loppu. Näissä tarinoissa jalot sankarit kävivät taisteluun oikeuden puolesta ylivoimaista vastustajaa vastaan ja useimmiten hävisivät.¹⁵ Laulut ja tarinat tekivät suuren vaikutukseen Pearseen, joka palasi niiden hahmoihin toistuvasti myöhemmissä kirjoituksissaan. Pearse kiitti *The Irish Freedom* -lehdessä julkaistussa artikkelissa äitiään ja tämän tättiä kiinnostuksensa herättämisestä feeniläisiä kohtaan. Heidän ansiostaan hän oli ryhtynyt tutkimaan nationalistien toimintaa tarkemmin.¹⁶

Pearsen voimakkaan romanttinen nationalismi alkoi muotoutua jo varhaislapsuudessa. Vilkasmielikuvituksellista poikaa kiehtoivat legendat, tarut ja uskonto, kiinnostus noihin aiheisiin laantunut aikuisiässäkään. Isän pragmaattinen ja perustuslaillinen nationalismi erosi voimakkaasti Pearsen ajatusmaailmasta. Huomattavasti vaimoan vanhempi¹⁷ ja työhönsä uppoutunut James näyttääkin jääneen Pearsen elämässä varsin etäiseksi, kun taas suhde äitiin ja sisaruksiin oli hyvin läheinen vielä aikuisiässäkin.¹⁸

Pearse aloitti koulunkäynnin tavalliseen tapaan seitsemän vuotiaana. Ensimmäiset luokat hän opiskeli pienessä yksityisessä koulussa Wentworth kadulla. Hän oli koulussa varautunut ja hiljainen, eikä useimmiten ottanut osaa muiden poikien rajuihin fyysisiin peleihin tai leikkeihin. Syinä syrjään vetäytyneisyyteen saattoivat ujuden lisäksi olla vasemman silmän karsastus sekä lievä änkytys, joka hänen kuitenkin onnistui voittaa myöhemmällä iällä.¹⁹

11-vuotiaana Pearse siirtyi Kristillisen veljeskunnan kouluun, jolla oli hyvä maine erinomaisten arvosanojen tuottajana ja yliopistoon valmistajana. Koulun opetustyyli oli tehokas ja kuri ankara, mikä muutti Pearsen yhä sisäänpäin kääntyneemmäksi ja epävarmemmaksi. Hän oli kuitenkin hyvä oppilas ja uppoutui erityisesti Irlannin historian ja kirjallisuuden opintoihin. Hän aloitti myös iirin kielen opiskelun. Päättäessään koulunsa 16-vuotiaana vuonna 1896, hänen kielitaitonsa oli niin hyvä, että hänet hyväksyttiin avustavaksi opettajaksi entiseen opinahjoonsa.²⁰

¹⁵ Moran, 22-26, 37-39.

¹⁶ Pearse, *From a Hermitage* (1915), 191. Teksti julkaistu alunperin *The Irish Freedom* -lehdessä joulukuussa 1913 osana kymmenen artikkelin sarjaa.

¹⁷ Heidän avioituessaan vuonna 1876 James oli 47-vuotias ja Margaret vasta 20-vuotias. Moran, 24.

¹⁸ Moran, 22-24, 36-37.

¹⁹ Porter, 16; Moran, 29-30.

²⁰ Edwards, 12; Moran, 40-42; Porter, 16.

Pearse päätti osallistua Dublinin kuninkaallisen yliopiston sisäänpääsykokeeseen vasta kahden vuoden kuluttua koulun päättymisestä, vaikka hän menestyikin tasokokeessa erinomaisesti. Välivuodet hän kulutti pääosin ihailmansa iirinkielisen kirjallisuuden parissa ja hänestä kehittyikin nopeasti alan melkoinen asiantuntija. Harrastuneisuudesta kertoo Pearsen muutamien ystäviensä kanssa perustama kirjallisuusseura *New Irish Literary Society*. Mahtipontiselta kuulostavan seuran tarkoitus oli luoda uutta populaaria iirin kielistä kirjallisuutta sekä tehdä tunnetuksi vanhaa. Viikoittain kokoontuneen seuran keskustelun kohteena oli usein Pearsen tai hänen sisarensa Margaretin kirjoittamia iirinkielisiä kertomuksia ja runoja. Pearse toimi alusta alkaen seuran puheenjohtajana.²¹

Puheenjohtajan ominaisuudessa hän piti seurassa kolme iiriläisyyttä käsittelevää luentoa, jotka pian sen jälkeen julkaistiin kirjana.²² Pearse kertoo kirjan esipuheessa päätyneensä julkaisemaan luennot tehdäkseen tunnetuksi johtamaansa kirjallisuusseuraa ja tehdäkseen samalla tunnetuksi iirinkielistä kirjallisuutta. Kaksi ensimmäistä luentoa käsittelevät iirinkielisen kertovan kirjallisuuden ja kansanlaulujen syntytapoja ja teemoja. Pearse väittää muun muassa, että Irlannin kirjallisuus oli vanhempaa, runsaampaa, ja parempaa, kuin minkään muun Euroopan maan kirjallisuus Kreikkaa lukuun ottamatta.²³ Luentojen sävy on kokonaisuudessaan hyvin romanttinen, paatoksellinen ja naiivi. Paatoksellisuudesta huolimatta luennot paljastavat kuitenkin, että vasta 19-vuotias Pearse oli varsin perehtynyt aiheeseensa.

Kolmas luento on merkittävin tarkasteltaessa nuoren Pearsen ideologiaa. Siinä hän keskittyy pohtimaan iiriläisen kansan tulevaisuutta, joka näyttäisi hänen mukaansa perustuvan ennen kaikkea sivistykseen. Sotilaallinen tai teollinen mahti ei ollut iiriläisiä varten, mutta kuitenkin kansaa odotti loisteliaampi kohtalo kuin Roomaa tai Britanniaa. Iiriläisten kohtalo oli tulla modernin intellektuaalisen ja sosiaalisen elämän pelastajaksi, maailmankirjallisuuden elvyttäjäksi, kansakuntien opettajaksi sekä luonnon, sankareiden ja jumalan palveluksen ilosanoman julistajaksi. Tuo tulevaisuus voitaisiin saavuttaa iirin kieltä ja kirjallisuutta vaalimalla. Pearse

²¹ Lyons, 331-332; Edwards, 16-17; Moran, 42-43; Porter, 17.

²² Porter, 141; Pearse, *Three Lectures on Gaelic Topics* (1898), 161.

²³ Pearse, *Three Lectures on Gaelic Topics* (1898), 161-162, 164.

myöntää, että hänen kuvailemansa tulevaisuus on idealistinen, mutta kuitenkin tavoite johon olisi vakaasti pyrittävä.²⁴

Pearsen 1800-luvun lopun näkemykset näyttävät olleen varsin romanttisia ja idealistisia. Luennot painottavat iiriläisen kulttuurin yliveraisuutta, mutta niistä puuttuvat kaikki viittaukset ajan yhteiskuntaan ja poliittisiin ilmiöihin. Silmiinpistävää on myös, että vaikka luennot ovat täynnä viittauksia sekä legendaaristen iiriläisten sankarihahmojen että uudempien nationalistien sotilaallisiin saavutuksiin, Pearse ei rohkaise ottamaan heistä mallia. Päinvastoin hän sanoo, ettei miekka ole irlantilaisia varten. Vuosisatoja tavoiteltu itsenäisyys voitettaisiin iirin kieltä ja kulttuuria elvyttämällä.²⁵ Luentojen valossa näyttää selvältä, että Pearse kannatti jo 1800-luvun lopulla Irlannin itsenäistymistä. Hän piti kuitenkin kansallista heräämistä ja kulttuurin elvytystä parempana tienä itsenäisyyden saavuttamiseksi kuin aiempien nationalistien sotilaalliseen voimaan tukeutumista.

Syksyllä 1896 Pearse liittyi myös nopeasti suosiotaan kasvattavan *liriläisen liiton* toimintaan.²⁶ Liiton perustamiseen oli johtanut Douglas Hyden²⁷ Irlantilaisessa kirjallisuusseurassa vuonna 1892 pitämä puhe, jossa hän vaati irlantilaisen kulttuurin puhdistamista englantilaisvaikutuksesta. Uuden seuran tarkoituksena oli iirin kielistä laulu- ja runoperinnettä elvyttämällä luoda uudelleen puhdas ja yhtenäinen iiriläinen kulttuuri, joka oli ollut elinvoimainen ennen maahan levinnyttä englantilaista 'kulttuurisaastetta'. Todisteina aidosta irlantilaaisuudesta uskottiin maan itäosissa vielä olevan alueita, joita englantilaisuus ei ollut pilannut.²⁸

Kuten monet muutkin Irlannissa 1800-luvun lopulla syntyneet liikkeet, myös liriläinen liitto liittyi yleisempään eurooppalaiseen ilmiöön, kansalliseen heräämiseen. Tarkoituksena oli määritellä omaa kansallista identiteettiä, jotta se erottuisi muista ja antaisi pohjaa nationalistisille poliittisille pyrkimyksille.²⁹ Toinen syy liikkeen suosioon oli maan poliittinen tilanne. Irlannissa oli kasvava joukko alempaan keskiluokkaan kuuluvia nuoria, jolle ei ollut tarjolla poliittisia vaikutusmahdollisuuksia

²⁴ Pearse, *Three Lectures on Gaelic Topics* (1898), 219-221, 233.

²⁵ *Ibid.*, 219-221, 230, 234.

²⁶ *The Gaelic League*, perustettu 1893. Moran, 42.

²⁷ Douglas Hyde (1860-1947), englantilais-irlantilainen protestantti, liriläisen liiton perustajajäsen ja liiton ensimmäinen puheenjohtaja 1893-1915, kirjallisuuden professori 1908-32, ministeri 1925-6, vuoden 1937 perustuslain jälkeen Irlannin ensimmäinen presidentti. Foster, 447.

²⁸ Smith, 50-51; Kinealy, 53.

²⁹ Lyons, 332-333.

Kansallispuolueen jouduttua oppositioon ja hajaannuksen tilaan pitkäaikaisen johtajansa Charles Stewart Parnellin kuoleman jälkeen vuonna 1891.³⁰ Tässä yhteydessä on kuitenkin painotettava, että Irlantilainen liitto oli sekä uskonnollisesti että poliittisesti sitoutumaton aina vuoteen 1915 asti.³¹

Pearse eteni Irlantilaisen liiton toiminnassa suurin harppauksin. Vuonna 1898 vasta 19-vuotiaana hänet valittiin liiton toimeenpanevan neuvoston jäseneksi. Useimmat muut neuvoston jäsenet olivat varsin meritoituneita, kuten esimerkiksi Hyde tai Eoin MacNeill³². Pearsen innostuneisuus kirjallisuuteen oli kuitenkin huomattu, ja sekä hän että hänen johtamansa aloitteleva kirjallisuusseura mainittiin säännöllisesti liiton kokouksissa ja virallisissa julkaisuissa. Lisäksi Pearse vaikuttaa unohtaneen ujutensa ja syrjään vetäytyneisyytensä kokonaan toimiessaan rakastamansa kirjallisuuden parissa.³³

2.2. Tie lehtimieheksi

Pearse läpäisi kuninkaallisen yliopiston sisäänpääsykokeen vuonna 1898. Hän sai kokeessa kiitettävän arvosanan iirin kielestä, mutta aloitti kuitenkin lakitieteen opinnot. Pearse kahlasikin lakiopinnot läpi osoittamatta erityistä kiinnostusta alaan. Koska opinnot etenivät pääasiassa tenttimällä, hänelle jäi runsaasti aikaa keskittyä myös iirin kielen opettamiseen sekä Irlantilaisen kirjallisuuden ja historian opiskeluun.³⁴

Irlantilaisesta kulttuurista kiinnostuneen ja kirjallisesti lahjakkaan Pearsen päätös suuntautua lakimiehen uralle kuulostaa melko epäjohdonmukaiselta. Moran väittääkin, että päätös olisi todellisuudessa ollut Pearsen voimakastahtoisin isän. James Pearse oli hyvin ylpeä omasta oppineisuudestaan ja sen myötä kohonneesta perheen sosiaalisesta asemasta. Hän tahtoi lastensa saavan hyvän koulutuksen ja menestyvän elämässä vielä häntäkin paremmin. Pearse ei ollut taiteellisesti erityisen lahjakas, joten hänestä ei ollut perheen menestyvän kivenveistoyrityksen jatkajaksi. Perheen vanhimmalle pojalle oli siis valittava jokin toinen ammatti. James Pearsen tapaiselle keskiluokkaistuneelle käsityöläiselle lakimiehen ammatti edusti

³⁰ Smith, 51.

³¹ Lyons, 332-333.

³² Eoin MacNeill (1867-1945), Irlantilaisen liiton perustajajäsen ja ensimmäinen vara-puheenjohtaja, Irlannin historian professori 1908, Irlantilaisten vapaaehtoisten johtaja, parlamenttiedustaja 1918-22, ministeri 1919-25. Williams, 136-137; Foster, 447.

³³ Moran, 43.

³⁴ Ibid., 43, 45.

merkittävää yhteiskunnallista nousua. Uran valinnasta ei todennäköisesti edes käyty kiistaa, vaan isän sana oli laki.³⁵

Pearsen tulevaisuuden suunnitelmat kuitenkin muuttuivat, kun isä yllättäen kuoli vuonna 1900. Pearse oli tuolloin vasta hieman yli kaksikymmenvuotias, mutta koska hän oli perheen vanhin poika, ja pikkuveli William oli vasta 19-vuotias, perheyriksen johtaminen lankesi hänelle. Lakimiehen ammatin yhdistäminen yrityksen johtamiseen olisi ollut vaikeaa, joten hän luopui urasta, vaikka suorittikin yliopisto-opintonsa loppuun ja valmistui kesäkuussa 1901.³⁶ Päätöstä helpotti luonnollisesti myös se, että Pearse ei ollut alun perinkään ollut kiinnostunut lakimiehen ammatista. Perheyriksen johdossa hänelle jäi aikaa jatkaa toimintaansa todellisten kiinnostustensa kirjoittamisen, opettamisen ja iiriläisen perinteen parissa.

Pearse oli melko tyypillinen ajan iiriläisyysintoilija. Hän oli keskiluokkainen, hyvin koulutettu ja kulttuuriasioille omistautunut. Lisäksi hän oli kunnianhimoinen, sillä vain iiriläisen perinteen parissa Pearse tunsu itsensä varmaksi. Näiden ominaisuuksien vuoksi Pearsen oli onnistunut lyhyessä ajassa varmistaa paikkansa Dublinin iiriläisharrastajien piireissä. Hän istui iiriläisen liiton toimeenpanevan neuvoston lisäksi myös liiton julkaisukomiteassa.³⁷

Kirjoitettuaan vuonna 1902 useita artikkeleita iiriläisen liiton viralliseen viikoittain ilmestyvään lehteen *An Claidheamh Soluisiin*³⁸, Pearse haki lehden päätoimittajan paikkaa. Hänet valittiinkin tehtävään nuoresta iästään huolimatta helmikuussa 1903. Päätoimittajuus oli Pearselle mieluinen tehtävä, sillä hän saattoi tehtävässä kirjoittaa juuri itselleen mieluista aiheista kirjallisuudesta, historiasta ja kulttuurista. Edwardsin mukaan monet Pearsen varhaisista artikkeleista olivat melko naiiveja. Hän muun muassa kirjoitti kokemuksistaan Irlannin maaseudun elämästä hyvin romantisoivaan ja idealistiseen tyyliin. Kypsymättömyydestä kertoi myös Pearsen kunnianhimoinen, mutta harkitsematon ajatus kasvattaa lehden kokoa heti päätoimittajuutensa aluksi. Suurempikokoista lehteä julkaistiin jonkin aikaa tappiolla, kunnes Pearsen oli myönnyttävä palauttamaan lehti alkuperäiseen kokoonsa.³⁹

³⁵ Moran, 36, 43-44, 110.

³⁶ Edwards, 46-48.

³⁷ Moran, 112.

³⁸ *An Claidheamh Soluis* engl. The Sword of Light.

³⁹ Edwards, 52, 58-60, 68.

Päätoimittajuutensa alkuvuosina, kuten jo aikaisemmin kirjallisuusseurassa pitämässään luennoissaan, Pearse uskoi iirin kielen olevan kansallisuuden perusta. Kielestä olivat lähtöisin ainutlaatuinen irlantilainen kulttuuri ja kansanluonne. Hän rinnasti toisiinsa iiriläisyyttä elvyttävät ja nationalistiset liikkeet, joilla hänen mukaansa molemmilla oli sama tavoite: säilyttää aito irlantilaisuus.⁴⁰ Osa Irlantilaisen liiton kannattajista oli yhtä kapeakatseisia hänen kanssaan, mutta ajatuksella oli myös vastustajia. Varsinkin Pearsen näkemys, ettei poliittinen nationalismi ollut yhtä tärkeää kuin kulttuurin elvyttäminen, aiheutti ristiriitoja.⁴¹ Pearse kirjoitti, että jos iirin kieli katoaisi, katoaisi myös Irlannin kansakunta, kun taas poliittinen autonomia voitaisiin menettää ja saavuttaa jälleen uudelleen. Tämän vuoksi kielen elvyttäminen oli tärkeämpää kuin politiikka ja lisäksi kokonaan korkeammalla tasolla.⁴² Pearsen päätoimittajuus oli edellä mainituista ongelmista huolimatta edullista hänen kirjallisille pyrkimyksilleen. *An Claidheamh Soluis* –lehdessä, kuten myös monissa muissa vastaavissa lehdissä, julkaistiin säännöllisesti Pearsen kirjoittamia fiktiivisiä tarinoita ja kirjallisuusarvioita.⁴³

Kulttuurin alalla aktiivinen Pearse ei yllättäen ollut juurikaan kiinnostunut päivänpolitiikasta ennen 1910-lukua. Ystävät ja tuttavat pitivät häntä tässä asiassa jopa lapsellisen tietämättömänä. Hän ei puuttunut politiikkaan kirjoituksissaan, eikä myöskään koskaan kuulunut mihinkään poliittiseen puolueeseen. Vaikka Irlantilainen liitto oli epäpoliittinen järjestö, Pearsen rooli *An Claidheamh Soluis* –lehden päätoimittajana alkoi vaatia häneltä kuitenkin myös poliittisia kannanottoja, etenkin kun Irlannin poliittinen tilanne alkoi jälleen kärjistyä 1900-luvun taiteen jälkeen.⁴⁴

Irlannin politiikassa oli 1800-luvun lopun kahteen itsehallintolakiehdotukseen⁴⁵ liittyneiden kriisien jälkeen ollut suvantokausi maan kansallispuolueen jouduttua sisäiseen hajaannuksen tilaan ja oppositioon parlamentissa. Itsehallintolaki oli jäänyt syrjään Westminsterin politiikasta ja joutunut unohduksiin vuosiksi. Jyrkkä vastakkainasettelu unionisteihin ja nationalisteihin, itsehallintolain vastustajiin ja puolustajiin, oli lieventynyt. Vuodesta 1887 lähes tauotta vallassa ollut Tory-puolue

⁴⁰ *An Claidheamh Soluis* 27.8.1904: siteerattu Moran, 115; *An Claidheamh Soluis* 17.12.1904 ja 4.2.1905: siteerattu Porter, 38.

⁴¹ Moran, 115.

⁴² *An Claidheamh Soluis* 7.1.1905: siteerattu Porter, 38.

⁴³ Moran, 115-117.

⁴⁴ Cronin, 101; Moran, 124-125.

⁴⁵ Ensimmäinen itsehallinto- eli home rule –lakiehdotus kaatui alahuoneen käsittelyssä v. 1886 ja toinen ylähuoneessa v. 1893. Ks. esim. Smith (2000), 25-43 tai Lyons (1985), 131-150, 170-195 ja 256-310.

pyrki ratkaisemaan Irlannin ongelmia kohentamalla maan taloutta, toisin kuin aiemmista hallinnollisista uudistusyrityksistä vastuussa ollut Liberaalipuolue. Tory-politiikan periaatteena oli viedä pohja nationalistisilta pyrkimyksiltä osoittamalla, että unionista Britannian kanssa oli Irlannille enemmän hyötyä kuin haittaa. Uudistuspolitiikkaa on myöhemmin usein kuvattu lauseella *killing home rule with kindness*.⁴⁶ Tärkeimmät Tory-puolueen uudistuksista Irlannissa koskivat paikallishallintoa ja maanomistusta. Uudistukset muuttivat perustavalla tavalla Irlannin yhteiskuntaa, sillä niiden myötä sekä maanomistajuus että valta paikallispolitiikassa alkoivat siirtyä protestanttiselta yläluokalta nationalistisenemmistöisille katolilaisille vuokraviljelijöille ja työväestölle.⁴⁷

Poliittinen tasapaino muuttui kuitenkin jälleen Irlannin kansallispuolueen yhdistyessä uudelleen vuonna 1900 maltillisena konsensuspolitiikkona tunnetun John Redmondin⁴⁸ johtamana. Tory-hallinnon tarkoituksena oli ollut saada irlantilaiset luopumaan itsehallintoajatuksista ratkaisemalla räikeimmät yhteiskunnalliset epäkohdat, mutta vaikutus olikin päinvastainen. Kun taloudelliset ja yhteiskunnalliset ongelmat oli ratkaistu, mikään ei estänyt Irlannin kansallispuoluetta ryhtymästä jälleen ajamaan maalle itsehallintoa.⁴⁹

Kansallispuolueelle ilmaantui 1900-luvun alussa myös uusia kotimaisia kilpailijoita. 1890-luvulla kansallisen heräämisen myötä syntyneet ajatukset irlantilaisen kulttuurin puhdistamisesta ja brittiläisvaikutusten torjumisesta muuntuivat radikaaleimmissa piireissä tavoitteeksi ajaa brittiläiset saarelta lopullisesti. Tällaisia ajatuksia julkaistiin vuodesta 1899 alkaen muun muassa Arthur Griffithin toimittaman *The United Irishmen* -lehden sivuilla. Separatististen aatteiden innoittamana syntyi useita uusia nationalistisia ryhmiä, kuten Dungannon klubit, Wolfe Tone – muistoyhdistykset ja Griffithin itsensä johtama *Cumann na nGaedheal*. Vuoteen 1905 mennessä ryhmät yhdistyivät eräänlaisen sateenvarjo-organisaation *Sinn Féin*in alaisuuteen.⁵⁰

⁴⁶ Smith, 43, 46-47.

⁴⁷ Smith, 47-48; Lyons, 212, 217-219.

⁴⁸ John Redmond (1856-1918), Pamellin kannattaja, parlamenttiedustaja 1881, 1885 ja 1891-1918, Irlannin kansallispuolueen puheenjohtaja 1900-18. Foster, 434.

⁴⁹ Smith, 48, 53.

⁵⁰ Sinn Féin engl. Ourselves. Smith, 57.

Arthur Griffithin johtaman Sinn Féinin päämääräksi muotoutui Irlannin osittainen itsenäistyminen perustamalla Itävalta-Unkarin mallin mukainen Britannian ja Irlannin kaksoismonarkia. Irlantiin olisi saatava Westminsteristä irrallinen edustuslaitos ja suojatulleilla turvattu riippumaton talous. Sinn Féinin päämäärät erosivat näin sekä perinteisten äärinationalististen ryhmittymien väkivallalla saavutettavan täydellisen itsenäisyyden aatteista että kansallispuolueen perustuslaillisesta ideologiasta. Yksityiskohtaisempaa linjaa Sinn Féinille onkin vaikea määritellä, sillä se koostui hyvin erilaisista aineksista. Monenlaisten, epätarkasti määriteltyjen aatteiden edustaminen toi liikkeelle laajan kannatuksen, mutta teki myös kaikki tarkemmat poliittiset linjaukset mahdottomiksi. Lisäksi liike kärsi heikosta rahoituksesta ja katolisen kirkon epäsuosiosta, minkä vuoksi se oli varsin hajanainen ja heikko aina 1910-luvun lopulle asti.⁵¹

Ensimmäisten home rule –lakiehdotusten aikaiseen vastakkainasetteluun, unionistit vastaan nationalistit, palattiin jälleen 1900-luvun alussa Irlannin ensimmäisen osittaisen itsehallintolakiehdotuksen seurauksena. Erityisesti yhtä köyttä vetävät oikean laidan toryt ja Ulsterin alueen parlamenttiedustajat tuomitsivat parlamentin vallanjakoon tähtäävän ehdotuksen lähes maanpetturuudeksi. Aloitteesta luovuttiin pian. Voimakas vastustus ehti kuitenkin koota pahasti hajanaiset Ulsterin alueen unionistit. Ulsterin unionistipuolue yhdistyi uudelleen ja maaliskuussa 1905 perustettiin vielä Ulsterin unionistineuvosto, jonka päätarkoituksena oli jatkossa estää kaikki itsenäistymispyrkimykset Irlannissa. Neuvosto yhdisti sekä maaseudun että kaupunkien protestantit yhtenäiseksi rintamaksi Ulsterin alueella vuoteen 1907 mennessä. Kaiken edellä mainitun lisäksi Tory-puolue hävisi vuoden 1905 parlamenttivaalit, ja aiemmista itsehallintolakiehdotuksista vastuussa ollut Liberaalinen puolue nousi jälleen valtaan.⁵²

Vuonna 1907 Liberaalinen puolue ryhtyi ajamaan *Irish Council Bill* –nimellä tunnettua toista osittaista itsehallintolakiehdotusta Irlannille. Liberaalien ajama laki olisi taannut irlantilaisille oikeuden maan sisäisiin hallinnollisiin asioihin, mutta muun muassa lainsäädäntövalta olisi jäänyt emämaan parlamentille. Ehdotus oli siis eräänlainen vesitetty home rule –laki, sillä Irlanti ei olisi saanut omaa itsenäistä parlamenttia. Tapaus on hyvä esimerkki tilanteesta, jolloin myös epäpoliittisen

⁵¹ Smith, 57-58.

⁵² Ibid., 48, 53-55.

liriläisen liiton oli otettava kantaa päivänpolitiikkaan. Tehtävä lankesi päätoimittaja Pearselle. Hän perusteli olevansa lakiehdotuksen kannalla, koska se olisi taannut irlantilaisille päätösvalan maan koulutusta koskevissa asioissa. Kirjoitus paljasti Pearsen kapeakatseisuuden ja ymmärtämättömyyden monimutkaisten poliittisten kysymysten suhteen. Hän näki lakiehdotuksen keinona edistää iiriläistä kulttuuria, mikä hänen mielestään korvasi sen muut vajaavaisuudet, kuten maan oman parlamentin puuttumisen. Suurin osa *An Claidheamh Soluis* –lehden lukioista sen sijaan oli tiukasti lakiesitystä vastaan. Pearsen lakiesitystä tukeva pääkirjoitus suututti sekä perustuslailliset home rule –lain kannattajat että äärinationalistit.⁵³ Osittainen itsehallintolaki kaatui lopulta parlamentissa Unionistien ja nationalistien yhteiseen vastustukseen.⁵⁴

Pearsen epävarmuus ja tietämättömyys poliittisissa kysymyksissä herätti melkoisesti kritiikkiä. Pearse itse koki kritiikin ja riittämättömyytensä ahdistavina. Julkisesti hän kuitenkin torjui itsepäisesti kaikki omiin mielipiteisiinsä kohdistuneet syytökset todeten, että kritisoijat olivat yksinkertaisesti vähemmän omistautuneita asioille kuin hän itse.⁵⁵ Poliittisista erimielisyyksistä huolimatta Pearse oli päätoimittajana pidetty. Kun hän keväällä 1908 ilmoitti eroavansa lehden palveluksesta perustaakseen oman kaksikielisen koulun, liriläisen liiton hallintoneuvosto pyysi häntä jäämään. Pearse suostuikin jäämään toistaiseksi. Hän toimitti *An Claidheamh Soluis* –lehteä marraskuuhun 1909 asti, jolloin hänen oli luovuttava toimesta perustamansa St. Endan poikakoulun lisääntyneiden velvollisuuksien vuoksi.⁵⁶

2.3. Moderneja kasvatuskäsityksiä

Sama idealismi, kuin kirjallisuuden elvyttämisessä näkyi myös Pearsen kasvatuksellisessa toiminnassa. Hänen mielestään kasvatusta oli oiva keino iirin kielen ja kulttuurin elvyttämisessä. Pearse oli itse toiminut osa-aikaisena opettajana kouluiästä lähtien ja kehittynyt vähitellen kiivaaksi vallitsevan koulujärjestelmän vastustajaksi. Koulujen opetusohjelmat olivat hänen mielestään ahdasmielisiä. Niiden ainoa tarkoitus oli valmistaa oppilaita kokeita ja jatko-opintoja varten.

⁵³ Moran, 125.

⁵⁴ Smith, 55-56.

⁵⁵ Moran, 115, 126.

⁵⁶ Porter, 30-31; Lyons, 332. Pearsen perustamasta koulusta enemmän seuraavassa alaluvussa 2.3.

Opetuksessa painotettiin ulkoa opettelemista ja noudatettiin äärimmäisen tiukkaa kuria, mikä tappoi ahkerimmankin oppilaan mielenkiinnon. Koululaitos noudatteli tarkasti emämaan Britannian mallia, ja oli Pearsen mukaan juuri siksi irlantilaiseen yhteiskuntaan soveltumaton.⁵⁷

Pearsen haaveena oli perustaa Irlantiin kaksikielinen koulu, jossa noudatettaisiin humanimpaa opetustapaa.⁵⁸ Jo vuonna 1905 Pearse oli käynyt tutustumassa Belgian kaksikieliseen koulujärjestelmään. Kokemuksen innoittamana perustettiin *St. Endan* poikakoulu, joka avasi ovensa ensimmäisille oppilaille syksyllä 1908. Se sijaitsi aluksi melko lähellä Dublinin keskustaa, mutta siirrettiin vain kaksi vuotta myöhemmin etäämmälle *Hermitage* -nimiseen taloon. Muuton syynä oli Pearsen halu laajentaa poikakoulua ja perustaa samalla oma koulu myös tytöille. *St. Itan* tyttökoulu aloitti toimintansa poikakoululta vapautuneessa talossa.⁵⁹ Koulujen oppilaat olivat valtaosaltaan Dublinin merkittävien iiriläisintoilijoiden ja Pearsen ystävien lapsia.⁶⁰

Pearse toi koulutusta koskevat ajatuksensa esiin ensin lukuisissa *An Claidheamh Soluis* -lehden artikkeleissaan sekä hieman myöhemmin *The Murder Machine* -nimisessä pamfletissa.⁶¹ Pearse nimitti englantilaistyyppistä koulujärjestelmää 'murhakoneeksi', joka musersi oppilaiden innostuksen ja oman tahdon tehden heistä nöyriä orjia.⁶² *St. Endan* koulussa toteutettiin Pearsen varsin nykyaikaisilta kuulostavia opetusmetodeja. Oppiaineiden tarjontaa laajennettiin, opetustapa muutettiin ulkoluvun sijaan vuorovaikutteisemmaksi ja ankarista rangaistuksista luovuttiin. Tavoitteena oli jokaisen oppilaan omien kiinnostusten ja taipumusten vaaliminen, eikä vain tietojen pänttääminen ja kokeisiin valmistautuminen. Lisäksi oppilaiden kiinnostus irlantilaisuuteen pyrittiin herättämään menneisyyden saavutuksiin ja iiriläiseen kirjallisuuteen tutustumalla.⁶³

St. Endan koulu toimi myös kansallisen heräämisen propaganda välineenä. Koulussa puhuttiin yleisesti iiriä, pelit olivat perinteisiä irlantilaisia ja kaikkia muita

⁵⁷ Lyons, 332; Moran, 41.

⁵⁸ Moran, 41.

⁵⁹ Lyons, 332.

⁶⁰ Thompson, 88.

⁶¹ Porter, 40, 42. Pamfletti julkaistiin alkuvuodesta 1916, mutta Pearse kirjoitti siihen kootut tekstit jo vuosina 1912-14.

Alkuosa on kirjoitettu yleisöluentoa varten, loppuosan muodostavat kaksi *The Irish Review* -lehdessä julkaistua artikkelia.

⁶² Pearse, *The Murder Machine* (1916), 4, 8-9, 40.

⁶³ Pearse, *The Murder machine* (1916), 13-16, 25-29, 33-36, 46-47; Moran, 41-42; Porter, 45-46.

aineita paitsi kieliä ja tiedeaineita opetettiin kaksikielisesti. Mutta propaganda ei ollut pelkästään iiriläistä vaan myös nationalistista. Hermitagessa sisääntulijaa tervehti seinämaalaus, jossa luki ”*I care not though I were to live but one day and one night, if only my fame and my deeds live after me*”. Lause on liitetty erääseen iiriläisen mytologian sankarihahmoon, *Cùchulainniin*, jonka kerrotaan yksin taistelleen kuolemaan asti maahan tunkeutuneita valloittajia vastaan. Sanat edustivat Lyonsin mukaan myös Pearsen oman romanttisen nationalismin ydintä.⁶⁴ Sankarihahmot olivat läsnä myös koulussa esitetyissä näytelmissä. Ensimmäinen Pearsen kirjoittama näytelmä, joka esitettiin kesäkuussa 1909, kuvasi juuri nuoren *Cùchulainnin* tekoja. Pearse on kuitenkin monessa yhteydessä painottanut, että oppilaita ei koulutettu kapinallisiksi eikä varsinkaan opettajansa mallin mukaiseksi. Se olisi ollut vastaan Pearsen vapaan tahdon ja omien kiinnostusten vaalimisen ideologiaa.⁶⁵

Cùchulainnin lisäksi Hermitage –rakennukseen liittyi myös toinen Irlannin kansallissankari, Robert Emmet. 25-vuotias Emmet oli johtanut vuonna 1803 kapinaa ylivoimaista brittiarmeijaa vastaan. Kapina kukistettiin nopeasti ja Emmet hirtettiin maanpetturina. Tarinan mukaan Emmet oli ennen kapinaa viettänyt kihlattunsa kanssa paljon aikaa juuri Hermitagen läheisyydessä. Romanttinen tarina kiehtoi Pearsea niin paljon, että hän alkoi perehtyä Emmetin elämään ja ajatteluun ja puhui sankarista jatkuvasti myös koulun oppilaille.⁶⁶

Koulu oli Pearselle taloudellinen rasite ja hän oli useita kertoja vähällä joutua lopettamaan kokeilunsa. Perhe ja ystävät kuitenkin pelastivat koulun, joka jatkoi toimintaansa aina vuoteen 1935 asti.⁶⁷ Taloudellisia vaikeuksia lisäsi perheen kivenveistoyrityksen velkaantuminen. Ennen tuottoisa yritys, joka nyt tunnetaan nimellä Pearse and Sons, oli konkurssin partaalla, sillä kummallakaan veljeksistä ei näyttänyt olevan juuri taloudellista vaistoa. Liike suljettiin lopullisesti vuonna 1910, samaan aikaan kun Pearse harkitsemattomasti laajensi koulujaan.⁶⁸

* * *

⁶⁴ Lyons, 332.

⁶⁵ Porter, 44, 93-95.

⁶⁶ Moran, 127-128; Horgan, 243-244.

⁶⁷ Lyons, 332; Edwards, 88.

⁶⁸ Moran, 127.

Pearsen 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun ideologia oli varsin romanttista ja idealistista. Sekä hänen toimintansa että kirjallinen tuotantonsa kietoutuivat tiukasti iiriläisen liiton ja sen edustamien aatteiden ympärille. Pearse painotti iiriläisen kulttuurin ylivoimaisuutta Euroopassa ja ennen kaikkea sitä, kuinka vuosisatoja tavoiteltu riippumattomuus saavutettaisiin iirin kieltä ja kulttuuria elvyttämällä. Oman menneisyyden ja kulttuurin tunteminen saisi ihmiset jälleen tuntemaan ylpeyttä omaleimaisuudestaan ja samalla hylkimään vieraita englantilaisvaikutteita. Poliittikka oli hänen mielestään toissijaista iiriläisten perinteiden elvyttämiselle.

Pearse oli 1900-luvun alussa ajattelutavaltaan vielä kaukana äärinationalisteista, separatisteista tai tasavaltalaisista. Tämän osoitti varsinkin hänen suhtautumisensa osittaiseen itsehallintolakiehdotukseen vuonna 1907. Pearse oli valmis hyväksymään ehdotuksen, koska sen myötä olisi voitu saavuttaa irlantilainen koulujärjestelmä, minkä avulla puolestaan olisi voitu ajaa tehokkaasti iiriläistämisen asiaa. Kaikki muut irlantilaiset nationalistit, kansallispuolueen kannattajista ääritasavaltalaisiin vastustivat lakiehdotusta lähes poikkeuksetta, koska se tarjosi Irlannille vielä aikaisempia home rule –lakiehdotuksiakin heikompaa itsehallintoa.

3. Poliittinen aktivisti Patrick Pearse

3.1. *Maltillinen nationalisti vai radikaali tasavaltalainen*

Tammikuun 1910 parlamenttivaalit toivat Irlannin kysymyksen takaisin Britannian politiikan keskiöön. Kaksi suurinta puoluetta, toryt ja liberaalit, päätyivät vaaleissa lähes tasapeliin⁶⁹, joten käytännössä alahuoneen vallan sai John Redmondin johtama Irlannin kansallispuolue 71 paikallaan. Puolue saattoi tukea toryjen tai liberaalien tekemiä ehdotuksia ja lähes poikkeuksetta sen kanta ratkaisi asian puoleen tai toiseen. Edellisen kerran kansallispuolue oli päässyt nauttimaan vastaavanlaisesta tilanteesta Parnellin johdolla vuosina 1885-86, jolloin puolueen onnistui taivutella pääministeri Gladstone⁷⁰ home rule –lain kannalle. John Redmond käytti nyt vastaavaa tilannetta hyväkseen ryhtymällä toimiin ylähuoneen veto-oikeuden kumoamiseksi raha- ja lainsäädäntökysymyksissä. Hänen käsityksensä mukaan parlamenttilain muutos oli välttämätön, jotta itsehallintolaki saataisiin hyväksytyä. Kaksi edellistä, vuosien 1886 ja 1893 home rule –lakiehdotusta olivat kaatuneet juuri ylähuoneen vastustukseen.⁷¹

Liberaalipuolueen johtaja, pääministeri Herbert Asquith⁷² taipui vuoden poliittisen taistelun ja uusien, lähes samaan tulokseen päätyneiden vaalien jälkeen lakiuudistuksen kannalle. Uusi parlamenttilaki hyväksyttiin lopulta elokuussa 1911. Laki poisti ylähuoneen oikeuden kumota alahuoneen hyväksymät lait, vaikkakin se yhä saattoi halutessaan viivyttää lain läpimenoa kolmen parlamentin käsittelyn tai kahden vuoden ajan. Vanhoillisen ylähuoneen kädet oli nyt sidottu ja home rule –lain viimeinen merkittävä perustuslaillinen este oli poistettu. Lopultakin näytti varmalta, että Irlannin itsehallintolaki saataisiin hyväksytyksi.⁷³

Home rule –laki jakoi parlamentin poliittisen kentän kahtia. Liberaalit ja Irlannin kansallispuolue suhtautuivat itsehallintolakiin myönteisesti. Liberaalipuolueen edustajista suuri osa näki lain olevan joko luonnollinen jatko 1800-luvun lopun uudistuksille Irlannissa tai liittyvän yleisemmin 1900-luvun alun siirtomaiden

⁶⁹ Unionistit (Tory-puolue ja Irlannin unionistipuolue) saivat 273, liberaalit 275, Irlannin kansallispuolue 71 ja työväenpuolue 40 paikkaa. Lyons, 264-265.

⁷⁰ William Gladstone (1809-98), liberaalipuolueen puheenjohtaja, pääministeri 1868-74, 1880-85, 1886, ja 1892-94. Foster, 395.

⁷¹ Smith, 59-60.

⁷² Herbert Henry Asquith (1852-1928), liberaalipuolueen puheenjohtaja, pääministeri 1908-1915 ja 1915-1916.

⁷³ Jackson, 370-372; Smith, 59.

hallinnollisiin muutoksiin. Sisäisen itsehallinnon myöntämisellä katsottiin myös lopultakin päästävän eroon ainaisesta 'Irlannin ongelmasta'. Kansallispuolue taas puolsi itsehallintolakia varauksettomasti. Laki oli ollut perustuslaillisten nationalistien päätavoitteena aina 1880-luvulta alkaen. Puolueen johtaja Redmond uskoi Parnellin tapaan, että laki aloittaisi uuden luvun Irlannin historiassa sovittamalla maan uskonnolliset, poliittiset ja sosiaaliset erimielisyydet.⁷⁴

Itsehallintolakia vastustaneet unionistit koostuivat englantilaisista konservatiiveista ja irlantilaisista protestanteista. He pelkäsivät, että home rule –laki heikentäisi toteutuessaan imperiumia innostamalla kaikkia siirtomaita itsenäistymään. Lisäksi laki pakottaisi irlantilaiset protestantit ja pohjoisen teollisuuden harjoittajat, unionismin vahvimmat tukijat Irlannissa, katolilaisen enemmistön valtaan. He uskoivat maaseudun katolilaisen äänestäjäkunnan valitseman hallinnon vahingoittavan Irlannin teollisuuden kehitystä ja karkottavan investointeja liian korkeilla veroilla. Ajatus katolilaisenemmistöisestä hallinnosta sai heidät myös pelkäämään uskontonsa puolesta.⁷⁵

Jyrkän kahtiajakautumisen seurauksena lain laatiminen muodostui ongelmalliseksi. Unionistit vaativat lakiin erikoiskohtelua protestanttisenemmistöiselle Ulsterin maakunnalle. Asquith päätti kuitenkin olla ottamatta unionistien vaatimuksia huomioon ja myöntyi sen sijaan kansallispuolueen vaatimukseen Irlannin jakamattomuudesta. Ulsterin erikoiskohtelun lisääminen lakiin myöhemmässä vaiheessa jätettiin kuitenkin mahdolliseksi siltä varalta, että lain vastustus kävisi ylivoimaiseksi.⁷⁶

Kolmas home rule –laki esiteltiin parlamentissa 11. huhtikuuta vuonna 1912. Uuden parlamenttilain mukaisesti se voisi astua voimaan aikaisintaan toukokuussa 1914. Laki esitti Dubliniin perustettavaksi neljänkymmenen nimitettävän senaattorin ylähuonetta ja 164 vaaleilla valittavan edustajan alahuonetta. Kuten aikaisemmissakin itsehallintolakiehdotuksissa, Westminsterin parlamentti säilyttäisi edelleen johtoasemansa ja Dublinissa istuva varakuningas muodollisen toimivaltansa. Irlannin hallituksen vastuulle tulisi maan sisäinen arkipäivän hallinto. Suurin ero aikaisempiin lakiehdotuksiin oli, että irlantilaisille tarjottiin lisäksi

⁷⁴ Smith, 60-61.

⁷⁵ Smith, 61, 64; Kinealy, 103-104.

⁷⁶ Smith, 60-62.

mahdollisuutta säilyttää 42 edustajaa Westminsterin parlamentissa päättämässä koko Britanniaa koskevista asioista.⁷⁷ Tämän lisäyksen tarkoitus oli luoda pysyvyyttä ja hälventää unionistien pelkoa, että itsehallintolaki olisi askel kohti unionin loppua ja Irlannin täydellistä itsenäistymistä. Redmond kuitenkin torjui mahdollisuuden syystä tai toisesta. Unionistit saivat siitä syyn uskoa, etteivät unionin yhteiset asiat kiinnostaneet kansallispuoluetta, ja että puolueen lopullinen tavoite oli Irlannin täydellinen itsenäistyminen.⁷⁸

Patrick Pearsen aika kului 1910-luvun taitteessa pääasiassa St. Endan koulun ja kirjoitusharrastuksen parissa. Suurempiin tiloihin muuttanut koulu toimi nyt sisäoppilaitoksena ja vaati johtajaltaan entistä suurempaa työpanosta sekä taloudenpidon että opetuksen suhteen. Kasvatusta koskevista mielipiteistään ja teorioistaan Pearse kirjoitti usein *Irish Review* ja *Irish Freedom* –lehdissä sekä piti aiheesta julkisia luentoja. Hän kirjoitti myös iirinkielisiä runoja ja pieniä näytelmiä koulun oppilaiden esitettäväksi sekä toimitti ja julkaisi koulun *An Macaomh* –nimistä lehteä.⁷⁹

Pearsesta oli vähitellen tullut melko tunnettu henkilö Dublinissa. Parhaiten hänet tunnettiin kaupungin kulttuuripiireissä hänen toimittua useita vuosia aktiivisesti maan suurimmassa kulttuurijärjestössä, Iiriläisessä liitossa, mutta myös ahkera lehtikirjoittelu ja koulun johtaminen olivat tehneet hänestä näkyvän vaikuttajan Dublinissa.⁸⁰ Luonteeltaan ujo ja syrjäänvetäytyvä Pearse näyttää muuttuneen kuin toiseksi ihmiseksi toimiessaan itseään kiinnostavien aiheiden kirjallisuuden ja kasvatuksen parissa.⁸¹ Lisäksi hän oli onnistunut vuosien kuluessa voittamaan lievän änkystystaipumuksen ja kehittynyt erittäin vakuuttavaksi ja vetovoimaiseksi puhujaksi.⁸²

Pearsen romanttinen idealismi ja näkemys Irlannin tilanteesta alkoivat vähitellen muuttua 1910-luvun alkuvuosina. Ensimmäinen viittaus Pearsen radikalisoitumisesta ilmestyi *An Macaomh* –lehden joulukuun 1910 numerossa. Siinä Pearse kirjoitti, että kasvatuksen olisi aikaansaattava myös tietynlaista ”kovettumista”, sillä maailmassa

⁷⁷ Home rule –lakiesitysten välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä ks. esim. Foster, 424-425.

⁷⁸ Smith, 59-60.

⁷⁹ Thornley, 153; Porter, 31. *An Macaomh* engl. The Youth.

⁸⁰ Thompson, 88.

⁸¹ Moran, 112.

⁸² Lyons, 333.

tulisi aina olemaan taisteluja – henkilökohtaisia tai kansallisia, hengellisiä tai maallisia – ja yksilön olisi oltava sekä fyysisesti että moraalisesti vahva taistellakseen niissä. Olisi hentomielistä uskoa, että voimankäytön aikakausi olisi ohi.⁸³ Pearse ei runollisessa tekstissään vielä mainitse suoraan itsenäistymisen tai kapinan välttämättömyyttä, mutta viittauksista taisteluihin voi jo päätellä, että hänen suhtautumisensa fyysistä voimankäyttöä kohtaan oli alkanut muuttua suopeammaksi.

Vielä ilmeisemmin Pearsen ajattelun radikalisoitumisesta kertoo poliittinen viikkolehti *An Barr Buadh*⁸⁴, jota Pearse alkoi julkaista maaliskuussa 1912. Iirinkielisen lehden ensimmäisessä numerossa Pearse syytti valtaosaa irlantilaisista itsensä myymisestä Englannille. Enemmistö home rule –lain kannattajista ei hänen mukaansa tavoitellut Irlannin itsenäistymistä vaan mukavuutta ja turvallisuutta. Pian kaikki irlantilaiset saisivat palkkaa tai eläkettä Englannista, ja olisivat näin kultaisella ketjulla sidottuja emämaahan. Mikä merkitys itsehallintolailla olisi tilanteessa, jossa irlantilaiset olisivat riippuvaisia Britanniaasta? Pearse lopetti pääkirjoituksen toteamalla, että onneksi Irlannissa oli vielä joitain ihmisiä, joita ei ollut ostettu. Heidä varten lehteä julkaistiin, ja heidän avullaan siteet emämaahan voitaisiin katkaista, sillä ”kulta voitaisiin katkaista raudalla”.⁸⁵

An Barr Buadhan seuraavissa numeroissa Pearse painotti aseiden merkitystä Irlannin poliittisen itsenäisyyden saavuttamisessa ja säilyttämisessä. Hänen mukaansa maailmalla aseiden välttämättömyydestä oltiin yhtä mieltä, vain Irlannissa asiaa ei ymmärretty. Pearse vakuutti, ettei hänen tarkoituksenaan ollut yllyttää ketään sotaan Englantia vastaan. Vallanpitäjien vakuuttamiseksi riittäisi todennäköisesti, että aseita ja asetaitoisia miehiä olisi olemassa, eikä niitä tarvitsisi ehkä edes käyttää.⁸⁶

Pearse otti lehdessään myös kantaa aikakauden merkittävimpään poliittiseen kädenvääntöön, itsehallintolakiin. Hän oli vakaasti lain kannalla, vaikka se ei hänen mielestään ollutkaan lopullinen ratkaisu Irlannin tilanteeseen. Se olisi kuitenkin askel oikeaan suuntaan, kohti Irlannin itsenäistymistä.⁸⁷ Samansisältöinen kuin Pearsen

⁸³ *An Macaomh*, joulukuu 1910: siteerattu Porter, 57-58; Moran, 128.

⁸⁴ *An Barr Buadh* engl. The Trumpet of Victory.

⁸⁵ *An Barr Buadh* 16.3.1912 : siteerattu Porter, 58.

⁸⁶ Porter, 31, 58-59.

⁸⁷ Porter, 59.

pääkirjoitukset oli myös hänen huhtikuussa home rule –lakia puoltavassa tilaisuudessa kansallispuolueen johtohahmojen John Redmondin ja Joseph Devlinin seurassa pitämä iirinkielinen puhe. Pearse tuki puheessaan selkeästi perustuslaillista politiikkaa, vaikka siinä oli kuultavissa radikaalimpiakin sävyjä. Pearse sanoi puheen loppupuolella muun muassa, että ”ulkomaalaisten on ymmärrettävä, että jos irlantilaiset nyt petettäisiin, Irlannissa alkaisi sota”.⁸⁸ Ulkomaalaisilla Pearse tarkoitti brittiläisiä. Lauseen loppu taas oli selvä varoitus sisällissodan syttymisestä, jos itsehallintolaki jäisi säätämättä.

Lyonsin mukaan Pearsen 1910-luvun alun poliittiset käsitykset eivät olleet kovin kaukana Irlantilaisen liiton toisen vaikuttajahahmon, maltillisen Eoin MacNeillin ajatuksista.⁸⁹ MacNeill kuitenkin tuki vakaasti perustuslaillista politiikkaa, eikä Pearsen tavoin puhunut aseistautumisen tarpeellisuudesta tai sisällissodan mahdollisuudesta. Edellä mainittujen Pearsen kirjoittamien tekstien ja puheen perustella on ainakin selvää, että hänen käsityksensä politiikasta oli kehittynyt melkoisesti ja mielipiteet selkiytyneet *An Claidheamh Soluisin* päätoimittajuuden päivistä.

Pearsen maaliskuussa 1912 perustama *An Barr Buadh* jäi lyhyt aikaiseksi. Se ilmestyi kaikkiaan vain 11 viikkoa. Toukokuun lopussa Pearsen oli luovuttava koulujensa vakavien rahoitusvaikeuksien vuoksi politikoinnista ja lehden julkaisemisesta ja keskityttävä koulujen pelastamiseen. Ponnistuksista huolimatta Pearse joutui sulkemaan St. Itan tyttökoulun ja St. Endan poikakoulukin selviytyi vain ystävien avokätisyyden ansiosta. Pearse ei myöskään ollut menestynyt erityisen hyvin kirjailijana.⁹⁰ Thompsonin ja Edwardsin mukaan Pearsen jatkuvat epäonnistumiset olivat merkittävä tekijä hänen radikalisoitumisessaan.⁹¹ Moran kiistää väitteen perustellen, ettei Pearse koskaan osoittanut olevansa erityisen pettynyt kirjalliseen menestykseensä.⁹² Myöskään poliittisten kirjoitusten perusteella yhtäläisyyttä radikalisoitumisen ja henkilökohtaisten epäonnistumisten välillä ei voi nähdä, mutta todennäköisesti ainakin Pearsen runojen ja näytelmien menestymättömyys sai hänet kääntämään huomionsa yhä enemmän politiikkaan.

⁸⁸ "Let the foreigner understand that if we are cheated now there will be red war in Ireland." : siteerattu Thornley, 156; Lyons, 332-333.

⁸⁹ Lyons, 332-333.

⁹⁰ Porter, 31, 59-60, 140.

⁹¹ Thompson, 75, 77, 115; Edwards, passim.

⁹² Moran, 11.

Yksi tärkeimmistä syistä Pearsen poliittisten käsitysten selkiytymiseen ja radikalisoitumiseen 1910-luvun alussa oli mitä ilmeisemmin tutustuminen ääritasavaltalaisen IRB:n jäseniin.⁹³ Irish Republican Brotherhood oli perustettu virallisesti vuonna 1858, mutta sen juuret ulottuivat aina 1800-luvun alkupuolen englantilaisvastaiseen Young Ireland liikkeeseen asti. Salaseura oli alusta alkaen valahtoinen ja sen päämääränä oli ennen kaikkea Irlannin demokraattisen tasavallan perustaminen. Aatteella oli kannatusta myös Atlantin toisella puolella irlantilaissiirtolaisten keskuudessa, minkä seurauksena olivat syntyneet yhdysvaltalaiset sisarjärjestöt *Clan na Gael* ja Fenian Brotherhood. Seurojen jäseniä kutsuttiin yleisesti feeniläisiksi ja heidän edustamaansa aatetta feeniläisyydeksi. IRB:n vuonna 1867 organisoiman epäonnistuneen kansannousun jälkeen seuran toiminta Irlannissa oli hiipunut vuosikymmeniksi.⁹⁴

1900-luvun alkuvuosina seura oli rappiutilassa. Edellisestä kapinasta oli pitkä aika ja seuran johto oli vanhentunut. IRB:n vuodelta 1873 peräisin olevan peruskirjan mukaan järjestön muodostivat kylissä tai kaupungeissa perustetut yksiköt, jotka puolestaan oli jaettu seitsemään äänestyspiiriin⁹⁵. Jokaisesta äänestyspiiristä valittiin yksi edustaja IRB:n hallintoneuvostoon. Lisäksi hallintoneuvoston seitsemän edustajaa valitsivat vielä neljä muuta jäsentä, joiden nimet vain he tiesivät. Hallintoneuvostoon kuului siis kaikkiaan 11 jäsentä. Koska yhteisiä tapaamisia oli pitkien etäisyyksien vuoksi harvoin, varsinainen toimeenpaneva valta oli hallintoneuvostosta valituilla puheenjohtajalla, sihteerillä ja rahastonhoitajalla. Liikkeen uudistamiseksi muutoksia olisi saatava aikaan myös sen johdossa.⁹⁶

Muutamat IRB:n nuoret jäsenet, kuten Denis McCullough⁹⁷, Bulmer Hobson⁹⁸ ja Sean MacDermott⁹⁹ puhalsivatkin 1900-luvun alussa uusia tuulia vanhentuneeseen liikkeeseen. He toimivat samanaikaisesti useissa aikakauden nationalistisissa

⁹³ Moran, 129.

⁹⁴ Foster, 390-395; Kee (1998), 103, 107, 112-117; Asikainen, 100.

⁹⁵ Äänestyspiirejä olivat Leinster, Ulster, Munster, Connaught, Englannin pohjoisosat, Englannin eteläosa ja Skotlantti. Lyons, 316.

⁹⁶ Ibid., 316-317.

⁹⁷ Denis MacCullough (1883-1968), IRB:n jäsen 1901 ja IRB:n hallintoneuvoston jäsen 1906 ja presidentti 1916, kapinan tukija, mutta ei osallistunut Dublinin tapahtumiin 1916, tuomittiin maanpetoksesta vankeuteen 1916. Foster, 474.

⁹⁸ Bulmer Hobson (1883-1969), Irlantilaisen liiton jäsen 1901-, IRB:n jäsen 1904-, Sinn Féinin varapuheenjohtaja 1907-10, Irish Freedom -lehden päätoimittaja 1910, Irlantilaisten vapaaehtoisten sihteeri 1913, asesalakuljetusten organisoija 1914, kääntyi maltillisen politiikan kannalle, erosi päätoimittajan virasta ja IRB:n hallintoneuvostosta 1915, vapaavaltion virkamies 1922. Foster, 463.

⁹⁹ John MacDermott (1884-1916), Irlantilaisen liiton jäsen 1902, IRB:n jäsen 1906, yksi Irish Freedom -lehden perustajista ja sen talousjohtaja, sairastui polioon 1912, Irlantilaisten vapaaehtoisten väliaikaisen komitean jäsen 1913, IRB:n sotilaallisen komitean jäsen 1915, itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaja 1916, tuomittiin maanpetoksesta ja teloitettiin 1916. Foster, 474.

järjestöissä, joista heidän oli helppo rekrytoida IRB:lle uusia aktiivisia jäseniä.¹⁰⁰ Vielä merkittävämpi IRB:n elpymiselle oli erään takavuosien radikaalin feeniläisen, Tom Clarken¹⁰¹ paluu. Englantilaiskaupunkien pommikampanjasta tuomittu, 15 vuoden vankeusrangaistuksen kärsinyt ja vuosia Amerikassa viettänyt Clarke palasi Dubliniin vuonna 1907 ja ryhtyi heti toimiin IRB:n elvyttämiseksi.¹⁰² Vuosina 1908-1914 uuden polven aktivistit nousivat Clarken johdolla vähitellen hallitsevaan asemaan IRB:n hallintoneuvostossa. Nuori polvi ryhtyi lisäksi vanhojen konservatiivisten jäsenten vastustuksesta huolimatta marraskuussa 1910 julkaisemaan Irish Freedom –nimistä sanomalehteä. Tasavaltalainen lehti tuki Irlannin itsenäistymistä kaikin keinoin hyväksyen myös fyysisen voimankäytön.¹⁰³

Vaikka IRB olikin saanut uutta puhtia nuorista aktivisteista se oli kuitenkin pieni ja köyhä organisaatio. Se sai vuosittain yhdysvaltalaiselta sisarjärjestöltään *Clan na Gael*ilta 300 punnan avustuksen, mutta sen lisäksi järjestön ainoina tuloina olivat sen omien jäsenten vaatimattomat jäsenmaksut. Kun jäsenmääräkin vuonna 1912 oli vain noin 2 000, seuran toiminta oli pakosta varsin rajoittunutta. Sen vaikeuksiin näytti olevan vain yksi ratkaisu: suuret muutokset Irlannin tilanteessa. Muutokset saattaisivat kasvattaa seuran jäsenmäärää ja saada jopa kansan tukemaan kapinaa. Kuin tilauksesta järjestön uudistuessa sisäisesti, myös Irlannin tilanne muuttui. Ääritasavaltalaisten kannalta erityisen merkittäviksi muodostuivat kolmas home rule –laki ja Ulsterin unionistien lakia kohtaan osoittama raivoisa vastustus. Kiistely Irlannin tulevaisuudesta oli aivan itsestään siirtymässä IRB:n toivomaan suuntaan perustuslaillisesta puoluepolitiikasta kohti fyysistä voimankäyttöä.¹⁰⁴

Eräs IRB:n jäsenistä, Patrick McCartan oli ehdottanut tapaamista Pearsen ja Tom Clarken välillä jo vuonna 1910 innostuttuaan St. Endan koulusta. Clarke kieltäytyi kuitenkin tuolloin tapaamisesta Pearsea koskevien epäluulojensa vuoksi. Clarke piti Pearsea itsekeskeisenä ja tärkeilevänä rehtorina, jolla oli kyseenalainen poliittinen vakaumus. Pearsehän oli muun muassa tukenut osittaista itsehallintolakia vuonna

¹⁰⁰ Lyons, 315-317.

¹⁰¹ Thomas James Clarke (1857-1916), *Clan na Gael*in jäsen, tuomittiin dynamiittikampanjasta 1883, vapautettiin 1898, sai Yhdysvaltain kansalaisuuden 1905, palasi Irlantiin 1907, julkaisi Irish Freedom –lehteä 1910 alkaen, IRB:n hallintoneuvoston jäsen 1915, itsenäisyysjulistuksen ensimmäinen allekirjoittaja 1916, taisteli pääsiäiskapinassa pääpostitoimistolla, tuomittiin maanpetoksesta, teloitettiin 3.5.1916. Foster, 476.

¹⁰² Kee (1998), 142, 155

¹⁰³ Lyons, 319.

¹⁰⁴ Ó Thuathaigh, 61; Lyons, 319.

1907.¹⁰⁵ Miehet tapasivat lopulta helmikuussa 1911. Pearsen on täytynyt tapaamisessa onnistua muuttamaan Clarken ennakkokäsityksiä itsestään, sillä Clarke esitti Pearsea sen jälkeen säännöllisesti puhujaksi IRB:n organisoimiin tilaisuuksiin. Ensimmäisen puheensa hän piti vain muutamaa viikkoa myöhemmin kansallissankari Robert Emmetin muistotilaisuudessa. Seuraavien viiden vuoden aikana hän osallistui lähes kaikkiin merkittäviin nationalistisiin tilaisuuksiin.¹⁰⁶

Moranin mukaan on mahdotonta sanoa, tiesikö Pearse vielä vuosina 1911-12 IRB:stä tai Clarken roolista salaseurassa. Miehistä kehittyi kuitenkin hyvät ystävät, joten on todennäköistä, että Pearse viimeistään vuonna 1912 oli jo tietoinen IRB-kytköksistä. Pearse suhtautui seuraan kuitenkin melko kriittisesti, sillä vielä loppuvuodesta 1912 hän viittasi seuran toimintaan tyhjänpuhujien ja vanhojen feeniläisten puuhasteluna, jolla ei ollut minkäänlaista tulevaisuutta. Kommentti ajoittuu kuitenkin samaan aikaan jolloin valtaosa IRB:n johdosta vastusti Pearsen hyväksymistä seuran jäseneksi, mikä saattaakin selittää hänen kriittisyytensä sen toimintaa kohtaan.¹⁰⁷ Pearsen asteittaisesta radikalisoitumisesta ja ilmeisistä puheenlahjoista huolimatta home rule –lain ja varsinkin kansallispuolueen tukeminen saivat valtaosan IRB:n johtohahmoista suhtautumaan häneen varauksellisesti. Heidän mielestään pienikin Redmondin politiikkaa suosiva ele oli vastenmielinen ja herätti epäilyksiä henkilön todellisesta vakaumuksesta. Pearse oli heidän mielestään yhä lähempänä maltillista konservatiivia kuin radikaalia tasavaltalaista.¹⁰⁸

Pearse ei myöskään ollut kokonaan hylännyt romanttista idealismiaan, joka näkyi erityisen selvästi hänen vuoden 1912 lopulla Kansallisessa kirjallisuuden seurassa pitämässään luennessa. Luento vastaa tyyliltään hänen 1800-luvun lopulla julkaistuja puheita, vaikka nyt esitetyt arviot irlantilaisesta kirjallisuudesta ovat selvästi asiantuntevampia ja analyttisempia. Pearse ylistää jälleen irlantilaista kirjallisuutta, mutta erityisesti *Cuchulainn*-myyttiä, jonka hän väittää olevan maailman parasta eepistä kerrontaa. Legenda kertoo kansasta, joka on tuhoutumassa syntiensä vuoksi. Heidät pelastaa nuori turmeltumaton puolijumala *Cuchulainn*, joka pelastaessaan kansan menehtyy itse. Tarina symboloi Pearsen mukaan ihmisen vapautumista synneistään puhtaan jumalhahmon avulla. Pearse lisää, että

¹⁰⁵ Edwards, 68, 154; Moran, 129.

¹⁰⁶ Moran, 129

¹⁰⁷ Thornley, 156; Moran, 130.

¹⁰⁸ Lyons, 332-333, Porter, 57; Moran, 129-130.

maailmankirjallisuus olisi rikkaampaa, jos *Cuchulainn*in tarina olisi tullut tunnetuksi Euroopassa aiemmin, samaan tapaan kuin kuningas Arthurin ja pyöreän pöydän ritareiden tarina.¹⁰⁹

An Barr Buadh –lehden aseistautumista vaativista kirjoituksistaan huolimatta Pearse ei vielä ollut valmis itse tarttumaan aseisiin ja nousemaan kapinaan Irlannin itsenäisyyden puolesta. Tästä kertoo muun muassa hänen maaliskuussa 1912 esittämänsä ajatus, että aseet toimisivat pelotteena, eikä niitä ehkä tarvitsisi lainkaan käyttää. Samoin Pearsen vankkumaton tuki äärinationalistien halveksumalle itsehallintolaille vaikuttaisi olleen tietoinen keino välttää väkivaltaa. Jos itsenäisyys voitaisiin saavuttaa vähitellen home rule –lain avulla, sitä olisi ehdottomasti käytettävä hyväkseen. Aseisiin olisi turvauduttava vasta jos itsehallintolaki jäisi toteutumatta.¹¹⁰

Moran selittää Pearsen radikalisoituvia kirjoituksia hänen kiihkeällä halullaan tulla hyväksytyksi äärinationalistien keskuudessa, mikä kuulostaakin uskottavalta.¹¹¹ Pearsen päämääränä oli ennen kaikkea Irlannin itsenäistyminen ja sen saavuttamiseksi hän etsi parasta mahdollista tapaa. 1910-luvun alussa perustuslaillinen politiikka ja sen ajama itsehallintolaki vaikuttivat yhdeltä mahdollisuudelta, mutta lain epävarman toteutumisen vuoksi oli mietittävä myös muita ratkaisuja. IRB näytti Pearsen silmissä sopivalta vaihtoehdolta, jos laki jäisi toteutumatta. IRB:n radikaalien mielestä ei kuitenkaan voinut kannattaa sekä perustuslaillista että radikaalia linjaa. Saadakseen seuran epäuskoiset radikaalitkin hyväksymään itsensä Pearse saattoi tarkoituksella jyrkentää mielipiteitään *An Barr Buadhan* kirjoituksissaan. Romanttisen idealistin ja kulttuuri-intoilijan viittaa oli kuitenkin vaikea karistaa, ja Pearse pysyi ainakin toistaiseksi äärinationalistien silmissä varsin epätodennäköisenä kapinallisena.

3.2. Suuria muutoksia

Uusi home rule –laki kiristi nopeasti poliittista tilannetta Irlannissa. Suurin uhka lain etenemiselle tuli Ulsterin maakunnasta, jossa unionismin suosio oli sekä

¹⁰⁹ Pearse, *Some Aspects of Irish Literature* (9.12.1912), 131-133, 154-156.

¹¹⁰ Moran, 134, 136.

¹¹¹ *Ibid.*, 134-137.

lukumääräisesti suurempaa että maantieteellisesti keskittyneempää kuin muualla Irlannissa. Irlannin 18:sta unionistiparlamenttiedustajasta 16 oli valittu juuri Ulsterista. Ulsterin unionistit väittivät puolustavansa unionia kokonaisuutena, mutta todellisuudessa he olivat valmiita luopumaan yhtenäisestä koko Irlannin unionista ja tyytymään vain Ulsterin alueen säilyttämiseen osana unionia. Ajatus Irlannin jakamisesta alkoi 1910-luvulla muodostua dominoivaksi unionistien keskuudessa kansallispuolueen kasvattaessa suosiotaan ja home rule -lain säätämisen vaikuttaessa väistämättömältä.¹¹²

Kiivas itsehallintolain vastustaminen käynnistyi Ulsterissa jo vuonna 1910, ennen kun itsehallintolakia oli vielä edes esitelty parlamentissa. Vanhat oranialaiset kansalaisjärjestöt ja klubit elvytettiin ja miehet alkoivat koko maakunnassa harjoitella ja koota aseita. Alueen unionistien tukena toimi vuonna 1905 perustettu Ulsterin unionistineuvosto, joka käynnisti valtavan propagandakampanjan joukkokokouksineen, mielenosoituksineen ja marsseineen. Kun laki esiteltiin parlamentissa huhtikuussa 1912 unionistiedustajat tekivät puolueensa johtajan Sir Edward Carsonin johdolla kaikkensa haitatakseen sen käsittelyä.¹¹³

Poliittisten keinojen osoittautuessa tehottomiksi Ulsterin unionistit käänsivät kaiken huomionsa radikaalimpiin toimintatapoihin. Ympäri maakuntaa harjoittelevat pienet miesjoukot yhdistettiin tammikuussa 1913 yhtenäiseksi Ulsterin unionistineuvoston alaiseksi puolisolitaalliseksi ryhmäksi, Ulsterin vapaaehtoisiksi joukoiksi. Niiden tarkoitus oli suojella maakunnan oikeuksia ja vastustaa itsehallintolain täytäntöönpanoa. Joukot saivat valtavasti julkisuutta ja toimivat tehokkaana painostusryhmänä, vaikka ne eivät todellisuudessa olleet niin voimakkaita, kuin unionistit antoivat ymmärtää. Jäsenet olivat pitkälti harrastelijoita, aseistus oli alkuvaiheessa vähäistä ja johto keskenään erimielistä.¹¹⁴

Pearsen vetäytyminen politiikasta ja keskittyminen koulun johtamiseen ei kestänyt kovin pitkään. Rajut muutokset poliittisessa tilanteessa vetivät hänet takaisin aktiiviseen politiikkaan kesällä 1913. Kesäkuussa Pearse kutsuttiin puhumaan kansallissankari Wolfe Tonen muistojuhlaan Dublinin Bodenstownin kirkkomaalle.

¹¹² Smith, 61-62.

¹¹³ Ibid., 62-63.

¹¹⁴ Ibid., 65-66.

IRB tunnettiin vuosittaisen seremonian pitkäaikaisena suojelijana.¹¹⁵ Tone, josta oli tullut yksi kuuluisimmista irlantilaisista nationalisteista, kuului 1700-luvun lopulla United Irishmen –nimiseen seuraan, joka ajoi Ranskan vallankumouksen hengessä parlamentin uudistamista ja katolilaisten ja protestanttisten väestöryhmien yhdistämistä Irlannissa. Radikalisoituneen toiminnan seurauksena ranskalaiset tekivät Irlantiin kaksi epäonnistunutta maihinnousua, joihin Tonekin osallistui, ja maalaisväestön keskuudessa syttyi pienimuotoinen kapina.¹¹⁶

Pearse aloitti muistopuheensa julistamalla Tonen arvovaltaisimmaksi irlantilaiseksi nationalistiksi sekä mahtavimmaksi kaikista, jotka ovat antaneet henkensä Irlannin puolesta. Pearse jatkoi toteamalla, että Tone oli ensimmäinen, joka muotoili irlantilaisen nationalismin asianmukaisesti ja yksiselitteisesti. Mutta Tone teki muutakin kuin teoretisoi; hän aseisti oman sukupolvensa taistelemaan irlantilaisuuden puolesta. Kuvailtuaan paatoksellisesti sankarin elämää ja saavutuksia Pearse muistutti, että Tonen tavoite oli vielä runsaan sadan vuoden jälkeenkin saavuttamatta.¹¹⁷

Pearsen puhe huipentui Tonen tavoitteiden ja keinojen kertaamiseen. Hän sanoi:

And let us make no mistake as to what Tone sought to do, what it remains for us to do. We need not re-state our programme; Tone has stated it for us: 'To break the connection with England, the never-failing source of all our political evils, and to assert the independence of my country – these were my objects. To unite the whole people of Ireland, to abolish the memory of all past dissensions, and to substitute the common name of Irishmen in place of the denominations of Protestant, Catholic, and Dissenter – these were my means.'

Pearsen mukaan Tonen ajatuksissa kiteytyivät irlantilainen nationalismi ja kaikki liriläisen liiton opetukset. Tonen oppien mukaisesti irlantilaisten oli otettava päämääräksi Irlannin itsenäistyminen ja sen saavuttamiseksi heidän olisi unohdettava keskinäiset erimielisyytensä. Pearse vannotti kuulijoitaan väsymättä pyrkimään noihin tavoitteisiin ja taistelemaan vapauden puolesta aina kuolemaansa asti.¹¹⁸

Puhe oli kokonaisuudessaan sekä koskettava että varsin vakuuttava, ja sinänsä erinomainen esimerkki Pearsen puhujantaidoista. Tonen sitaatti oli kuulijoille tuttu ja

¹¹⁵ Lyons, 333.

¹¹⁶ Kee (1998), 59-61, 63, 65. Theobald Wolfe Tone (1763-1798), dublinilainen protestantti, yliopistokoulutus, tasavaltalainen, osallistui kahteen ranskalaisten Irlantiin tekemään maihinnousuun 1796 ja 1798, vangittiin ja tuomittiin kuolemaan maanpetoksesta, teki itsemurhan 1798. Foster, 175.

¹¹⁷ Pearse, *How Does She Stand?* (1914), 53-56, 59-62. Puhe julkaistu kolmiosaisessa pamfletissa vuonna 1914.

¹¹⁸ *Ibid.*, 62-63.

jopa varsin kulunut, mutta Pearse onnistui saamaan siihen ajankohtaisuutta pyytämällä kuulijoitaan taistelemaan Irlannin puolesta kuten Tone oli tehnyt.¹¹⁹

Puheen perusteella näyttäisi selvältä, että Pearse alkoi vähitellen kääntyä kohti fyysisen voimankäytön leiriä. Sama kehitys näkyy myös hänen kesäkuusta alkaen *Irish Freedom* -lehteen säännöllisesti kirjoittamassaan ajankohtaisia aiheita käsittelevässä kolumnissa *From a Hermitage*. Kuukausittain ilmestyvä lehti tunnettiin IRB:n äänitorvena. Ensimmäiset kirjoitukset olivat selvästi maltillisempia kuin Pearsen Tonen haudalla pitämä puhe, mutta syksyn mittaan englantilaisvastaisuus oli kirjoituksissa entistä selväsanaisempaa ja itsenäistymis- ja aseistautumisvaatimukset entistä tiukempi sävyisiä. Pearse kehotti kolumneissa nationalisteja lopettamaan keskinäisen kiistelystä käsitekysymyksistä ja ryhtymään toimeen. Pearse toivoi yhä itsehallintolain toteutuvan ja arveli sen jälkeen perustettavan uuden iiriläisen puolueen, josta tulisi merkittävä toimija irlantilaisessa parlamentissa. Kolumneissa on kuitenkin myös varovaisia vihjauksia 'toisenlaisista toimista', joihin olisi ryhdyttävä jos laki jäisi toteutumatta.¹²⁰

Home rule -laki oli tuolloin jo kahdesti hyväksytty alahuoneessa, mutta kumottu molemmilla kerroilla ylähuoneessa. Jos alahuone hyväksyisi sen vielä kolmannenkin käsittelyn jälkeen Irlannin itsehallintolaki hyväksyttäisiin uuden parlamenttilain mukaisesti ylähuoneen vastustuksesta huolimatta. Lain hyväksyminen parlamentissa näytti siis melko todennäköiseltä, mutta toisaalta Ulsterissa kiihtyvä lain vastustus saattoi vielä muuttaa alahuoneen enemmistön mielipiteen. Ulsteriin tammikuun lopussa perustetut vapaaehtoiset joukot harjoittelivat ahkerasti ja lisäksi maakunnan unionisti neuvosto oli syyskuussa hyväksynyt väliaikaisen hallituksen perustamisen heti, jos home rule -laki hyväksyttäisiin.¹²¹

Ulsterissa alettiin vääjäämättä lähestyä sotilaallista yhteenottoa, sillä ellei pelkkä puolisolitaallisten joukkojen olemassaolo saisi hallitusta ottamaan Ulsterin asemaa huomioon itsehallintolaista päätettäessä, joukkojen olisi ryhdyttävä tosi toimiin. Tilanne oli käymässä kiusalliseksi myös poliitikoille ja heidän edustamilleen puolueille Ulsterin unionistipuolueen johtajan Carsonin ja Tory-puolueen johtajan Andrew Bonar Law'n luvattua julkisesti täyden tukensa unionin puolustajille. He

¹¹⁹ Lyons, 333.

¹²⁰ Pearse, *From a Hermitage* (1915), 141-171, passim. Kolumnit julkaistu pamfletiksi koottuna vuonna 1915.

¹²¹ Smith, 65-66.

olivat nyt vaarassa joutua vaaleilla valittua haalitusta vastaan suunnatun kapinan tukijoiksi.¹²²

Levottomuuksia koettiin myös Dublinissa loppukesästä 1913 Kuljetus- ja sekatyöläisten ammattiyhdistyksen ja työnantajien etujärjestöjen välisten lakkojen ja työsulkujen ansiosta. Dublinin köyhälistöllä oli tuohon aikaan Euroopan surkeimmat asuinolot ja heikoimmat palkat. Ammattiyhdistysjohtajien James Larkinin¹²³ ja James Connollyn¹²⁴ elokuussa aloittama palkkojen nostamiseen tähdännyt lakko oli muuttunut työnantajien peräänantamattomuuden vuoksi työväestön tappioksi. Syyskuun loppuun mennessä noin 25 000 miestä oli ilman työtä ja väkivaltaisuuDET poliisin ja lakkolaisten välillä olivat jatkuvia. Larkin ja Connolly perustivat lakkolaisten suojaksi yksityisen armeijan, "sosialistisen miliisin", jonka nimeksi tuli Irish Citizen Army (ICA). Siihen kuului alkuvaiheessa noin 400 työläistä, jotka jatkoivat toimintaansa vielä senkin jälkeen, kun työtaistelu tammikuussa päättyi tuloksettomana.¹²⁵

Työtaistelun aikana kaupungissa vallitseva sekasorto, nälänhätä ja kärsimykset saivat Pearsen kiinnittämään huomiota työväestön elinoloihin ja oikeuksiin.¹²⁶ Tapahtumat saivat Pearsen myös ajattelemaan monista asioista pitkälti samalla tavalla kuin sosialisti James Connolly, vaikka Pearse painottikin lokakuussa 1913, ettei hän ollut sosialisti tai syndikalisti, vaan paremminkin vanhanaikainen katolilainen nationalisti.¹²⁷ Lyonsin mukaan Pearselle oli tyypillistä, ettei hän nähnyt Dublinin slummeja sosialismin vaan nationalismin silmin.¹²⁸ Pearse kirjoitti lokakuun kolumnissaan, ettei Irlannissa ollut suuria kaupunkeja tai valtavaa teollisuustyöväestöä, eivätkä säälimättömät kapitalistit käyttäneet hyväkseen valtavia ihmismassoja. Kuitenkin maa kärsi köyhyydestä. Pearsen mukaa köyhyyteen oli syynä englantilaisvalta.

¹²² Smith, 64, 66; Bonar Law oli v. 1912 sanonut: "...I can imagine no length of resistance to which Ulster will go, in which I shall not support them.": siteerattu Kee (1998), 146.

¹²³ James Larkin (1876-1947), Kuljetus- ja sekatyöläisten ammattiyhdistyksen perustaja 1908, lakkojohtaja 1913, Irish Citizen Armyn toinen perustaja 1913, vankeustuomio 1913-14, ammattiyhdistysaktiivina Yhdysvalloissa 1914-23, Irlannin työläisten ammattiyhdistyksen perustaja 1923, Irlannin parlamenttiedustaja 1926-32, 1937-8 ja 1943-44. Foster, 438.

¹²⁴ James Connolly (1868-1916), itseoppinut, Irlannin sosialistisen tasavaltalaispuolueen perustaja 1898, Yhdysvalloissa 1902-10, Kuljetus- ja sekatyöläisten ammattiyhdistyksen Ulsterin osaston organisaattori 1910, koko ammattiyhdistyksen johtaja Larkinin vangitsemisen jälkeen lokak. 1913, Irish Citizen Armyn toinen perustaja 1913 ja johtaja 1914-16, itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaja 1916, tuomittiin maanpetoksesta, teloitettiin 12.5.1916. Foster, 437.

¹²⁵ Lyons, 272; Smith, 66-67; McCartney, 301-303.

¹²⁶ Lyons, 333-334; Pearse, *From a Hermitage* (1915), 172-173.

¹²⁷ Pearse, *From a Hermitage* (1915), 176-177.

¹²⁸ Lyons, 334.

Before God, I believe that the root of the matter lies in foreign domination. A free Ireland would not, and could not, have hunger in her fertile vales and squalor in her cities. Ireland has resources to feed five times her population: a free Ireland would make those resources available.¹²⁹

Itsehallintolain epävarman tulevaisuuden ja vallitsevien levottomuuksien vuoksi Pearsen ajattelu muuttui syksyllä 1913 jatkuvasti radikaalimmaksi.

Marraskuun kolumnissaan hän kirjoitti jälleen aseiden välttämättömyydestä ja moittii nationalisteja, jotka väheksyvät aseiden tarpeellisuutta ja vieläpä naureskelevat Ulsterin vapaaehtoisten toimille. Ulsterin vapaaehtoiset olivat toki Pearsen mukaan hölmöjä luullessaan home rule –lain uhkaavan henkilökohtaista vapauttaan, mutta se, että he valmistautuvat puolustamaan vapauttaan ei ollut lainkaan hölmöä, vaan ainoa järkevä tapa toimia heidän tilanteessaan. Pearse lisäsi, että hänen mielestään kivääriä kantava ulsterilainen ei ollut ollenkaan niin naurettava kuin nationalisti ilman kivääriä, ja että aseet tulisivat olemaan vielä hyödyllisiä jonain päivänä.¹³⁰ Pearse alkoi yhä selkeämmin ajatella, että ainoa vakavasti otettava nationalismi oli aseistettu nationalismi. Pelkkä perustuslaillinen politiikka ei ehkä enää riittäisi tilanteen ratkaisemiseksi.

Saman suuntaisia olivat myös IRB:n nuorten aktivistien ajatukset. He valmistautuivat jo kesällä 1913 Ulsterin vapaaehtoisten joukkojen vastavoimaksi perustettavien nationalististen joukkojen mahdolliseen perustamiseen. Salaisia sotilasharjoituksia IRB:n miehille järjestettiin Bulmer Hobsonin johdolla pitkin kesää, jotta IRB olisi tilaisuuden tullen valmis hyödyntämään tai jopa johtamaan nationalistien joukkoja. IRB:llä itsellään ei ollut riittävää kannatusta itsenäisten joukkojen perustamiseksi, eikä seura toistaiseksi ollut edes valmis toimimaan niin avoimesti. Se oli kuitenkin halukas ottamaan kaiken hyödyn irti perustettavista joukoista oman päämääränsä, Irlannin itsenäisyyden saavuttamiseksi. IRB:n odottama aloite nationalististen joukkojen perustamiseksi tuli yllättäen marraskuun 1. päivänä, kun Irlantilaisen liiton lehti *An Claidheamh Soluis* julkaisi Eoin MacNeillin kirjoittaman artikkelin *The North Began*. MacNeill oli tuohon aikaan yksi Irlannin tunnetuimpia henkilöitä. Hän oli Dublinin yliopisto-collegen Irlannin historian professori ja aktiivinen toimija Irlantilaisessa

¹²⁹ Pearse, *From a Hermitage* (1915), 179-180.

¹³⁰ *Ibid.*, 183-187.

liitossa. Lisäksi hänet tunnettiin maltillisena poliitikkona, joka kannatti home rule – lakia ja kansallispuoluetta.¹³¹

MacNeillin artikkelin tarkoitus oli osoittaa, ettei Ulsterin vapaaehtoisten perustaminen ollut niinkään uhka nationalisteille, vaan ennen kaikkea mahdollisuus. Ulster oli näyttänyt tietä ja nationalistien olisi nyt seurattava sen esimerkkiä. Vain muutamaa päivää artikkelin ilmestymisen jälkeen Hobson tiedusteli MacNeilliltä, olisiko hän valmis viemään joukkojen perustamisasiaa eteenpäin. MacNeill suostui ja järjesti alustavan suunnittelukokouksen Dublinissa 11. marraskuuta. Hobson ei osallistunut kokoukseen, koska arveli tunnettuna ääritasavaltalaisena pelottavansa maltillisimpia perustuslaillisen politiikan kannattajia, joiden tuki joukoille tuossa vaiheessa oli oleellista. Kymmenestä kokoukseen osallistuneista kuitenkin jopa neljä oli IRB:n jäseniä, mikä osoittaa seuran olleen alusta alkaen hyvin valmistautunut kontrolloimaan uutta organisaatiota.¹³²

Marraskuussa Pearse jätti taakseen vuosikausia keskeisellä sijalla hänen elämässään olleen liriläisen liiton. *An Claidheamh Soluisissa* marraskuun 8. päivänä julkaistussa artikkelissaan *The Coming Revolution* Pearse teki selväksi, että liriläinen liitto ja sen intohimoisesti ajama iirinkielisen kulttuurin elvyttäminen eivät johtaisi Irlannin itsenäistymiseen.¹³³ Nyt oli toisten yhdistysten aika jatkaa liiton aloittamaa tehtävää. Pearse kirjoitti:

I have come to the conclusion that the Gaelic League, as the Gaelic League, is a spent force; and I am glad of it. I do not mean that no work remains for the Gaelic League, or that the Gaelic League is no longer equal to work; I mean that the vital work to be done in the new Ireland will be done not so much by the Gaelic League itself as by men and movements that have sprung from the Gaelic League...¹³⁴

Pearse kertoi liittyneensä liriläiseen liittoon voidakseen tehdä joitain iirin kielen ja kulttuurin hyväksi, mutta ennen kaikkea voidakseen tehdä jotain Irlannin hyväksi. Liitto oli ollut kuin koulu, jossa sen jäsenet oppivat tuntemaan todellisen Irlannin ja valmistautuivat elämään irlantilaisina nationalisteinä. Nationalisteilla Pearse täsmensi tarkoittavansa ihmisiä, jotka hyväksyivät Irlannin itsenäistymisen ja olivat

¹³¹ Lyons, 319-320; Lee (1989), 18-19.

¹³² Lyons, 321-322.

¹³³ Porter, 60.

¹³⁴ Pearse, *The Coming Revolution* (1913), 91.

valmiita työskentelemään sen toteutumiseksi kaikin keinoin.¹³⁵ Määritelmä viittaa sekin Pearsen olleen vähitellen hyväksymässä fyysisen väkivallan käytön.

Seuraavina vuosina Irlannissa toimisi Pearsen mukaan lukuisia vapausseuroja, tasavaltalaispuolueita, työväenjärjestöjä ynnä muita, joiden kaikkien yhteinen päämääränä olisi vallankumouksen aikaansaaminen Irlannissa. Iiriläinen liitto oli aloittanut vallankumouksen, nyt sen kasvattaman, jo keski-ikäisen sukupolven olisi saatettava työ päätökseen. Pearse kertoo tietävänsä, mikä hänen oma tehtävänsä irlantilaisena nationalistina jatkossa oli ja toivoo muidenkin tietävän omansa. Jonain päivänä tehtävät johtaisivat yhteiseen tapaamispaikkaan, suurimpaan seikkailuun, koitokseen ja voittoon.¹³⁶

Pearsen mukaan hetki oli nyt kypsä uudelle liikkeelle, jolla olisi selvä tavoite. Epäröinnille ei saisi enää tuhlata aikaa, vaan olisi jatkettava rohkeasti eteenpäin, luovuttava sovittelusta ja yhdistettävä Irlannin voimat liittovaltion perustamiseksi. Home rule –lakiaan ei tullessaan muuttaisi tulevaa tehtävää. Irlannin olisi saavutettava itsenäisyys, ja se voisi tapahtua joko lain takaaman sisäisen itsehallinnon avulla tai ilman sitä. Kummassakaan tapauksessa tehtävä ei tulisi olemaan helppo. Itsenäisyyttä ei saavutettaisi ilman kärsimyksiä ja verenvuodatusta. Tehtävään olisi valmistauduttava aseistautumalla, sillä kansallisvaltioita ei ole vielä koskaan syntynyt ilman aseita. Muutamassa tapauksessa verenvuodatusta ei ole tarvittu, mutta aseita on kuitenkin ollut ja taidot niiden käyttämiseen. Aseeton Irlanti voisi saavuttaa juuri niin suuria vapauksia kuin Englanti salli, mutta aseistettu Irlanti saattoi ottaa niin paljon vapautta kuin tahtoi.¹³⁷

Lopuksi Pearse kirjoittaa olevansa iloinen ulsterilaisten aseistautumisesta, sillä oli hyvä nähdä aseita irlantilaisten käsissä. Olisi totuttava ajattelemaan aseita, näkemään aseita ja käyttämään aseita. Pearsen artikkelin viimeiset kaksi lausetta ovat kenties eniten siteeratut ja niiden merkitys eniten kiistelty:

We may make mistakes in the beginning and shoot the wrong people; but bloodshed is a cleansing and a sanctifying thing, and the nation which regards it as the final horror has lost its manhood. There are many things more horrible than bloodshed; and slavery is one of them.¹³⁸

¹³⁵ Pearse, *The Coming Revolution* (1913), 92-93.

¹³⁶ *Ibid.*, 93-95.

¹³⁷ *Ibid.*, 95-98.

¹³⁸ *Ibid.*, 98-99.

Pearsen suhde aseisiin ja väkivallan käyttöön on häntä koskevassa tutkimuksessa kiistanalainen. Lyonsin mukaan Pearsen *The Coming Revolution* –artikkeli osoittaa hänen saavuttaneen syksyllä 1913 jonkinlaisen käännekohdan elämässään, jonka jälkeen väkivalta ja verenvuodatus olivat ainoa tie Irlannin itsenäistymiseen.¹³⁹ Thompsonin mukaan Pearse oli lapsuudesta asti pyrkinyt vain kohti yhtä päämäärää, Irlannin itsenäistymistä ja oli vaipumassa epätoivoon pelätessään, ettei hänen sukupolvensa saisi aikaiseksi edes kapinan yritystä. Epätoivo ajoi hänet inhimillisyydestä kohti joukkoja kosiskelevaa väkivallan retoriikkaa.¹⁴⁰

Pearsen henkilökohtaisesti tunteneet ihmiset ovat kuvailleet häntä muun muassa ystävälliseksi, kiltiksi ja tunteelliseksi.¹⁴¹ Noihin luonteenpiirteisiin ja hänen aiempiin idealistisiin ja romanttissävyytteisiin kirjoituksiinsa verrattuna johdonmukaisimman selityksen Pearsen artikkelille antaakin Lee. Hänen mukaansa Pearse ei ollut yksiselkoisesti väkivallan kannattaja vaan pyrki voimakkaalla kirjoituksellaan eroon aiemmasta roolistaan lirläisessä liitossa. Aseistautumisen vaatimus ei ollut osoitus Pearsen väkivaltaa suosivasta periaatteesta, vaan pelkkä empiirisiin havaintoihin perustuva väite. Hänen ymmärtääkseen kansallisvaltioita ei ollut koskaan syntynyt ilman aseita, siksi myös Irlanti tarvitsi niitä. ”Väärillä ihmisillä, joita aseilla saatettaisiin aluksi surmata” Pearse todennäköisesti tarkoitti toisten aseistautuneiden ryhmien jäseniä Irlannissa. Aseet tulisi suunnata yhteistä vihollista, englantilaisia kohti. Viimeistään sisällissota saisi kaikki irlantilaiset tunnistamaan todellisen vihollisen.¹⁴²

The Coming Revolution on Pearsen toistaiseksi radikaaleinta tekstiä. Hän osoitti ensimmäisen kerran kannattavansa ainakin jossain määrin fyysistä väkivallankäyttöä. Artikkelin oli varmasti järkytys sellaisille ihmisille, jotka tuohon asti olivat pitäneet häntä horjumattomana lirläisen liiton ja perustuslaillisen politiikan kannattajana.¹⁴³ Itse asiassa Pearse oli kuitenkin kritisoinut lirläistä liittoa jo keväällä 1912 liiton johtajalle Douglas Hydelle osoitetussa avoimessa kirjeessä, joka julkaistiin *An Barr Buadh* –lehdessä. Siinä Pearse kirjoitti, että lirläinen liitto olisi toimintansa aikana saanut aikaan paljon enemmän, jos se olisi käyttänyt toisenlaisia

¹³⁹ Lyons, 336-337.

¹⁴⁰ Thompson, 77.

¹⁴¹ Stephens, 120-123; Henry, 202; Martin (1967), 247-248; Horgan 244.

¹⁴² Lee (1991), 128-131.

¹⁴³ Lyons, 335-336.

keinoja. Liiton organisaatio komiteoineen, haaraosastoineen, sääntöineen ja rajoituksineen olisi sopinut paremmin poliittiseen toimintaan kuin kielen elvyttämiseen. Liiton olisi pitänyt iirin kielestä keskustelemisen sijaan ryhtyä käytännön toimiin, levittäytyä pieniksi ryhmiksi ympäri maaseutua opettamaan iirinkielisiä lauluja, pelejä ja viljelytapoja ja edistää englantilaisvastaisuutta. Näin olisi yhdessä vuodessa voitu vahvistaa iirin kielen asemaa enemmän kuin liiton koko kaksikymmenvuotisen taipaleen aikana.¹⁴⁴

Joulukuun kolumnissaan From a Hermitage Pearse painosti jälleen lukijoitaan aseistautumaan ja ottamaan mallia Ulsterin vapaaehtoisista joukoista. Hän väitti, että Irlanti ei ollut itsenäinen, koska se ei ansainnut sitä. Irlantilaiset miehet olivat lakanneet olemasta miehiä. He olivat antaneet riisua itsensä aseista, eivätkä enää edes tilanteen tullen pyrkineet aseistautumaan. Miehet, jotka olivat lakanneet olemasta miehiä eivät voi vaatia miesten oikeuksia. Irlantilaiset eivät ole valmiita itsenäisyyteen, eivätkä sitä tule sen vuoksi saamaankaan. Oli synty olettava kansallisvaltion syntyvän tyhjästä. Itsenäisyyden saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi oli Pearsen mukaan vain yksi tapa:

And I know of no other way than the way of the sword: history records no other, reason and experience suggest no other. When I say the sword I do not mean necessarily the actual use of the sword: I mean readiness and ability to use the sword. Which, translated into terms of modern life, means readiness and ability to shoot.

Hän jatkaa painottamalla, että oli jokaisen lukijan velvollisuus aseistautua. Jos ei aseistautuminen onnistuisi muutoin kuin liittymällä Ulsterin vapaaehtoisin joukkoihin, niin silloin niihin olisi liityttävä. Vaihtoehtoisesti hän ehdottaa perustettavaksi omia vapaaehtoisia joukkoja.¹⁴⁵

Joulukuussa julkaistu kolumni on selvästi kirjoitettu jo marraskuun puolella, sillä jo ennen sen julkaisua nationalistit olivat saaneet omat vapaaehtoiset joukkonsa. Valmisteluja joukkojen perustamiseksi oli jatkettu marraskuun 11. päivän alustavan kokouksen jälkeen väliaikaisen komitean muodossa, johon kuului kolmekymmentä jäsentä. Pearse kuului komitean perustaviin jäseniin. Myös IRB oli komiteassa vahvasti edustettuna. Sen jäseniä oli mukana 12 ja monet muut komitean jäsenistä vannovat salaseuran valan seuraavien viikkojen kuluessa.¹⁴⁶ Nationalistien vastine Ulsterin vapaaehtoisille joukoille perustettiin lopulta Rotundan joukkokokouksessa

¹⁴⁴ Porter, 40-41.

¹⁴⁵ Pearse, From a Hermitage (1915), 194-197.

¹⁴⁶ Lyons, 321-322, 334.

Dublinissa 25. marraskuuta 1913. Irlantilaisiksi vapaaehtoisiksi nimetyn puolisolitaallisen joukon johtoon valittiin professori Eoin MacNeill. Joukkojen tarkoituksena oli estää hallitusta perumasta itsehallintoa koskevia lupauksiaan Ulsterin vapaaehtoisten uhan edessä. Ääritasavaltalaiset tosin uskoivat ryhmää voitavan käyttää myös brittiläisten ajamiseen saarelta.¹⁴⁷ Perustamiskokous oli valtava menestys. Valmisteluun aktiivisesti osallistunut Pearse liittyi luonnollisesti uuteen järjestöön alusta alkaen 3 000-4 000 muun innokkaan nationalistin joukossa. Seuraavaan kevääseen mennessä jäsenmäärä oli noussut jo 75 000:een ja jatkoi yhä nousuaan. Irlanti oli saanut lyhyen ajan sisällä jo toisen yksityisen armeijan ja valta nationalistienkin keskuudessa siirtyi vääjäämättömästi perustuslailliseen ratkaisuun luottavilta kohti sotilaallisen ratkaisun kannattajia.¹⁴⁸

* * *

Asteittaisesta radikalisoitumisestaan huolimatta Pearse ei ennen vuoden 1913 syksyä ollut valmis nousemaan aseelliseen kapinaan Irlannin itsenäisyyden saavuttamiseksi. Hän tuki yhä äärintasavaltalaisten halveksunmaa itsehallintolakia, sillä hän uskoi sen toimivan väkivallattomana tienä itsenäisyyteen. Sisäisen itsehallinnon saatuaan Irlannin parlamentti voisi vähitellen vahvistua, saada lisää oikeuksia ja lopulta nousta vaatimaan maan täydellistä itsenäistymistä poliittisin keinoin. Poliittinen ratkaisu olisi todennäköisesti hitaampi kuin aseellinen kapina, mutta yhtä kaikki toivottavampi vaihtoehto. Samaan suuntaan viittaavat myös hänen aseistautumista vaativat kommenttinsa. Pearse sanoi useassa yhteydessä, että aseet olivat välttämättömiä itsenäisyyden saavuttamiseksi ja sen turvaamiseksi tulevaisuudessa, mutta mainitsi aina myös, että aseita ei välttämättä tarvitsisi käyttää, vaan pelkästään niiden olemassaolo auttaisi luomaan tarvittavan uhan vallanpitäjien vakuuttamiseksi.

Loppuvuodesta 1913 home rule –lain toteutumisen käydessä yhä epävarmemmaksi Pearsen oli taivuttava uskomaan, että rauhanomainen ratkaisu ei ehkä olisikaan mahdollinen. Itsenäisyyden saavuttamiseksi Pearse ryhtyi aktiivisesti ajamaan nationalistien omien vapaaehtoisten joukkojen perustamista. Hänen lukuisten aseistautumista vaatineiden kirjoitustensa tarkoituksena oli vauhdittaa nationalististen vapaaehtoisten perustamista. Pearse pyrki myös yhä innokkaammin

¹⁴⁷ Smith, 67.

¹⁴⁸ Lyons, 306-307, 322-323.

IRB:n jäseneksi. IRB:n päämäärä oli ollut, koko sen runsaan viisikymmenvuotisen toiminnan aikana, tasavallan perustaminen kansannousun avulla. Järjestön edustama radikaali linja alkoi perustuslaillisen politiikan sijaan näyttää Pearsen silmissä toimivalta ratkaisulta Irlannin tilanteeseen, mikä todennäköisesti oli myös tärkein syy Pearsen halulle tulla hyväksytyksi IRB:n jäseneksi.

4. Salaseuralainen Patrick Pearse

4.1. Satiiria ja väkivallan retoriikkaa

Loppuvuodesta 1913 enemmistö IRB:n jäsenistä, osa niistäkin jotka aiemmin olivat pitäneet Patrick Pearsea ääritasavaltalaiseen järjestöön liian maltillisena, vakuuttui hänen luotettavuudestaan. Koska salaseuran kokouksista ei ole olemassa pöytäkirjoja, ei voida olla täysin varmoja, mikä lopulta sai heidät muuttamaan mieltänsä ja hyväksymään Pearsen seuran jäseneksi. Syinä olivat todennäköisesti Pearsen propagandistin kyvyt sekä hyvät suhteet Irlantilaisten vapaaehtoisten johtoon. Yksityisessä elämässään ujo ja hillitty Pearse muuttui täysin opettaessaan, kirjoittaessaan tai puhuessaan yleisölle. Hän oli karismaattinen puhuja, joka sai kuulijansa liikuttumaan, innostumaan ja vakuuttumaan. Taidoista olisi hyötyä seuran ideologian levittämisessä ja samaten hyötyä olisi hänen suhteistaan vapaaehtoisten johtoon.¹⁴⁹

Pearse vannoi salaseuran valan todennäköisesti joulukuussa 1913, noin kuukausi Irlantilaisten vapaaehtoisten perustamisen jälkeen.¹⁵⁰ Tarkkaa päivämäärää on mahdotonta määritellä, sillä kuten IRB:n kokouspöytäkirjoja myöskään seuran jäsentietoja ei ole juuri säilynyt. Aikaisintaan Pearsen jäseneksi ottaminen on voinut tapahtua marraskuun puolivälissä, sillä Bulmer Hobsonin laatimassa vapaaehtoisten alustavan suunnittelukokouksen osallistujalistassa, Pearse on vielä merkitty IRB:hen kuulumattomaksi henkilöksi. Kyseinen kokous pidettiin 11. marraskuuta. Viimeistään hänen on kuitenkin täytynyt vannota vala tammikuussa, ennen matkustamistaan Yhdysvaltoihin IRB:n sisärjestön *Clan na Gaelin* vieraaksi.¹⁵¹

Pearsen tammikuun kolumni Irish Freedom –lehdessä ei viittaa hänen tuoreeseen IRB:n jäsenyyteensä mitenkään. Se ei sisällöltään juuri eroa aiemmista vapaaehtoisten perustamiseen yllyttäneistä kirjoituksista, vaikka onkin tyyllillisesti varsin erilainen, ivallinen ja satiirinen. Pearse kertoo aluksi kuulleensa huhun, että jotkut nuoret irlantilaiset olisivat perustaneet jonkinlaisen järjestön ja päättäneet aseistautua puolustukseensa maataan. Hän epäilee vahvasti huhun todenperäisyyttä, sillä hänen tuntemansa brittiläisen mallin mukaisen koulutuksen saanut sukupolvi ei

¹⁴⁹ Moran, 138, 140-141; Ryan, 11.

¹⁵⁰ Lyons, 334.

¹⁵¹ Thornley, 158; Moran, 140. Ryan väittää Pearsen liittyneen IRB:hen jo kesällä 1913, mikä ei kuitenkaan pitäne paikkaansa. Ryan, 11.

ryhtyisi moiseen hulluuteen. Aikaisemmista ajattelemattomista, tietämättömistä ja kiivasluonteisista sukupolvista huhun olisi voinutkin uskoa. He eivät edes ymmärtäneet aseiden vaarallisuutta, mikä selittääkin Pearsen mukaan pitkälti vuoden 1778 vapaaehtoisten sekä vuosien 1798 ja 1867 kapinallisten muuten täysin käsittämättömän käytöksen. Tuskinpa nuo miehet olisivat käyttäneet niin suuria rahamääriä aseiden ostamiseen, jos he olisivat ennalta tienneet, että niillä saattoi jopa tappa maata vartioivia sotilasparkoja. Aikaisemmat sukupolvet eivät ymmärtäneet, ettei ole kunniallista tulla hirtetyksi tai joutua vankilaan syyllistyttyään maanpetokseen, mutta onneksi nyt elettiin sivistyneempiä aikoja. Nykyään ymmärrettiin aseiden vaarallisuus, ja se että niihin oli järjetöntä tuhлата rahaa, koska brittiarmeijalle maksettiin, jotta se taistelisi irlantilaisten puolesta. Nykyään ymmärrettiin myös, että kapina vaaleilla valittua hallitusta vastaan oli laiton, ja että kaikenlainen militarismi oli väärin, ellei jopa naurettavaa.¹⁵²

Pearse jatkaa kirjoitusta kertoen alkaneensa epäillä huhua vapaaehtoisten perustamisesta entisestään kuultuaan, että järjestön johdossa olevaan komiteaan kuului muun muassa yliopiston professoreita, rehtoreita, asianajajia, journalisteja ja virkamiehiä. Tuon tyyppiset sivistyneet miehet eivät voisi ryhtyä valmistautumaan mihinkään sotilaallisiin toimiin. Kaikkein epäuskottavin seikka oli kuitenkin, että komiteassa sanottiin olevan edustajia lähes kaikista vähänkään nationalistissävyytteisistä ryhmistä, liriläisestä liitosta todellisiin separatisteihin. Kaikkihan tiesivät, että yhteistyö noin erilaisten ryhmittymien välillä oli mahdotonta. Näiden perustelujen vuoksi Pearse kirjoittaakin jättäneensä huomiotta kaikki kertomukset 8000 hengen joukkokokouksesta Dublinissa, lukuisista yöllisistä sotilasharjoituksista sekä järjestön leviämisestä jopa Irlannin itä- ja eteläosiin saakka. Tällaista ei yksinkertaisesti voinut tapahtua Irlannissa.¹⁵³

Pearse päättää pilkkakirjoituksensa pohtimalla millaisia mullistavia vaikutuksia vapaaehtoisten perustamisella saattaisi olla. Ensinnäkin home rule –laki, jonka tulevaisuus tuolloin näytti epävarmalta, voitaisiin joukkojen avulla saavuttaa varmasti. Toiseksi joukot antaisivat turvaa vaikka laki jäisikin toteutumatta. Toiminnan myötä irlantilaisista tulisi jälleen miehiä ja keskenään kiistelevät ryhmät yhdistyisivät yhdeksi voimakkaaksi rintamaksi. Todellisuudessa irlantilaiset näyttivät

¹⁵² Pearse, *From A Hermitage* (1914), 198-200.

¹⁵³ *Ibid.*, 201-202.

kuitenkin olevan täysin tyytyväisiä elämäänsä keskenään kiistelevinä ja raskaasti verotettuina orjina. Vapaaehtoisten perustaminen ei heitä kiinnostanut. Se oli mahdotonta ja jopa vaarallista.¹⁵⁴

Satiirisen kirjoituksen tarkoitus lienee ollut tehostaa vastaperustettujen Irlantilaisten vapaaehtoisten toimintaa ja nuorten miesten liittymistä joukkoihin. Satiiri vaikuttaa kuitenkin jääneen ainakin osalta lukijoista ymmärtämättä, sillä helmikuun kolumnissaan Pearse joutui perustelemaan kirjoitustaan. Hän sanoo tammikuun skeptisisminsä johtuneen siitä, että oli joutunut pettymään niin usein ja alkaneensa lopulta ajatella, että nuoret olivat unohtaneet sekä aseiden merkityksen että kykynsä ajatella ja jopa toimia. Mahdoton näytti kuitenkin tapahtuneen ja vapaaehtoiset oli perustettu, mikä näyttäisi osoittavan, että vanha ”feeniläinen henki” ei ollutkaan kokonaan kuollut. Feeniläisellä hengellä Pearse tarkentaa tarkoittavansa voimakasta taistelutahtoa, joka on kuulunut olennaisena osana jokaisen irlantilaisen sukupolven luonteeseen. Tarvitsisi vain vähän herätellä sitä, niin se syttyisi täyteen liekkiin myös nykyisessä sukupolvessa.¹⁵⁵

Pearse pohtii kolumnissa myös vapaaehtoisten mahdollisuuksia edeltäjiinsä verrattuna. 1700-luvun lopun ensimmäiset irlantilaiset vapaaehtoiset olivat kasvaneet vuodessa 100 000 miehen aseistetuksi ja kurinalaiseksi joukoksi. Pearsen mukaan sama voitaisiin saavuttaa nytkin, sillä Irlantilaisilla vapaaehtoisilla oli kolme etua edeltäjiinsä nähden. Ensinnäkin 1900-luvun vapaaehtoiset olivat köyhempiä. He osaisivat antaa vähästäänkin ja säästää ja venyttää penniä kunnes jokaisella vapaaehtoisella olisi ase ja univormu. Toinen etu oli, että vapaaehtoisilla ei ollut ketään vahvaa johtohahmoa, vaan heitä johti laaja komitea. Aikaisemmat yritykset olivat epäonnistuneet johdon viimehetken epäröintiin. Pearse ei tarkoita syytellä ketään, sillä vastaavassa tilanteessa hänkin olisi ehkä epäröinyt. Taistelukäskyn antaminen oli johtajalle valtava vastuu, siksi vapaaehtoisten olisi tehtävä päätökset yhdessä. Kolmas etu oli, että nykyiset vapaaehtoiset ovat ’käyneet koulua’ Irliläisessä liitossa, mikä erotti heidät aikaisemmista puolentoista vuosisadan aikana eläneistä kapinallisten sukupolvista. Irliläisessä liitossa opituista Professorien nationalismin teorioista tuskin oli apua, mutta selkeämmistä tavoitteista ja paremmasta menneisyyden tuntemuksesta kylläkin. Nykysukupolvi käsitti

¹⁵⁴ Pearse, *From A Hermitage* (1914), 203.

¹⁵⁵ *Ibid.*, 204-206.

selvemmin kuin koskaan aikaisemmin, että Irlanti oli heidän maansa ja että he kuuluivat Irlannille. Se käyttäisivätkö he tilannetta hyödykseen nähtäisiin seuraavan vuoden kuluessa vapaaehtoisten liikkeen kasvaessa ja kehittyessä.¹⁵⁶

Kolumni oli jälleen kirjoitettu vähintään muutamia viikkoja etukäteen, koska sen julkaisemisen aikaan Pearse oli jo matkustanut Yhdysvaltoihin.¹⁵⁷ Matka oli yhdistelmä luennointia ja varojenkeruuta, sillä hänen koulunsa oli jälleen vakavissa rahoitusvaikeuksissa. Matkan järjesti Bulmer Hobson, joka IRB:n johdon hyväksymänä suositteli Pearsea *Clan na Gaelin* johdolle New Yorkissa. Hän kuvasi Pearsen ajattelua IRB:n linjaa noudattavaksi ja kehui erityisesti hänen kouluaan, joka ainoana voimakkaasti nationalistissävyyteisenä kouluna Irlannissa valmisti poikia yliopisto-opintoihin.¹⁵⁸

IRB:n tuen ansiosta itärannikolle kohdistuneesta matkasta tuli onnistunut. Pearse sai kerättyä merkittävän summa rahaa, minkä avulla St. Endan koulu pelastui jo toistamiseen. Vielä suurempi oli kuitenkin matkan merkitys Pearsen poliittiselle ideologialle. Hän näytti vakuuttuneen entistä enemmän fyysisen voimankäytön välttämättömyydestä tutustuttuaan Yhdysvalloissa useisiin amerikan-irlantilaisiin radikaaleihin ja vanhoihin feeniläisiin, jotka olivat Tom Clarken tavoin emigroituneet Yhdysvaltoihin. He ajoivat yhä Irlannin itsenäistymistä jopa painokkaammin kuin IRB. Miesten radikaalius ja itsenäistymispyrkimyksille omistautuneisuus tekivät suuren vaikutuksen Pearseen. Hän puhui palattuaan usein tapaamistaan mahtavista feeniläisistä ja väitti, että yhtä asialleen omistautuneita miehiä oli vaikea löytää koko Irlannista.¹⁵⁹ Vaikutus näyttää kuitenkin olleen molemminpuolista, sillä Lyons kertoo myös Pearsen tehneen suuren vaikutuksen *Clan na Gaelin* johtohahmoon John Devoyhin.¹⁶⁰

Pearse piti matkansa aikana useita puheita ja luentoja, joista kaksi julkaistiin *How Does She Stand?* –nimisenä pamflettina elokuussa 1914. Julkaistut puheet saatettiin näin myös irlantilaisten nationalistien ulottuville. Yhdysvaltain puheet pidettiin

¹⁵⁶ Pearse, *From A Hermitage* (1914), 206-211.

¹⁵⁷ Pearse matkusti Yhdysvaltoihin laivalla 8. helmikuuta. Edwards, 183.

¹⁵⁸ Thornley, 157-158.

¹⁵⁹ Porter, 33; Moran, 141, 143-144.

¹⁶⁰ Lyons, 334. John Devoy (1842-1928), feeniläinen, palveli muukalaislegioonassa Algeriassa 1861-2, vastuussa feeniläisten soluttautumisesta brittiarmeijaan 1862, vangittiin 1866, vapautettiin ja karkoitetiin maasta 1871, siirtyi Yhdysvaltoihin, *Clan na Gaelin* johtohahmo, journalisti, irlantilaisten tasavaltalaisryhmittymien tärkeä rahoittaja 1870-luvulta aina vapaavaltion syntyyn asti. Foster, 393.

maaliskuun alussa kahdessa kansallissankari Robert Emmetin muistoksi järjestetyssä tilaisuudessa New Yorkissa.¹⁶¹ Pearsen ensimmäinen puhe käsitteli Robert Emmetiä ja ajankohtaisia Irlannin tapahtumia. Hän aloitti vakuuttamalla, että Emmetin perintö oli vieläkin voimissaan Irlannissa ja sen mukaisesti miehet valmistautuivat saattamaan päätökseen Emmetin kesken jääneen työn. Pearse jatkaa analysoimalla isänmaallisuutta, joka hänen mielestään muistutti läheisesti uskontoa, sillä kuten uskontoa myöskään isänmaallisuutta ei ollut olemassa ilman hyviä tekoja. Tällä perustella jokaisen isänmaallisuus voitaisiin mitata hänen tekojensa perusteella. Jokaisessa sukupolvessa on niitä, jotka kieltäytyvät äärimmäisistä uhrauksista, mutta myös niitä, jotka uhrautuvat isänmaansa puolesta hymyssä suin. Jälkimmäiset ovat sukupolvensa sankareita, puoliksi ihmisiä ja puoliksi jumalia. Ilman sankareita ja heidän epäonnistumistaan ei olisi tehtävää täytettäväksi, eikä myöskään isänmaallisuuden perintöä.¹⁶²

Pearse jatkoi kertaamalla lyhyesti Emmetin johtaman kapinan vaiheita, täydellistä epäonnistumista ja kuolemantuomiota. Hän jopa vertasi Emmetiä Jeesukseen, joka kuoli, jotta ihmiskunta pelastuisi. Emmetkään ei siis oikeastaan epäonnistunut, vaan pelasti irlantilaisen nationalismin. Häneltä irlantilainen nationalismi siirtyi vuoden 1848 kapinallisille, heiltä edelleen vuoden 1867 kapinallisille ja lopulta nykysukupolvelle. Irlannin nykytilanteesta Pearse kertoi seuraavasti:

What need I say but that to-day Ireland is turning her face once more to the old path? Nothing seems more definitely to emerge when one looks at the movements that are stirring both above the surface and beneath the surface in men's minds at home, than the fact that the new generation is reaffirming the Fenian faith, the faith of Emmet. It is because we know that this is so that we can suffer in patience the things that are said and done in the name of Irish Nationality by some of our leaders. What one may call the Westminster phase is passing: the National movement is swinging back again into its proper channel.¹⁶³

Nationalismin nimissä toimivilla johtajilla Pearse tarkoitti itsehallintolain voimakkaimpia puolestapuhujia, erityisesti Redmondia ja Westminsterin vaiheella kansallispuolueen ajamaa perustuslaillista politiikkaa. 'Oikeaa' nationalismia oli Pearsen mukaan Emmetin ja feeniläisten nationalismi, johon uusi sukupolvi oli

¹⁶¹ Porter, 33, 61.

¹⁶² Pearse, *How Does She Stand?* (1914), 64-66.

¹⁶³ *Ibid.*, 67-72.

palaamassa. Pearse puhui ensimmäistä kertaa home rule –laista yhdentekevänä ja suhtautui perustuslailliseen politiikkaan englantilaisten mielistelynä.¹⁶⁴

Pearse jatkoi puhettaan iloiten nationalistien yhdistymisestä, vapaaehtoisten komppanioiden synnystä, marssiharjoituksista ja asehankinnoista. Irlantilaisen armeijan muodostuminen oli merkittävin tapahtuma koko viimeisen vuosisadan aikana ja merkitsi Irlantilaisen liiton aloittaman vallankumouksen toisen vaiheen käynnistymistä. Pearse päättää puheensa sanoen uskovansa vakaasti, että nykysukupolvi tarttuisi aseisiin Irlannissa säädettiin home rule -laki tai ei. Vapaaehtoisten tehtävä olisi aikaansaada Irlannin kansallisvaltion syntyminen.¹⁶⁵

Pearse piti toisen kapinaa enteilevän puheen vain viikkoa myöhemmin. Hän aloitti rajulla hyökkäyksellä englantilaisvaltaa vastaan. Irlantilaiset olivat taistelleet vuosisatoja maailman mahtavinta valtakuntaa vastaan, mutta he tulisivat lopulta voittamaan. Sota jatkuisi niin kauan kunnes vääryydet olisi korjattu, oikeus voittanut ja vapaus saavutettu. Minkäänlaisen rauhan solmiminen verenimijää muistuttavan Englannin kanssa ei olisi mahdollista. Englanti tarjosi parhaillaan rauhaa itsehallintolain muodossa. Irlantilaiset johtajat olivat John Redmond etunenässä vannomassa Englannille uskollisuutta ja hyväksymässä home rule –lain lopullisena ratkaisuna maiden välisiin ongelmiin. Wolfe Tone tai Robert Emmet eivät olisi hyväksyneet vastaavaa ratkaisua, eikä sitä siksi pitäisi hyväksyä niidenkään, jotka pitävät heitä kansallissankareinaan. Muutenhan sankarit olisivat eläneet ja kuolleet turhaan.¹⁶⁶

Pearse jatkaa, että englantilaisten kunniaksi oli sanottava, että he näyttivät olevan varsin huolissaan, eivätkä uskoneet, että Irlanti hyväksyisi itsehallintolain lopulliseksi ratkaisuksi. Jos he olisivat varmoja maan uskollisuudesta, he tuskin olisivat kieltäneet aseiden maahantuontia heti vapaaehtoisten perustamisen jälkeen. Laki ei tietenkään pystyisi estämään aseistautumista, mutta kertoi varsin selvästi, että Englanti pyrki pitämään Irlannin aseettomana. Ja Englanti oli oikeassa, sillä Irlanti ei ollut uskollinen, vaikka maan hyväuskoiset, englantilaisten kanssa neuvottelevat johtajat niin väittivätkin. Nykysukupolven tehtävänä oli nyt ryhtyä samaan epämieluisaan työhön kuin Emmetkin aikanaan. Oli kärsivällisesti kirjoitettava

¹⁶⁴ Pearse, *How Does She Stand?* (1914), 67-72.

¹⁶⁵ *Ibid.*, 72-75.

¹⁶⁶ *Ibid.*, 76-79.

kirjeitä, istuttava komiteoissa ja tehtävä suunnitelmia. Ja toivottava samalla, kuten Emmetkin toivoi, että meidän sallittaisiin saattaa päätökseen se, mikä toisilta oli jäänyt kesken, mutta jatkettava epäröimättä myös silloin, kun toivoa ei enää ollut.¹⁶⁷

Pearse lopettaa puheen vakuuttamalla, että nationalismi ja patriotismi elivät yhä nuorissa irlantilaisissa. Se eli Irlantilaisen liiton nuorissa jäsenissä, Irlantilaisissa vapaaehtoisissa ja St. Endan koulun oppilaissa. Emmetin ja puhetta kuuntelevien harmaatukkaisten feeniläisten työ ei ollut ollut turhaa, sillä heidän opetuksensa tunnettiin ja jonain päivänä ne pantaisiin jälleen käytäntöön.¹⁶⁸

Puheet ovat selvästi astetta radikaalimpia kuin Pearsen tähän astiset kirjoitukset. Verrattaessa Yhdysvalloissa pidettyjä puheita Pearsen lähtöä edeltäviin tammi- ja helmikuun kolumneihin Irish Freedom –lehdessä ero on selvä. Kolumnit käsittelivät itsenäistymisen, aseistautumisen ja jopa kapinan välttämättömyyttä, mutta eivät kuitenkaan Yhdysvaltain puheiden tapaan ole avoimen englantilais- tai perustuslaillisen politiikan vastaisia eivätkä kapinaa ennakoivia. Päinvastoin niissä Pearse yhä osoitti tukensa itsehallintolaille. Hän muun muassa uskoi uusien vapaaehtoisten joukkojen voivan toimia itsehallintolain toteutumista vaativana painostusryhmänä. Pearsea oli Yhdysvalloissa mainostettu ääriivasemmistolaisena nationalistina, jotta hänen puhetilaisuutensa keräisivät mahdollisimman paljon yleisöä.¹⁶⁹ Pearse saattoi sen vuoksi värittää puheitaan hieman jyrkkäsanaisemmiksi, kuin mitä mieltä hän todellisuudessa oli. Toisaalta myös kuulijakunnan ilmeinen radikaalius sekä Yhdysvaltojen vapaamielinen ilmapiiri saattoivat vaikuttaa Pearsen provokatiivisiin sanavalintoihin. Pearse palasi Yhdysvalloista toukokuussa itsevarmana ja tyytyväisenä. Hänen puhujantaitonsa olivat entisestään kehittyneet yleisön innostuneiden reaktioiden vuoksi ja hänen mielipiteensä olivat selkeämpiä kuin aiemmin.¹⁷⁰

4.2. Kapinasuunnitelmat syntyvät

Irlannin tilanne kiristyi entisestään Pearsen Yhdysvaltain matkan aikana. Maassa oli nyt kaksi puolisoitilaallista vapaaehtoisten joukkoa, jotka keskenään kilpaillen

¹⁶⁷ Pearse, *How Does She Stand?* (1914), 79-80, 83.

¹⁶⁸ *Ibid.*, 85-86.

¹⁶⁹ Moran, 141-142.

¹⁷⁰ Edwards, 197; Moran 143-144.

marssivat, harjoittelivat ja kokosivat aseita. Irlantilaiset vapaaehtoiset ryhtyivät heti perustamisensa jälkeen kiireesti hankkimaan aseita joukoilleen ottaakseen kiinni etumatkan, minkä vuotta aiemmin perustetut Ulsterin vapaaehtoiset olivat onnistuneet saavuttamaan. Ongelmina olivat brittihallituksen vain muutamaa päivää perustamiskokouksen jälkeen julistama aseiden tuontikielto sekä luonnollisesti varojen puute.¹⁷¹

Pääministeri Asquith ei aseiden tuontikiellon lisäksi yrittänyt estää Irlannin perustuslainvastaista radikalisoitumista mitenkään. Hänen politiikkansa oli 'odottaa ja katsoa'. Hän uskoi, että tilanteen ratkaisemiseksi vaadittavat kompromissit syntyisivät, kun kaikki osapuolet pelkäisivät sisällissodan syttymistä. Hän ymmärsi myös millaisen paineen odottaminen asetti Ulsterin unionistien johdolle. Kannattajien säilyttäminen yksimielisenä on vaikeaa, ja ilmassa oli myös mahdollisuus, että liike hajoaisi keskenään kiisteleviksi ryhmittymiksi. Odota ja katso –politiikalla oli kuitenkin myös haittapuolensa. Nationalistien ja myös joidenkin liberaalien silmissä hallitus ja sen pääministeri alkoivat näyttää heikoilta ja kykenemättömiltä ratkaisemaan kiristyvää tilannetta.¹⁷²

Maaliskuussa 1914 Asquithin johtama hallitus alkoi lopulta uskoa, että odottaminen ei toisi ratkaisua, vaan Ulsterin unionistit nousisivat kapinaan, jos itsehallintolaki säädettäisiin koko Irlantiin. Jäljellä oli kaksi vaihtoehtoa, joko pakottaa Ulster hyväksymään itsehallintolaki tai jättää maakunta lain ulkopuolelle. Pakottamisesta seuraisi todennäköisesti levottomuuksia Ulsterissa ja Ulsterin jättäminen lain ulkopuolelle taas tietäisi nationalistien kannatuksen menettämistä, sillä heille Irlanti oli jakamaton kokonaisuus. Asquith päätyi esittämään kompromissiratkaisua, jonka mukaisesti kuusi Ulsterin kreivikuntaa jätettäisiin lain ulkopuolelle väliaikaisesti. Hallitus oli kuitenkin samaan aikaan tehnyt päätöksen vahvistaa Ulsterissa olevia tukikohtia mahdollisen kapinan varalle, mikä unionistien silmissä näytti epäilyttävältä juonittelulta ja sai heidät hylkäämään ehdotuksen. Maaliskuussa sattui toinenkin hallitukselle varsin epämieluisa tapaus, jota alettiin kutsua Curraghin kapinaksi. Kun eräiden brittiupseerien annettiin valita joko pohjoisten asemapaikkojen vahvistamisen tai tehtävistään eroamisen välillä, valtaosa upseereista päätti erota.

¹⁷¹ Lyons, 323.

¹⁷² Smith, 67.

Tapaus sai pääministerin järkyttymään, sillä se osoitti, ettei hallitus voinut enää luottaa armeijaansa Ulsterin mahdollisen kapinan kukistamisessa.¹⁷³

Huhtikuun 24. ja 25. päivän välisenä yönä Ulsterin vapaaehtoiset onnistuivat aseiden tuontikiellosta huolimatta salakuljettamaan Saksasta merkittävän määrän aseita ja ammuksia, jotka jaettiin uskomattoman nopeasti ympäri maakuntaa. Operaatio herätti kunnioitusta uhkarohkeutensa vuoksi, mutta erityisesti, koska hallitus ei ollut onnistunut estämään operaatiota, eikä myöskään todisteiden puutteessa rankaisemaan siihen osallistuneita. Hallituksen oli entistä tehokkaammin pyrittävä tilanteen ratkaisemiseen, ja koska se ei voinut sotilaallisen vastarinnan pelossa pakottaa Carsonin johtamia unionisteja, sen oli alettava taivutella nationalisteja.¹⁷⁴

Kireästä tilanteesta huolimatta Home rule –laki hyväksyttiin parlamentin alahuoneen kolmannessa käsittelyssä 25. toukokuuta 1914. Laki oli siis nyt lopultakin toteutumassa, vaikka sen lisäyksistä ja tarkoista yksityiskohdista muun muassa Ulsterin suhteen ei vielä oltukaan päästy sopuun. Yksityiskohdista käytiin jälleen neuvotteluja heinäkuussa Buckinghamin palatsissa, mutta ne päättyivät tuloksettomina, koska osapuolet olivat liian kaukana toisistaan saavuttaakseen yhteisymmärrystä. Unionistit vaativat ehdottomasti vähintään kuuden Ulsterin kreivikunnan säilyttämistä pysyvästi unionissa ja nationalistit taas suostuivat korkeintaan jonkinlaiseen Ulsteria koskevaan väliaikaisratkaisuun.¹⁷⁵

Irlantilaisten vapaaehtoisen johto ajautui pahaan kriisiin juuri asehankintojen suunnittelun aikana kesäkuussa 1914. Redmond, joka aiemmin oli suhtautunut vapaaehtoiisiin äärimmäisen kielteisesti peläten radikalisoitumisen vesittävän rauhanomaisesti saavutettavissa olevan itsehallinnon, muutti mielensä joukkojen suosion kasvaessa nopeasti. Redmond ja muut kansallispuolueen johtohahmot vaativat MacNeillä luovuttamaan järjestön johdon puolueelle. Heidän perustelunsa oli, että koska itsehallinto todennäköisesti saavutettaisiin pian, heidän olisi myös oltava maan tulevan armeijan johdossa, kuten Irlannin unionistipuolueen johtaja Carsonkin oli Ulsterin vapaaehtoisten johdossa. MacNeillä oli kuitenkin vaikea taivutella ja koko organisaatio oli jo vaarassa hajota. Lopulta enemmistö taipui

¹⁷³ Smith, 68-69.

¹⁷⁴ Lyons, 308-309.

¹⁷⁵ Smith, 69.

vaatimukseen ja vapaaehtoisten johto siirtyi Redmondille ja hänen puolueelleen.¹⁷⁶ IRB:lle muutos oli selvä tappio, sillä maltillisen Redmondin ohjauksessa vapaaehtoisten enemmistö taivutettiin nopeasti home rule –lain tukijoiksi ja kaikki radikaalimmat ajatukset tukahdutettiin.¹⁷⁷ Vapaaehtoisten sihteeri Bulmer Hobson, joka oli MacNeillin rinnalla hyväksynyt vallanvaihdon, sai IRB:n vihat niskoilleen ja joutui lopulta jopa eroamaan salaseuran hallintoneuvostosta.¹⁷⁸

Vapaaehtoisten suunnitelmat aseiden hankkimiseksi eivät kuitenkaan tyrehtyneet vallanvaihtoon, sillä joukot olivat vain muodollisesti Redmondin johdon alaisia. Vapaaehtosiin soluttautuneella IRB:llä oli yhä enemmistö sen hallintokomiteassa ja järjestö keskittikin kaiken huomionsa asehankintoihin saavuttaakseen edes jonkinlaista edistystä itsenäistymistavoitteissaan. Ulsterin vapaaehtoisten asosalakuljetuksen onnistuttua oli myös Irlantilaisille vapaaehtoisille keinolla millä hyvänsä hankittava aseita, muuten järjestö jäisi merkityksettömäksi keskustelukerhoksi. Rahakysymys ratkesi yllättäen, kun kaksi englantilais-irlantilaisista yläluokan nationalistia, Alice Stopford Green ja Sir Roger Casement ryhtyivät keräämään vapaaehtoisille varoja. Aseet ja ammuksiset päätettiin ostaa Saksasta ja tuoda maihin yksityisillä jahdeilla. Redmond, jonka pelättiin vastustavan salakuljetusta, pidettiin suunnitelmien ulkopuolella.¹⁷⁹

Vain kaksi päivää heinäkuussa tuloksettomina päättyneiden home rule –lakineuvottelujen jälkeen Irlantilaiset vapaaehtoiset onnistuivat omassa aseiden salakuljetuksessaan. Lasti oli jaettu kahteen alukseen, joista toinen purjehti Irlannin etelärannikolle elokuun alussa ja toinen 26. heinäkuuta suoraan Howtin satamaan Dublininlahden pohjoispuolelle. Howtin operaatioon osallistui suuri joukko IRB:n jäseniä, mutta myös salaseuraan kuulumattomia Irlantilaisia vapaaehtoisia, jotka katsoivat salakuljetuksen vain tasaavan tilannetta Ulsterin vapaaehtosiin nähden. Myös Pearse osallistui operaatioon, jonka on täytynyt olla hänelle todellinen toiveiden täyttymys, olihan hän pauhannut aseistautumisen välttämättömyydestä jo useiden vuosien ajan. Uhkarohkea Howtin operaatio tehtiin keskellä kirkasta päivää. Vapaaehtoiset purkivat lastin nopeasti ja marssivat aseineen koteihinsa. Osa ammuksista varastoitiin Pearsen johtamaan St. Endan kouluun. Operaation tarkoitus

¹⁷⁶ Smith, 67; Lyons, 327-328.

¹⁷⁷ Moran, 144.

¹⁷⁸ Lyons, 328.

¹⁷⁹ Ibid., 309-310, 323-326.

oli ensinnäkin osoittaa, että ulsterilaiset eivät olleet ainoita, jotka pystyivät hassuttamaan viranomaisia, ja toiseksi hankkia mahdollisimman paljon julkisuutta vapaaehtoisille. Jäsenmäärä lähtikin nopeaan kasvuun ja ylitti pian jo 160 000 rajan.¹⁸⁰

Irlannin poliittinen tilanne oli heinäkuussa kiristynyt äärimmilleen. Ratkaisu näytti nyt kaikista osapuolista mahdottomalta saavuttaa ja sisällissota oli lähempänä kuin koskaan. Euroopan kriisi käänsi kuitenkin kaikkien huomion hetkeksi muualle. Sodan näyttäessä vaistämättömältä Pääministeri Asquith päätti luopua ajamastaan lain lisäyksestä ja koko vuosikautia kiistely home rule –laki oli vähällä tulla hylätyksi. Englantilaiset puolsivat lain hylkäämistä, koska maan olisi oltava yhtenäinen, jos sota syttyisi. Redmond, jonka koko poliittisen uran päämäärä itsehallintolaki oli, yritti pelastaa lain pyytämällä alahuoneen istunnossa 3. elokuuta irlantilaisia tukemaan Englantia mahdollisessa sodassa ja kehottamalla hallitusta jättämään Irlannin puolustuksen vapaaehtoisten harteille.¹⁸¹

Britannia julisti 4. elokuuta sodan Saksalle. Redmond uskoi, että irlantilaisten osallistuminen Britannian sotakoitokseen saisi hallituksen ja varsinkin unionistit uskomaan Irlantilaisten olevan uskollisia britti-imperiumin jäseniä. Uskollisuudenele saattaisi jopa vielä luoda jonkinlaisen yhteisymmärryksen ja estää väistämättömältä vaikuttavan Irlannin jakautumisen. Redmond kehottikin useissa alku syksyn aikana pitämässään puheissa Irlantilaisia vapaaehtoisia värväytymään brittiarmeijaan. IRB yritti lukuisilla lehtikirjoituksilla ja järjestämillään puhetilaisuuksilla irlantilaisia värväytymästä. Sen vastakampanjasta huolimatta brittiarmeijaan liittyi kuuden kuukauden aikana noin 50 000 irlantilaista ja vuoteen 1916 mennessä värväytyneitä oli jo yli 200 000.¹⁸²

Ryhmä alkuperäisiä vapaaehtoisten perustaja jäseniä, joista valtaosalla oli kytköksiä IRB:hen asettui avoimesti vastustamaan Redmonia, mikä johti vapaaehtoisten nopeaan jakautumiseen syyskuussa 1914. Enemmistö, noin 170 000 vapaaehtoista jäi Redmondin alaisuuteen ja muutti nimekseen *Kansalliset vapaaehtoiset*. Loput, noin 10 000 vapaaehtoista erosi Eoin MacNeillin johdolla omaksi ryhmäkseen. IRB:n vapaaehtoisiin soluttautuneet jäsenet, kuten Patrick Pearse, siirtyivät kaikki uuteen

¹⁸⁰ Lyons, 309-310, 323-326; Smith, 69; Edwards, 206-207.

¹⁸¹ Lyons, 310; Fitzpatrick (1992), 193.

¹⁸² Smith, 70-71.

ryhmään, jota IRB suunnitteli jälleen käyttävänsä hyväkseen kapinasuunnitelmissaan. Ryhmä säilytti vanhan nimensä Irlantilaiset vapaaehtoiset, mutta uudisti organisaationsa lokakuussa. Hallinnosta vastuussa ollut väliaikainen komitea korvattiin 41 henkisellä yleiskokouksella. Edustajien valinnan edetessä hitaasti varsinainen toimeenpanovalta siirtyi kuitenkin järjestön puheenjohtajalle ja vaaleilla valittavalle kahdeksanhenkiselle hallitukselle.¹⁸³

Vapaaehtoisten arkipäivän toiminta ja jäsenten sotilaskoulutus määrättiin kuusihenkisen päämajan vastuulle. Joulukuussa muodostettua päämajaa johti Eoin MacNeill majoituksesta ja varusteista vastaavan Bulmer Hobsonin ja asevastaava The O'Rahillyn¹⁸⁴ avustuksella. Heidän lisäksi henkilökuntaan kuuluivat joukkojen järjestyksen johtaja Patrick Pearse, harjoitusten johtaja Thomas MacDonagh¹⁸⁵ ja sotilasoperaatioiden johtaja Joseph Plunkett¹⁸⁶. Kaikki kolme viimeksi mainittua olivat jo, tai liittyivät pian valitsemisensa jälkeen IRB:n jäseniksi. Myös yleiskokouksessa IRB:llä oli enemmistö. Salaseura oli jälleen onnistunut soluttautumaan uuden vapaaehtoisjärjestön hallintoon varsin perusteellisesti ja vieläpä järjestön johtajan MacNeillin tietämättä. Pienemmän vapaaehtoisten joukon hallitseminen oli IRB:lle lisäksi paljon helpompi tehtävä, kuin valtavaksi paisuneiden kansallisten vapaaehtoisten joukon.¹⁸⁷

Keskeisin yhteyshenkilö IRB:n ja vapaaehtoisten välillä oli Pearse. Päämajan ja koko vapaaehtoisten johdossa istunut Eoin MacNeill oli tuntenut Pearsen 1890-luvulta lähtien, mikä todennäköisesti oli yksi syy hänen valitsemiseensa vapaaehtoisten järjestyksen johtajaksi. Lisäksi Pearse oli ollut yksi aktiivisimmista vapaaehtoisten puolestapuhujista ja mukana toiminnassa edellisen syksyn alustavasta suunnittelukokouksesta lähtien. Muut päämajan jäsenet olivat samoin vapaaehtoisten perustajajäseniä, MacNeillin pitkäaikaisia ystäviä sekä Irlantilaisen liiton

¹⁸³ Lyons, 329.

¹⁸⁴ Rahilly, Michael Joseph (1875-1916), journalisti, Sinn Feinin ja Irlantilaisen liiton jäsen, An Claidheamh Soluisin päätoimittaja 1913, Irlantilaisten vapaaehtoisten perustajajäsen ja asevastaava, vastusti kapinaa, mutta osallistui siihen kaikesta huolimatta, kaatui taistelussa. Foster, 473.

¹⁸⁵ Thomas MacDonagh (1878-1916), yliopistokoulutus, ryynilijä, näytelmäkirjailija, journalisti, Irlantilaisen liiton jäsen 1901-, avusti Pearsea St. Endan koulun perustamisessa, Dublinin yliopisto-collegen luennoitsija, Irlantilaisten vapaaehtoisten perustajajäsen ja koulutusvastaava, yksi Dublinin irlantilaisen teatterin perustajista, IRB:n ja sen sotilaallisen komitean jäsen, itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaja 1916, tuomittiin maanpetoksesta ja teloitettiin 1916. Foster, 444.

¹⁸⁶ Joseph Mary Plunkett (1887-1916), aatelissukuinen, runoilija, journalisti, Irish Review -lehden päätoimittaja 1913-14, IRB:n jäsen, Irlantilaisten vapaaehtoisten operaatioiden johtaja, yksi Dublinin irlantilaisen teatterin perustajista, IRB:n hallintoneuvoston ja sotilaallisen komitean jäsen 1915, itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaja 1916, tuomittiin maanpetoksesta ja teloitettiin 1916. Foster, 444.

¹⁸⁷ Lyons, 329-330; Moran 145.

ja kulttuurielämän vaikuttajahahmoja. Pearse ei nähtävästi ollut kärkevimmilläänkään kirjoituksillaan onnistunut vakuuttamaan radikaaliudestaan maltillisena tunnettua MacNeilliä, sillä muutoin häntä tuskin olisi valittu päämajan henkilökuntaan. MacNeillin väitetään myös olleen täysin tietämätön IRB:n soluttautumisesta järjestön muihin osiin.

Feeniläisten vanhan sanonnan mukaan Englannin vaikeudet olivat Irlannin tilaisuus. Syksyllä 1914 Britannian keskittyessä ensimmäiseen maailmansotaan radikaalit nationalistit uskoivat tilaisuutensa tulleen. Aloite kapinan järjestämiseksi näyttää Lyonsin mukaan olleen lähtöisin Yhdysvalloista. *Clan na Gaelin* erikoiskomitea tapasi elokuussa 1914 New Yorkissa saksalaisen lähettilään, jonka toivottiin järjestävän kotimaastaan sotilaallista apua Irlannin aseellista kapinaa varten. Tieto välitettiin nopeasti myös IRB:lle, jonka hallintoneuvosto päätti vain kuukausi maailmansodan syttymisen jälkeen järjestää kapinan ennen sodan päättymistä. Neuvosto päätti edelleen tutkia myös saksalaisen avun mahdollisuutta, vaikka sen ei ollutkaan tarkoitus rakentaa kapinasuunnitelmia ulkopuolisen avun varaan. Kapinaan ryhdyttäisiin vaikka apua Saksasta ei saataisikaan järjestettyä.¹⁸⁸

Päätös kapinaan ryhtymisestä tehtiin vaikka home rule –lain tulevaisuus näyttikin jälleen melko varmalta. Kaikkien osapuolien painostama pääministeri oli lopulta tehnyt päätöksen ja kirjauttanut lain kuninkaallisiin statuutteihin. The Government of Ireland Act –niminen laki kirjattiin virallisesti 15. syyskuuta 1914, mutta sen voimaantulolle asetettiin kaksi ehtoa. Ensinnäkin laki tulisi voimaan vasta sodan päätyttyä ja toiseksi, vasta kun hallitus olisi päättänyt Ulsteria koskevan lain lisäyksen sisällöstä. Toimenpiteen toivottiin ostavan aikaa Irlannin kriisin ratkaisuun ja rauhoittavan tilanteen ainakin sodan ajaksi. Radikaalit ääritasavaltalaiset eivät kuitenkaan enää vuosikausiin olleet kannattaneet Irlannin sisäiseen itsehallintoon tähdännyttä lakia, joka heidän mukaansa oli enemmän englantilaisten mielistelyä kuin askel kohti itsenäisyyttä. Home rule –lailla ei ollut heidän suunnitelmilleen minkäänlaista merkitystä.¹⁸⁹

Pearse ei vielä syksyllä 1914 osallistunut kapinasuunnitelmiin, vaikka kirjoituksissa olevien lukuisten tulevaa kapinaa koskevien viittausten vuoksi hänen voikin melko varmasti olettaa olleen tietoinen suunnitelmista. Hän oli toistaiseksi vain IRB:n

¹⁸⁸ Lyons, 339.

¹⁸⁹ Smith, 69; Lyons, 310-311.

tavallinen rivijäsen, vaikkakin tärkeä yhteyshenkilö IRB:n ja vapaaehtoisten välillä. Pearsen aika näyttää Yhdysvalloista paluun jälkeen kuluneen koulunsa ja vapaaehtoisten joukkojen parissa siinä määrin, että kirjoittamiselle ei juuri jäänyt aikaa. Ainoa kirjoitus, josta hänen suhtautumistaan Irlannin nopeasti muuttuviin tilanteisiin voi päätellä ilmestyi elokuun loppupuolella. Silloin ilmestyi jo aiemmin mainittu *How Does She Stand?* –niminen pamfletti, johon oli koottu Pearsen edellisen kesän Wolfe Tonen muistotilaisuudessa pitämän puheen lisäksi kaksi Yhdysvaltain matkan kiihkeää puhetta. Maailmansota oli juuri syttynyt Pearsen valmistellessa pamflettia julkaistavaksi.¹⁹⁰ Hän lisäsi sen loppuun lyhyen kommentin, joka viittasi hänen vakaasti uskovan kapinan mahdollisuuteen lähitulevaisuudessa. Pearse kirjoittaa, että Euroopan sota on aikaansaanut kriisin, joka saattaa paljastua sukupolvien odottamaksi tilaisuudeksi. Hän jatkaa:

It remains to be seen whether (---) we shall have the sight to see and the courage to do, or whether it shall be written of this generation, alone of all the generations of Ireland, that it had none among it who dared to make the ultimate sacrifice.¹⁹¹

* * *

Pearse vaikuttaa vuoden 1914 aikana yhä taiteilleen perustuslain kannattajan ja radikaalin nationalistin roolien välillä. Alkuvuodesta hän kirjoitti vielä Irlannin itsehallintolaista myönteisesti, mutta puhui jo muutamaa kuukautta myöhemmin Yhdysvalloissa perustuslaillista politiikkaa vastaan. Ehkä juuri tämä ominaisuus katsottiin hänen edukseen myös radikaalien keskuudessa, kun hänet lopulta hyväksyttiin IRB:n jäseneksi. Pearsellä oli ystäviä sekä radikaalien että maltillisten joukossa. Hän pystyi tarvittaessa vaikuttamaan riittävän radikaalilta vakuuttaakseen puheillaan jopa kovan linjan miehistä koostuneen *Clan na Gaelin* johdon, mutta toisaalta hän ei kuitenkaan ollut radikaaleilla ajatuksillaan karkottanut vanhoja maltillisia ystäviään. Pearse oli IRB:lle hyödyllinen sekä loistavien propagandistin taitojen että laajojen yhteyksiensä vuoksi.

¹⁹⁰ Porter, 61; Moran, 144-145; Thornley, 158-159.

¹⁹¹ Pearse, *How Does She Stand?* (1914), 87.

5. Kapinajohtaja Patrick Pearse

5.1. Salaseura salaseurassa

IRB:n kapinasuunnitelmat etenivät nopeasti alkuvuonna 1915, vaikka taloudellinen tilanne ei erityisemmin suosinutkaan hanketta. Sodan vaikutuksesta Irlannin talous oli kohentunut merkittävästi, maatalouden ja pienteollisuuden tuotot olivat kasvaneet, palkat nousseet ja työttömyys kadonnut lähes kokonaan. Ihmiset olivat tyytyväisiä, eikä heidän siksi uskottu ryhtyvän tukemaan kapinaa. Toiseksi monet asekuuntoiset miehet olivat värväytyneet brittiarmeijaan. Värväytymisinto oli tarttunut myös katolilaiseen väestönosaan imperialistisen Saksan valloitettua pienen katolilaisen Belgian. Tapahtumassa nähtiin samankaltaisuutta Irlannin omaan tilanteeseen osana anglikaanista Englantia. Kolmanneksi kapinan aloittaminen näytti mahdottomalta maassa, joka muistutti sotilasleiriä. Irlannissa oli jatkuvasti suuri määrä sotilaita lomilla, harjoittelemassa tai odottamassa kuljetusta mantereelle. Moinen sotilasmäärä olisi kukistanut kapinan nopeasti.¹⁹²

Kapinasuunnitelmien ensimmäinen askel oli lähestyä Englannin vihollista Saksaa. Sodan alkaessa jo aiemmin nationalistien asesalakuljetukseen osallistunut Roger Casement tarjoutui matkustamaan irlantilaisten lähettilääksi Saksaan hankkiakseen kapinalle tukea ja aseita ja rekrytoimaan sotilaita. Loppuvuodesta 1914 hänen onnistui saada saksalaisilta epämääräisiä lupauksia tulevan tasavallan tunnustamisesta ja aseiden toimittamisesta, mutta muutoin matka ei tuottanut tulosta. Keväällä IRB lähetti hänen avukseen tehokkaana organisoijana tunnetun Joseph Plunkettin, mutta asiat eivät sittenkään näyttäneet juuri edistyvän. Casement jäi kuitenkin edelleen Saksaan jatkamaan neuvotteluja ja asehankintoja.¹⁹³

Todelliset kapinasuunnitelmat oli kuitenkin tehtävä Dublinissa, mistä englantilaisvaltaa vastaan suunnatun kapinan oli tarkoitus myös alkaa. IRB:n 11 jäseninen hallintoneuvosto päätti toukokuussa 1915 perustaa sotilaallisen komitean erityisesti kapinaa suunnittelemaan. Komiteaan valittiin aluksi kolme jäsentä Pearse, Plunkett ja Eamonn Ceannt¹⁹⁴, vaikka kukaan heistä ei tuolloin ollut edes seuran

¹⁹² Smith, 70; Henry, 182-184.

¹⁹³ Coogan, 76-77; Lyons, 339.

¹⁹⁴ Eamonn Ceannt (1881-1916), Iiriläisen liiton jäsen 1900, Sinn Feinin jäsen 1908, IRB:n jäsen 1913, Irlantilaisten vapaaehtoisten perustajajäsen, IRB:n sotilaallisen komitean ja hallintoneuvoston jäsen 1915, itsenäisyysjulistuksen allekirjoittaja, tuomittiin maanpetoksesta ja teloitettiin 1916. Foster, 444.

hallintoneuvoston jäsen. Tom Clarken kerrotaan valinneen heidät sillä perusteella, että heillä kaikilla oli merkittävä rooli vapaaehtoisissa, joita oli myös tarkoitus käyttää kapinallisten ydinjoukkoina. Ilmiantajien pelossa kapinasuunnitelmat pidettiin tiukasti salassa, eikä monivaiheisia suunnitelmia ole vielääkään täysin pystytty selvittämään. Suunnitelmat etenivät kuitenkin koko ajan kahdella taholla. Toinen taho oli IRB, tai oikeastaan seuran sotilaallinen komitea, eräänlainen salaseura salaseurassa. Toinen taho oli Irlantilaiset vapaaehtoiset, joihin IRB oli tunkeutunut MacNeillin tietämättä.¹⁹⁵

Irlantilaisten vapaaehtoisten jäsenmäärä oli lähtenyt uuteen nousuun syksyllä 1914 tapahtuneen jaon jälkeen. Loppuvuodesta 1914 vapaaehtoisia oli jo 13 500 ja kevään rekrytointikampanjan jälkeen nousu jatkui edelleen. Huhtikuussa 1916 MacNeillin seuraajia oli jo noin 16 000. Sotilaallisen komitean suunnitelmissa kapinan miesvahvuus koostui Irlantilaisten vapaaehtoisten lisäksi ICA:sta, johon kuului yhteensä noin 200 miestä ja naista.¹⁹⁶

Vapaaehtoisten johtaja MacNeill sekä ilmeisesti myös hänen lähimmät avustajansa Bulmer Hobson ja The O’Rahilly eivät kannattaneet sodanaikaista kapinaa, vaan selvästi maltillisempaa ratkaisua. Heidän päämääränään oli pitää vapaaehtoiset hyvin organisoituna ja kurinalaisena ryhmänä, jonka keskeisin tehtävä olisi heti sodan jälkeen toimia home rule –lain nopeaa toimeenpanemista vaativana painostusryhmänä. Aseelliseen kapinaan voitiin heidän mielestään ryhtyä ainoastaan jos vapaaehtoisten toiminta uhattaisiin kieltää ja joukot riisua aseista tai jos koko Irlantiin määrättäisiin kutsunnat. Näiden tehtävien vuoksi oli perusteltua jatkaa aseistautumista ja joukkojen kouluttamista.¹⁹⁷

Vapaaehtoisten komentajaksi ylennetty Pearse osallistui kevään rekrytointikampanjaan kirjoittamalla innostavan artikkelin vapaaehtoisten Irish Volunteer –nimiseen viikkolehteen.¹⁹⁸ Pearse luetteli artikkelissa kymmenen syytä, joiden vuoksi vapaaehtoiset tarvitsivat uusia jäseniä. Syytä olivat esimerkiksi, että vapaaehtoiset katsoivat tekevänsä tärkeää työtä maansa puolesta ja he tiesivät tekevänsä olevan oikeutettu. He olivat vahvoja ja heillä oli mielenrauha, koska he

¹⁹⁵ Lyons, 340-342; Dangerfield, 141.

¹⁹⁶ Lyons, 341.

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Edwards, 243; Porter, 157.

toimivat aina oikeaksi katsomallaan tavalla tekemättä kompromisseja. Vapaaehtoiseksi kannatti liittyä koska uusille jäsenille olisi tarjolla työtä, heidät pystyttäisiin kouluttamaan ja aseistamaan.¹⁹⁹

Pearsen mukaan Irlannin tulevaisuus tulisi vapaaehtoisten ratkaistavaksi; joukkojen oli vain oltava oikealla hetkellä valmiita toimimaan. Lauseen voisi tulkita viittaavan tulevaan kapinaan, mutta Pearse vakuutti heti sen jälkeen, ettei sotilaalliseen toimintaan oltu ryhtymässä lähitulevaisuudessa, vaan vasta kun siihen olisi oikeutetut syyt: home rule –laki aiottaisiin perua, Irlantiin määrättäisiin kutsunnat tai vapaaehtoiset uhattaisiin riisua aseista.²⁰⁰ Kirjoitus mukailikin vapaaehtoisten virallista linjaa. Syynä oli kenties, ettei radikaalimmalla artikkelilla olisi ollut toivottua vaikutusta rekrytointeihin, eikä sellaista olisi ehkä edes julkaistu vapaaehtoisten lehdessä. Äärinationalistisille kirjoituksille oli itse asiassa yhä vaikeampi löytää julkaisumahdollisuuksia, sillä hallitus oli pian sodan alettua kieltänyt useiden äärinationalististen lehtien julkaisun. Lopetettujen lehtien listalle oli joutunut muun muassa IRB:n osittain rahoittama Irish Freedom.²⁰¹

Tilanne Irlannissa näytti ainakin valtaapitävien silmissä rauhoittuneen merkittävästi vuoden 1915 aikana. Ainoan riitasoinnun muodosti avoimesti toimiva pieni, noin 13 000 hengen, Irlantilaisten vapaaehtoisten joukko. Ryhmää pidettiin kuitenkin kovin merkityksettömänä puuhastelijoiden joukkiona, ja sen katsottiin olevan kiinnostuneempi harjoittelusta ja esiintymisestä univormuissaan erilaisissa paraateissa, kuin todellisten ongelmien järjestämisestä brittihallinnolle.²⁰² Viimeistään feeniläisveteraani O'Donovan Rossan²⁰³ mahtihautajaisten olisi kuitenkin pitänyt varoittaa viranomaisia pinnan alla kyteivistä radikaaleista voimista.²⁰⁴

O'Donovan Rossa oli aito vanhan polven feeniläinen, joka oli karkotettu Irlannista kahden maanpetostuomion jälkeen. Muutettuaan Yhdysvaltoihin hän oli jatkanut kapinallista toimintaa rahoittamalla useita kapinahankkeita, muun muassa 1880-

¹⁹⁹ Pearse, *Why We Want Recruits* (1915), 119-122.

²⁰⁰ *Ibid.*, 122-123.

²⁰¹ Lyons, 361; Coogan, 71.

²⁰² Smith, 70-71.

²⁰³ Jeremiah O'Donovan Rossa (1831-1915), IRB:n jäsen 1958, vankilatuomio 1859, *Irish People* –lehden talousjohtaja 1863, vankilatuomio 1865, vapautettiin, karkoitettiin maasta ja muutti Yhdysvaltoihin 1871, *United Irishman* –lehden päätoimittaja 1874, perusti useita rahastoja Irlannin itsenäistymishankkeita varten 1875-1910. Foster, 391.

²⁰⁴ Kee (1998), 156-157.

luvun dynamiittikampanjaa, josta Tom Clarke oli aikanaan tuomittu. New Yorkissa kuollut Rossa kuljetettiin ajan tavan mukaisesti haudattavaksi synnyinmaahansa Irlantiin. Hautajaisista muodostui valtava massatapahtuma Dublinissa. IRB ei edelleenkään toiminut avoimesti, mutta järjestön keskeiset hahmot olivat hautajaisjärjestelyjen takana, ja käyttivät tilaisuutta propagoidakseen mahdollisuuksien mukaan IRB:n ideologiaa.²⁰⁵

Varsinainen hautajaistilaisuus pidettiin sunnuntaina, elokuun ensimmäisenä päivänä. Ruumisarkku kuljetettiin kaupungintalolta Glasnevin hautausmaalle Irlantilaisten vapaaehtoisten ja ICA:n sotilaiden kunniasaatossa. Kadunvarret olivat täynnä Dublinilaisia ja itse tilaisuuteen otti osaa useita tuhansia ihmisiä. Patrick Pearse piti haudalla merkittävimmän puheensa.²⁰⁶ Hän aloitti toteamalla, että jonkun pitäisi kaikkien haudalla seisovien nimissä ylistää rohkeaa miestä, joka juuri oli haudattu ja samalla yrittää muotoilla niitä ajatuksia ja toiveita, joita jokaisen paikallaolijan mielessä liikkui. Omasta mielestään hän sopi puhujaksi paremmin kuin kukaan harmaatukkaisista miehistä, jotka olivat tunteneet O'Donovan Rossan, koska hänen voitiin katsoa puhuvan uuden feeniläisyyteen kastetun sukupolven puolesta; uuden sukupolven, joka oli hyväksynyt vastuun täyttää feeniläisten päämäärän.²⁰⁷

Pearse jatkoi ehdottamalla, että kaikki, jotka tuolloin seisoivat voittamattoman feeniläisen haudalla, pyytäisivät jumalalta samanlaista horjumatonta uskoa, rohkeutta ja sielunvoimaa, kuin O'Donovan Rossalla oli ollut. Irlantilaisten vapaaehtoisten ja muiden, jotka toimivat vastaavissa tehtävissä oli yhdistettävä voimansa Irlannin vapauden saavuttamiseksi. Vapaudella oli vain yksi määritelmä, se jonka nationalistiset sankarit Tone, Mitchel ja Rossa tunsivat. Haudalla ei Pearsen mukaan seissyt surullisia miehiä, vaan miehiä, jotka tunsivat itsensä ylpeiksi saadessaan kunnioittaa mahtavaa iiriläistä patrioottia. Rossan, hänen tovereidensa ja omien englantilaisissa vankiloissa tuomiotaan istuvien tovereitten puolesta Pearse pyysi kuulijoitaan vannomaan, että he rakastaisivat Irlantia ja vihaisivat englantilaisten valtaa Irlannissa. Hän perusteli käyttävänsä kovia sanoja pyhällä paikalla, missä pitäisi puhua kunnioittavasti, koska oli kristillisesti oikein vihata pahuutta, epärehellisyyttä ja sortoa, ja pyrkiä syöksemään ne vallasta. Vihollinen oli vahva, viisas ja varovainen, muttei sekään pystynyt estämään ihmettä,

²⁰⁵ Kee (1998), 156.

²⁰⁶ Robbins, 53-54; Moran, 146; McCartney, 303-304.

²⁰⁷ Pearse, O'Donovan Rossa (1915), 133-134.

joka sai nuoret miehet kasvamaan tehtäviinsä ja menneiden sukupolvien kylvämät siemenet itämään.²⁰⁸

Pearse päätti puheensa mahtipontiseen varoitukseen:

”And the seeds sown by the young men of '65 and '67 are coming to their miraculous ripening to-day. Rulers and Defenders of Realms had need to be wary if they would guard against such processes. Life springs from death; and from the graves of patriot men and women spring living nations. The Defenders of this Realm have worked well in secret and in the open. They think that they have pacified Ireland. They think that they have purchased half of us and intimidated the other half. They think that they have foreseen everything, think that they have provided against everything; but the fools, the fools, the fools! – they have left us our Fenian dead, and while Ireland holds these graves, Ireland unfree shall never be at peace.”

Varoitus oli kohdistettu suoraan brittihallitukselle, joka ei suinkaan ollut ottanut huomioon kaikkea valtaansa puolustaessaan. Niin kauan kuin irlantilaisilla oli feeniläiset sankarinsa maa ei lepäisi ennen kuin olisi saavuttanut vapautensa.²⁰⁹

Tom Clarke oli neuvonut Pearsea unohtamaan kaiken hienovaraisuuden ja kirjoittamaan muistopuheesta tulikivenkatkuisen. Pearse näyttäisi tehneen työtä käskettyä. Hän ei enää tyytynyt varovaisiin vihjailuihin, vaan lietsoi avoimesti englantilaisvihaa ja feeniläistä kapinahenkeä. Puheesta tuli sensaatio, joka julkaistiin sanasta sanaan useissa lehdissä, jopa maltillisena pidetyssä Freeman’s Journalissa. Irlantilaisten silmissä Pearsesta tuli puheen ansiosta äärinationalistien virallinen puhemies.²¹⁰ Rekrytointeihin massatapahtumalla ja Pearsen voimakkaalla puheella oli ehkä jopa odotettua suurempi vaikutus. Sekä Irlantilaisten vapaaehtoisten että ICA:n joukkojen jäsenmäärä kääntyi jyrkkään nousuun uusien nuorten jäsenten vakuuttuessa toiminnan merkityksestä ja liittyessä innokkaina mukaan joukkoihin.²¹¹

Pearse oli noussut nopeasti IRB:n johtoportaan. Hän istui jo sotilaallisessa komiteassa ja syyskuussa hänet otettiin mukaan myös seuran viralliseen johtoon hallintoneuvoston ylimääräisenä jäsenenä. Moranin mukaan syy Pearsen nopeaan nousuun ja suosioon oli, että hän pystyi edustamaan koko irlantilaisen nationalismin kenttää maltillisista ääritasavaltalaisiin. Propagandistin taitojensa vuoksi hänestä oli tullut keskeinen hahmo Irlannin politiikassa.²¹²

²⁰⁸ Pearse, O’Donovan Rossa (1915), 134-136.

²⁰⁹ Ibid., 136-137.

²¹⁰ Moran, 146-147.

²¹¹ Robbins, 54; Kee (1998), 156-157.

²¹² Moran, 145-147; Edwards, 241.

Loppuvuodesta Pearse kirjoitti sotaa käsittelevän esseen *Peace and the Gael*, joka julkaistiin separatistisessa lentolehtisessä nimeltä *Spark*.²¹³ Pearse aloitti kirjoituksensa lietsomalla jälleen englantilaisvihaa. Hän sanoi, että valtaosa Euroopassa sotivista miehistä taisteli itse asiassa kolme vuosisataa vanhan, maailman ylimielisimmän tyrannin puolesta. Vain harvat yrittivät syöstä tyrannia vallasta. Tyrannilla Pearse tarkoitti Britanniaa. Hän jatkoi toteamalla, että monilukuisempi joukko taisteli aina pahan puolesta ja vähälukuisempi hyvän, mutta kuitenkin vähälukuisemmat voittaisivat aina, sillä Jumala taisteli heidän puolellaan. Jos joskus vähälukuisemmat olivatkin hävinneet syynä oli, että he olivat salaa epäroineet, pelänneet kohdata suuren velvollisuutensa.²¹⁴

Viimeiset 16 kuukautta olivat Pearsen mukaan olleet Euroopan historian kunniakkaimmat, sillä sankarillisuus oli palannut. Kummalla puolella miehet taistelivatkin, he olivat lähteneet sotaan, koska olivat kuulleet kansakunnan kutsuvan heitä. Jokainen taisteli isänmaansa puolesta. Hän jatkoi sanomalla, että maailmalle oli hyväksi, että tällaisia asioita tapahtui. ”Maan vanhaa sydäntä täytyi lämmittää sotatantereiden punaisella viinillä”. Vastaavaa kunnianosoitusta kuin nämä miljoonien miesten henget, jotka annettiin ilolla isänmaanrakkauden puolesta ei vielä koskaan ollut tarjottu Jumalalle.²¹⁵

Pearse ei kuitenkaan tarkoittanut ihannoida sotaa ja jatkoikin sanomalla, että sota oli kauhea asia ja käynnissä oleva sota vielä kaikkia aikaisempiakin kauheampi. Maailmassa oli kuitenkin sotaakin kauheampia asioita, ja yksi niistä oli irlantilaisten orjuuttaminen englantilaisten toimesta. Se teki sodankäynnin välttämättömäksi. Sota saattaisi lopulta vapauttaa Irlannin, ja silloinhan se olisi ollut sen arvoista. Monet Irlannissa pelkäsivät sotaa, koska eivät olleet koskaan kokeneet sitä. Irlannissa ei oltu koettu sotainnostusta yli sataan vuoteen, vaikka toisaalta ei voitu sanoa maan tuona aikana nauttineen rauhastakaan. Viime vuosien ”rauha” oli ollut valheellista ja kunniatonta, jonka vuoksi, kun sota lopulta syttyisi Irlannissa, sitä tulisi tervehtiä kuin Jumalan lähettämää enkeliä. Sota oli itse asiassa pyhä velvollisuus, joka oli täytettävä, jotta rauha voitaisiin saavuttaa. Sodasta selvinneet (ne, jotka siitä selviäisivät) saivat tuntoa ennen kokematonta iloa. Nykyinen sukupolvi ja sitä

²¹³ Moran, 152; Ryan, 4.

²¹⁴ Pearse, *Peace and the Gael* (1915), 215-216.

²¹⁵ *Ibid.*, 216.

edeltänyt olivat saaneet kokea brittiläisen rauhan, tulevalle sukupolvelle olisi jätettävä perintönä iiriläinen rauha.²¹⁶

Lyonsin mukaan Peace and the Gael oli avoin ylistyshymni sodalle ja kuvaa samalla selvästi Pearsen omaa uskonnollisävytteistä ja uhrautumiseen perustuvaa kapinankäsitystä. Lyons vetää Pearsen lauseesta "we or those of us who survive"²¹⁷ johtopäätöksen, että vaikka Pearsen päämäärä Irlannin vapauttaminen, hänen tarkoituksenaan ei itse ollut selvitä siitä hengissä. Lyons jatkaa, että Jeesuksen ristiinnaulitseminen ja sankarihahmo *Cùchulainn*in legenda epäilemättä toimivat Pearselle malleina, joiden mukaisesti hän alkoi ajatella yhden miehen olevan välttämätöntä uhrautua muiden puolesta.²¹⁸ Myös Moran päätyy hieman vastaavaan johtopäätökseen. Hänen mukaansa Pearse etsi elämälleen tarkoitusta ja löysi tuoksi tarkoitukseksi uhrautumisen kapinassa Irlannin puolesta.²¹⁹

Pearsen tekstiä on kuitenkin tulkittu myös toisin. Kirjoittaessaan artikkeliaan Peace and the Gael Pearse tiesi osallistuvansa pian kapinaan, eikä hän tietenkään voinut taata omaa selviytymistään siinä. Pearsen lausahdus "we or those of us who survive" saattoi yksinkertaisesti viitata tähän tosiasiaan. Sodan ihannoinnillekin voidaan löytää järkevä selitys. Euroopan todellisista tapahtumista tihkui ensimmäisen maailmansodan alussa hyvin vähän tietoa. Rintamalta tulevissa raporteissa sota kuvattiin juhlavasti ritarien väliseksi voimien mittelöksi. Saamiensa käskyjen mukaan kirjeenvaihtajat vääristelivät sotauutisia puolentoista vuoden ajan kuvaten taisteluja sellaisilla sanoilla kuin jännittävä, mahtava, pyhä, kunniallinen, kaunis ja jopa hauska. Pearsen kuvatessa kuluneita sotakuukausia kunniakkaiksi Lee perustelee hänen mukailleen ajan yleisiä käsityksiä. Tunnustaessaan sodan kauheaksi Pearse osoitti olevansa jopa edistyksellinen.²²⁰

Sen sijaan Pearsen verenvuodatusta puolustaville ja väkivallan puhdistavaa vaikutusta koskeville ajatuksille on vaikeampi löytää perusteltua selitystä. Ne näyttävät olleen jyrkässä ristiriidassa Pearsen arkielämässä ilmenevien käsitysten kanssa. Hän inhosi väkivaltaa, vastusti kuolemanrangaistusta ja ruumiillista rangaistusta käytettiin St. Endassakin vain poikkeustapauksessa. Myös Pearsen

²¹⁶ Pearse, Peace and the Gael (1915), 216-218.

²¹⁷ Ibid., 218.

²¹⁸ Lyons, 337.

²¹⁹ Moran, 157-158.

²²⁰ Lee (1991), 132-133.

suhde aseisiin oli ristiriitainen. Vaikka Pearse oli toistuvasti vaatinut aseistautumista, ja oli ilmeisen tyytyväinen kesällä 1914 onnistuneeseen salakuljetusoperaatioon, hän oli kuitenkin kieltäytynyt jakamasta räjähtäviä ammuksia vapaaehtoisille. Ammukset varastoitettiin tilapäisesti St. Endaan, ja Pearse sanoi niiden olevan ”sivistyneen sodankäynnin sääntöjen vastaisia”.²²¹ Pearse saattoi pelätä jonkun vahingossa loukkaantuvan, jos ammukset annettaisiin vapaaehtoisille.

Uhrautumisen teema, joka Pearsen syksyn 1914 Coming Revolution –artikkelista alkaen on läsnä useissa hänen poliittisissa kirjoituksissaan on samoin vaikeasti tulkittava. Leen mukaan Pearsen ajattelussa oli veriuhrin värittämiä teemoja. Hän muun muassa kirjoitti useassa yhteydessä aiempien kansallissankareiden uhrautumisesta Irlannin vapauden puolesta. Myös epäonnistunut pääsiäiskapina muistutti veriuhrin. Leen mielestä ei kuitenkaan ole perusteltua väittää Pearsen päättäneen jo ennalta uhrautua kapinassa, kuten esimerkiksi Moran ja Lyons väittävät. Päinvastoin Pearse yritti kaikin keinoin taata vapaaehtoisten voiton. Tämä käy ilmi muun muassa hänen kirjeenvaihdostaan amerikan-irlantilaisten *Clan na Gaelin* jäsenten kanssa. Pearse pyytää kirjeissä toistuvasti aseita ja toivoo kapinalle menestystä. Pian maailmansodan syttymisen jälkeen kirjoittamassaan kirjeessä Pearse sanoo, että rahalahjoitus aseita varten voisi taata menestyksen, jopa voiton. Mutta jos rahaa ei saataisi seurauksena voisi olla samanlainen verinen tappio kuin vuonna 1798 tai kokoon kuihtunut yritys kuten vuosien 1848 ja 1867 kapinat olivat olleet. Leen mukaan kirjeestä voi vetää kaksi selkeää johtopäätöstä. Ensinnäkin, että Pearse tiesi jonkinlaisen kapinan olevan väistämätön, ja toiseksi, että hänen tavoitteenaan oli sotilaallinen voitto.²²²

Lähes kaikissa Pearsen poliittisissa kirjoituksissa, on viittauksia uskonnollisiin aiheisiin. Moran väittää kuitenkin, että Pearse ei ollut erityisen uskonnollinen ihminen. Irlannin katolinen kirkko eli 1900-luvun alussa voimakasta uusiutumisen aikaa. Tuhannet kirkolle omistautuneet ihmiset alkoivat osallistua lähetystyöhön ja muuhun kirkon toimintaan aktiivisesti. Pearse ei kuitenkaan ollut näiden ihmisten joukossa. Hän oli toki tunnollinen kirkossakävijä, mutta ei ylettömän omistautunut.

²²¹ Lee (1991), 133-134; Pearsen kirje McGarritylle 12.8.1914, siteerattu: Lee (1991), 134.

²²² Pearsen kirje MacGarritylle 19.10.1914, siteerattu: Lee (1991), 127.

Moran arvelee hänen käyttäneen kirjoituksissaan uskonnollisia viittauksia ja kuvakieltä lähinnä saamansa kasvatuksen ansiosta.²²³

Salassa tehtyjen kapinasuunnitelmien etenemisestä kesän 1915 aikana ei ole tietoja, mutta syksyllä ne ainakin jälleen vauhdittuivat, kun sotilaalliseen komiteaan liitettiin kaksi uutta jäsentä, Sean MacDermott ja Tom Clarke. Samalla komiteaa alettiin kutsua virallisemmalla nimellä sotilaallinen neuvosto. IRB:n enemmistö oli vahvistunut elokuussa myös vapaaehtoisten johdossa, kun päämajan henkilökuntaan oli lisätty tiedotuksesta vastaava Eamonn Ceannt. Näin päämajan seitsemästä jäsenestä jo neljä, Pearse, Plunkett, MacDonagh ja Ceannt, olivat IRB:n jäseniä ja sodanaikaisen kapinan kannattajia. Kapinaan oli kuitenkin vielä matkaa, eikä edes kapinan alkamispäivää ollut vielä sovittu.²²⁴

Lopullinen päätös kapinan aloittamisesta pääsiäissunnuntaina 23.4.1916 tehtiin sotilaallisessa neuvostossa vasta loppuvuodesta 1915. Suunnitelmat pidettiin kaikilta neuvoston ulkopuolisilta tiukasti salassa. Salailu koski myös IRB:n omaa hallintoneuvostoa. Sen päättäessä tammikuussa 1916 kapinaan ryhtymisestä niin pian kuin mahdollista, sotilaallisen neuvoston jo päättämää päivämäärää ei otettu esille missään vaiheessa. Varsinainen toimeenpaneva valtahan IRB:ssä oli hallintoneuvostosta valituilla puheenjohtajalla, sihteerillä ja rahastonhoitajalla, joina toimivat tuolloin Denis McCullough, Tom Clarke ja Sean MacDermott. Clarke ja MacDermott kuuluivat sotilaalliseen neuvostoon, mutta hallintoneuvoston puheenjohtaja, McCullough ei ollut perillä suunnitelmista. Salailuun oli tietenkin syynä pelko suunnitelmien paljastumisesta viranomaisille, mutta seurauksena oli samalla IRB:n sisäisen tiedonvälityksen ja toimintakyvyn heikentyminen.²²⁵

Loppuvuodesta 1915 päänvaivaa kapinan suunnittelijoille aiheutti sosialisti James Connolly. Yhdysvalloista Dubliniin lokakuussa 1914 palannut Connolly oli radikalisoitunut entisestään ja otti nyt ICA:n joukot uudelleen johtoonsa. Hän oli päättänyt heti sodan sytyttyä kapinan järjestämisestä ja vihjaili tuohon päämäärään melko avoimesti myös julkaisemassaan Irish Worker –lehdessä. Sosialistina hänen päämääränään ei ollut pelkästään Irlannin itsenäistyminen, vaan itsenäistymisen

²²³ Moran, 155-157.

²²⁴ Lyons, 341-342.

²²⁵ Ibid., 342-343.

avulla saavutettava kapitalismin musertaminen. Hän taistelisi Irlannin tasavallan puolesta, mutta sen olisi oltava kansantasavalta, joka ajaisi työväenluokan etuja.²²⁶

Sosialististen oppiansa vuoksi Connollyn oli vaikea löytää yhteistä säveltä vapaaehtoisten tai IRB:n kanssa, jotka eivät yleensä olleet kiinnostuneita määrittelemään ideologiaansa tarkemmin tai pohtimaan itsenäistymisen jälkeisen Irlannin kysymyksiä. Lähimpänä Connollyn ajattelua oli Pearse, joka oli varsinkin vuodesta 1913 alkaen osoittanut kiinnostusta myös sosiaalisiin kysymyksiin, kuten työväestön asemaan. Pearsen yksi esikuva oli James Lalor²²⁷, 1840-luvun radikaali, joka uskoi, että todellinen vapaus voitiin saavuttaa vain maata omistamalla. Pelkkä valtiollinen itsenäistyminen ei riittäisi vapauttamaan irlantilaisia, sillä maanomistajat säätäisivät yhä lait ja määräisivät alempien luokkien elämästä. Connollyn ja Pearsen ajattelussa oli toki suuriakin eroja, mutta molemmat kaikesta huolimatta uskoivat vallankumoukseen, joka olisi sekä sosiaalinen että poliittinen.²²⁸

Connolly näyttää vuonna 1915 alkaneen uskoa, että koko kapinan ajatus oli vapaaehtoisten ja IRB:n keskuudessa haudattu toivottomana. Muiden aikeista välittämättä hän päätti jatkaa kapinasuunnitelmia yksin. Connollyn johtama ICA harjoittelikin yhä tiheämmin ja näytti olevan valmis aloittamaan kapinan oman 200 sotilaan joukkonsa turvin. Connollyn ilmeiset suunnitelmat huolestuttivat Irlantilaisia vapaaehtoisia ja IRB:tä. MacNeill pelkäsi ICA:n yrityksestä olevan seurauksena kaikkien puolisolitaallisten joukkojen aseista riisuminen ja ehkä jopa johtajien pidätykset. IRB:n sotilaallinen neuvosto puolestaan oli varma, että ICA:n yritys tekisi tyhjäksi sen omat kapinasuunnitelmat. Tämän vuoksi olikin molempien järjestöjen etujen mukaista, että Connollyn ennenaikaiset suunnitelmat yritettäisiin estää. MacNeillin pyynnöstä Pearse yritti taivuttaa Connollyn perumaan aikeensa. Ensimmäisen epäonnistuneen neuvottelun jälkeen Pearse vakuutti MacNeillille, että hän saisi Connollyn muuttamaan mieltään ja vain muutamaa päivää myöhemmin hän jo kertoikin onnistuneensa tehtävässä.²²⁹

²²⁶ Lyons, 343-344.

²²⁷ James Fintan Lalor (1807-1849), yliopistokoulutus, ajoi maaomaisuuden kansallistamista 1845, kannatti fyysistä voimankäyttöä Irlannin itsenäistymisen saavuttamiseksi 1846-, vangittiin kansankiihotuksen vuoksi 1848, vapautettiin ja jatkoi kapinaan yllyttämistä, suunnitteli hyökkäyksen poliisia vastaan 1849. Foster, 314.

²²⁸ Newsinger, 32-36; Lyons, 344-345.

²²⁹ Kee (1972), 556; Lyons, 346.

Onnistumisen taustalla oli erikoinen, osittain hämärän peittoon jäänyt tapahtumasarja. Näyttäisi siltä, että IRB:n sotilaallinen neuvosto kaappasi Connollyn tammikuun lopulla useiksi päiviksi. Kaappaajat kertoivat pääsiäisen kapinasuunnitelmistaan ja saivat Connollyn lopulta luopumaan omista suunnitelmistaan. Pian tapauksen jälkeen Connolly otettiin IRB:n jäseneksi ja hänestä tuli myös sotilaallisen neuvoston kuudes jäsen. Pearse saattoikin kaappauksen jälkeen vakuuttaa MacNeillille onnistuneensa Connollyn suhteen, vaikka MacNeill epäilemättä tuolloin saikin kuvan, että Connolly oli saatu luopumaan kapina-ajatuksista kokonaan, kun todellisuudessa hänet oli taivuteltu osalliseksi IRB:n hankkeeseen.²³⁰

Vapaaehtoisten johtajalla Eoin MacNeillillä oli muitakin huolenaiheita. Hän oli saanut jo syyskuussa 1915 selville, että Pearse oli hänen tietämättään lähettänyt toimintaohjeita useille Limerikin seudun vapaaehtoisille ryhmille mahdollisen kapinan syttymisen varalle. IRB oli soluttautunut päämajan lisäksi myös vapaaehtoisten paikallisiin organisaatioihin ympäri Irlantia, jotta kapina voisi syttyessään levitä mahdollisimman laajalle. Pearsen toimien paljastumisesta huolimatta MacNeill ei ryhtynyt selkeisiin toimiin häntä vastaan, vaikka huhut kapinasta jatkuivat ja lehdissä kirjoitettiin syksyn aikana useasti asiaan liittyen. Hän tyytyi Pearselta, Plunkettilta ja MacDonagh'lta saamiinsa vakuutuksiin, että huhut eivät pitäneet paikkaansa.²³¹

MacNeill vastusti kapinaan ryhtymistä horjumatta. Hänen mukaansa kapina voitaisiin aloittaa vain jos kansa tukisi sitä ja sillä olisi realistiset onnistumisen mahdollisuudet. Muussa tapauksessa se olisi sekä sotilaallisesti että moraalisesti väärin. Eikä kapinalla realistisesti ajatellen ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia. Keväällä 1916 Irlantilaisia vapaaehtoisia ja ICA:n joukkoja oli koko maassa yhteensä hieman yli 16 000, mutta varsinkin Dublinin ulkopuolella joukoilla ei juuri ollut aseita. Hallituksen joukoilla taas oli käytössään runsas ja uudenaikaisin aseistus. Brittiarmeijan sotilaita oli pysyvästi Irlannissa 6 000. Lisäksi maassa oli 9 500 aseistettua poliisia ja 1 000 aseistamatonta poliisia Dublinissa. Vapaaehtoisten jakaantuessa Redmondia seuranneet joukot eivät todennäköisesti osallistuisi kapinaan. Näiden tosiasioiden

²³⁰ Lyons, 346-347; Ryan, 47-63, 268.

²³¹ Lyons, 347-348.

valossa MacNeillin mielestä Irlantilaisten vapaaehtoisten olisi varottava kaikenlaista provosointia ja keskittyttävä joukkojen kasvattamiseen ja aseistamiseen.²³²

5.2. Neljä pamflettia irlantilaisesta nationalismista

Kapinasuunnitelmien, vapaaehtoisten tiheiden harjoitusten ja koulunsa velvollisuuksien lisäksi Pearse kirjoitti joulukuun 1915 ja maaliskuun 1916 välisenä aikana neljä merkittävää poliittista pamflettia.²³³ Kirjoitukset liittyivät kiinteästi toisiinsa muodostaen yhtenäisen neljän pamfletin sarjan. Pearse seurasi niissä irlantilaista separatistista perintöä taaksepäin aina 1100-luvulle asti ja nosti sitten modernin separatismien keskeisiksi muotoilijoiksi neljä miestä: Theobald Wolfe Tonen, Thomas Davisin²³⁴, James Fintan Lalorin ja John Mitchelin. Pearse esitteli jokaisen ajattelijan yksityiskohtaisesti osoittaen olevansa hyvin perillä Irlannin historiasta. Samalla hän myös osoitti olevansa erinomainen historioitsija, sillä jokaista henkilöä käsittelevä osuus perustui heidän omiin kirjoituksiinsa, kirjeisiin, artikkeleihin, elämäkertoihin, pamfletteihin ja puolustuspuheenvuoroihin, joita hän analysoi kattavasti. Tekstien ei varsinaisesti voi sanoa tuoneen irlantilaiseen nationalismiin mitään uutta tai mullistavaa, mutta Pearsen yhteenvedon nationalistien perinteistä oli kuitenkin merkittävä.²³⁵

Pamfletti sarjan johdantona toimivan esseen Pearse kirjoitti jouluna 1915. Pearse kertoi alkupuheessa pamfletin kantavan nimeä Ghosts, koska hän sen herätelleen menneiden aikojen irlantilaisten separatistien haamut. Levottomat haamut voisi saada leppymään vain tekemällä niin kuin ne vaativat, ja toisinaan ne vaativat leppyäkseen suuria tekoja. Tämä oli jälleen viittaus tulevaan kapinaan, sillä Pearse tarkoitti, että haamut olisi lepytettävä täyttämällä heidän aloittamansa tehtävä, perustamalla Irlannin tasavalta. Pearse jatkoi kauhistelemalla sukupolvensa Irlannille aiheuttamaa häpeää. Muutkin sukupolvet olivat toki epäonnistuneet, mutta tehneet sen jalosti tai ainakin yksi sukupolven edustaja on omilla suurilla teoillaan pelastanut

²³² Lyons, 348-349; Foster, 475. IRB:ssä jäseniä oli koko maassa noin 2 000, mutta heistä valtaosa kuului myös joko ICA:han tai Irlantilaisiin vapaaehtoiisiin.

²³³ Edwards, 221. Porter, 63.

²³⁴ Thomas Osborne Davis (1814-1845), yliopistokoulutus, liittyi unionin purkamista ajavaan Repeal Associationiin 1840, yksi separatistisen Nation-lehden perustajista 1842, itsenäistymistä ajavan Young Ireland -liikkeen epävirallinen johtaja 1842-45. Foster, 311.

²³⁵ Pearse, Ghosts (1916), The Separatist Idea (1916), The Spiritual Nation (1916), The Sovereign People (1916), passim.

muutkin. Häpeällisestä nykysukupolvesta ei ollut noussut yksikään suuriin tekoihin pelastaakseen muut. Se jättäisi ikuisen tahran Irlannin historiaan.²³⁶

Irlantia viimeiset 25 vuotta johtaneet miehet eivät Pearsen mukaan olleet saaneet aikaan mitään hyvää. He ovat epäonnistuneet, koska olivat erehtyneet luulemaan kansallisuutta materiaaliseksi, kun se selvästikin oli hengellinen. He eivät pitäneet kansallisvaltiota pyhänä ja loukkaamattomana, vaan jonain, josta he saattoivat neuvotella kuten veroista tai kauppareiteistä. Kansakunnan tärkein ominaisuus oli vapaus, eikä siitä voinut neuvotella. Irlantilaisella kansallisuusaatteella oli pitkät perinteet ja maassa oli tavoiteltu vapautta jo vuosisatoja. Vapauden määritelmä ei tuona aikana ollut muuttunut mihinkään. Vapaus oli aina ollut absoluuttista; yksinmääräämisoikeutta Irlannin asioissa, ihmisten ja koko Irlannin maantieteellisen alueen vapautta. Kansallisuutta oli pidetty niin tärkeänä, jopa henkilökohtaista hyvinvointia tärkeämpänä, että jokainen sukupolvi oli noussut sitä vaatimaan. Siksi myös nykysukupolven olisi noustava.²³⁷

Pearse jatkaa perustelemalla, että Irlanti on vuodesta 1169 alkaen pyrkinyt eroon englantilaisvallasta. Separatistiset aatteet olivat sen jälkeen katkeamatta siirtyneet sukupolvelta toiselle, aina 1900-luvulle asti. Merkittävin kaikista separatisteista oli Tone ja merkittävin separatistisista liikkeistä 1800-luvun puolivälissä vaikuttanut Young Ireland. Sen jälkeen olivat tulleet feeniläiset, jotka alkoivat kutsua järjestöään nimellä Irish Republican Brotherhood, jotta heidän tavoitteensa ei jäisi kenellekään epäselväksi. Muutama tuon seuran vanhoista jäsenistä oli ollut perustamassa myös Irlantilaisia vapaaehtoisia, joten separatismien ketju ei vielääkään ollut katkennut.²³⁸

Pearse kääntää seuraavaksi syyttävän sormensa kohti kansallispuolueen johtajaa John Redmondia. Turhia kursailematta Pearse sanoo, että Irlannille olisi ollut parempi, jos hän ei olisi syntynyt ollenkaan. Irlannin vuosisatainen tavoite oli ollut ja oli yhä itsenäistyminen, eikä kenelläkään ollut lupaa muuttaa tuota tavoitetta. Redmond, joka koko Irlannin nimissä oli hyväksynyt lopullisena ratkaisuna home rule -lain, ja joka vastineeksi unionin säilyttävästä sopimuksesta julisti rauhan Irlannin ja Englannin välille, oli syyllinen suurimpaan rikokseen kansallisvaltiota kohtaan. Kuten

²³⁶ Pearse, *Ghosts* (1916), 222-223.

²³⁷ *Ibid.*, 223-230.

²³⁸ *Ibid.*, 232-235, 237-239.

aikaisemminkin nationalistien tehtävänä olisi mitätöidä kansallisvaltiota vastaan tehdyt sopimukset. Nykysukupolven nationalisteja edustivat vapaaehtoiset.²³⁹

Irlantilaisen nationalismin kehittelystä oli Pearsen mukaan päävastuussa neljä miestä Tone, Davis, Lalor, ja Mitchel. Ketään muuta heidän tasolleen yltävää poliittista ajattelijaa olisi vaikea nimetä. Parnell saattaisi kuulua heidän joukkoonsa, sillä hän oli todellinen separatisti. Hän ajoi home rule –lakia intohimoisesti, mutta ei koskaan olisi hyväksynyt sitä lopulliseksi ratkaisuksi maiden välisille suhteille. Mahtavia separatistisia poliittisia johtajia tai organisoijia oli muitakin, kuten esimerkiksi Robert Emmet tai IRB:n perustaja James Stephens, mutta he eivät olleet kuitenkaan mainittujen neljän veroisia poliittisia ajattelijoita.²⁴⁰

Pamflettisarjan seuraavassa osassa nimeltä Separatist Idea Pearse pohtii tarkemmin irlantilaista vapauden käsitettä. Vapauteen voi lyhyesti määritellä kuuluvan itsenäisyyden, erillisyyden sekä omaleimaisen ja riippumattoman kansallisen olemassaolon. Tarkemmat kansallisuuden ja vapauden määritelmät löytyvät kansallisvaltion ajatusta kehitelleiden neljän ajattelijan kirjoituksista. Pearse analysoi heidän vapauden käsitteitään aloittaen Tonesta, joka oli ajallisesti ensimmäinen ja lisäksi Pearsen sanoin ”the greatest man of our nation”.²⁴¹

Tonen periaate, jonka Pearse myös täysin hyväksyi oli, että minkäänlainen puolittainen ratkaisu Englannin ja Irlannin välillä ei toimisi, vaan vaihtoehtoina oli joko orjuutettu Irlanti tai vapaa Irlanti. Ratkaisua ei siis toisi sisäinen itsehallintolaki tai muu sellainen, vaan ainoastaan vuosisataisen yhteyden katkaiseminen Englantiin. Itsenäistymisen ja kansalaisyhteisyyden saavuttamiseksi irlantilaisten olisi kuitenkin yhdistettävä voimansa ja unohdettava keskinäiset kiistansa. Tonen ’uskontunnustus’ oli: ”I believe in One Irish Nation and that Free.” Tonen käsialaa oli myös ensimmäinen modernin irlantilaisen demokratian manifesti vuodelta 1791. Siinä kansakunnan vapaus määriteltiin perustuvaksi ihmisoikeuksiin; jokaisen kansakunnan, kuten myös jokaisen ihmisen oikeuteen pyrkiä onneen ja hyvinvointiin.²⁴²

²³⁹ Pearse, Ghosts (1916), 231-232, 238.

²⁴⁰ Ibid., 239-246.

²⁴¹ Pearse, The Separatist Idea (1916), 260-264. Pamfletin alkusanat on päivätty kirjoitetuiksi 1.2.1916.

²⁴² Ibid., 268-276.

Tone käytti loppuelämänsä yrittäen toteuttaa ajatuksiaan käytännössä. Vuonna 1796 hän matkusti Ranskaan suostutellakseen ranskalaiset tukemaan Irlannin pyrkimyksiä. Hänen aikaansaamansa maihinnousut kuitenkin epäonnistuivat, Irlannissa syttynyt talonpoikaiskapina sammutettiin nopeasti ja Tone vangittiin. Oikeudenkäynnissä Tone perusteli tekojaan sanomalla, että oli nuoruudestaan saakka pitänyt Irlannin ja Iso-Britannian välistä liittoa kirouksena Irlannin kansakunnalle ja päättänyt sen vuoksi kaikin keinoin pyrkiä erottamaan valtiot toisistaan. Käsitettyään, että Irlanti ei yksin pystyisi irrottautumaan emämaastaan hän alkoi etsiä ulkopuolista apua. Liittolaiseksi ja kolmen miljoonan irlantilaisen pelastajaksi löytyi Ranskan tasavalta. Tonen rohkea puolustuspuheenvuoro oli tehnyt suuren vaikutuksen Pearseen. Hän piti Tonea kuitenkin ennen kaikkea nationalistina ja demokraattina. Tone oli vallankumouksellinen vain siinä määrin, kuin se kansallisvaltion perustamiseksi oli välttämätöntä.²⁴³

Pearse summaa pamfletin lopussa Tonen poliittisen ideologian muutamilla lauseilla. Irlannin kansakunta oli yhtenäinen ja sillä oli kiistämätön oikeus vapauteen. Vapaus tarkoitti erillisyyttä ja itsenäisyyttä, ja oli välttämätön kansakunnan onnellisuudelle ja vauraudelle. Kansakunnan muodostivat sen asukkaat. Pearsen mukaan Tonen ja hänen jälkiänsä seuranneiden nationalistien opetukset olivat ainoa totuus, jolla oli jotain arvoa. Hän väittää jopa kuolemattomien opetusten syntyneen, koska Jumala oli puhunut nationalistien kautta.²⁴⁴

Seuraavassa pamfletissaan *Spiritual Nation* Pearse jatkaa vapauden ja itsenäisyyden määrittelyä. Hänen mukaansa todellinen poliittinen itsenäisyys edellytti perustakseen sekä hengellistä että älyllistä itsenäisyyttä, muuten siitä tulisi epävakaata pelkkien ajan ja olosuhteiden kuluessa muuttuvien intressien varaan rakennettu rakennelma. Hengellistä ja älyllistä itsenäisyyttä voisi verrata ihmisen mieleen ja sieluun. Irlannin sielu, se mikä teki kansakunnan eläväksi, oli maan hengellinen perintö. Se oli aineeton ja ilmeni pääasiassa kielessä, mutta näyttäytyi myös taiteessa, instituutioissa ja tavoissa. Kansallisuus oli hengellisen ja älyllisen perinteen summa, ja vapaus oli tila, jossa nuo ominaisuudet voivat kehittyä parhaalla mahdollisella tavalla. Vapaus oli fyysinen olotila, jonka kansakunta saattoi menettää ja saavuttaa jälleen uudelleen, mutta kansallisuus oli kuin elävä olento, jota ei enää

²⁴³ Pearse, *The Separatist Idea* (1916), 279-283, 291.

²⁴⁴ *Ibid.*, 291-293.

sen kerran menetettyään voinut saada takaisin. Pearse mainitsee esimerkkinä lukuisia menneitä sivilisaatioita, kuten atsteekit.²⁴⁵

Irlannin suurista poliittisista ajattelijoista Davis keskittyi erityisesti kansakunnan henkisen perinnön käsittelyyn. Hänen mielestään kansakunnan säilymiselle ensiarvoisen tärkeää oli iirin kielen vaaliminen. Kielen avulla kansanperinne, kirjallisuus, musiikki taiteet ja tavat saivat ilmaisumuotonsa. Kansa ilman omaa kieltä oli oikeastaan vain puolikas kansakunta. Davisille toinen irlantilaisia yhdistävä tekijä oli yhteinen historia. Näiden ajatusten perustella Davisia voidaan pitää jonkinlaisena liriläisen liiton esi-isänä. Davis oli kuitenkin myös separatisti ja vaati muiden vallankumouksellisten tavoin Irlannin itsenäistymistä. Taistelu itsenäisyyden puolesta oli kuitenkin hänen mielestään äärimmäinen ja vasta viimeisenä käyttöön otettava keino.²⁴⁶

1840-luvulla vaikuttanut Davis kannatti aluksi unionin purkamista ajavaa liikettä, jonka päämääränä oli palauttaa unionia edeltänyt poliittinen tilanne Irlannissa. Toisin sanoen ei katkaista yhteyttä Englantiin, vaan palauttaa Irlannin osittainen itsehallinto. Vasta myöhemmin hän Pearsen tapaan kääntyi vastustamaan itsehallintoa ja ajamaan täydellistä itsenäisyyttä. Pearsen mielestä itsehallinnon tukeminen ei vähentänyt Davisin arvoa separatistina. Hän puolustelee selvästi omia vanhoja poliittisia kannanottojaan sanoen, että monet nykysukupolvenkin edustajat olivat aiemmin kannattaneet home rule -lakia ja jopa sitä edeltänyttä osittaista itsehallintolakiehdotusta ja saattoivat silti olla separatisteja. Home rule -laki oli ollut vain yksi keino päämäärän saavuttamiseksi.²⁴⁷

Pearsen mukaan on selvää, että jos Davis olisi pystynyt saavuttamaan itsenäisyyden rauhanomaisin keinoin hän olisi niin myös tehnyt. Kapina ei ollut Davisin tavoite, vaan Irlannin itsenäistyminen. Pearse näyttää olleen samaa mieltä, sillä hän sanoi, ettei Davisia pehmeiden keinojen suosimisen vuoksi ollut syytä moittia. Hän jatkaa:

Obviously, if a nation can obtain its freedom without blood-shed, it is its duty so to obtain it. Those of us who believe that, in the circumstances of Ireland, it is not possible to obtain our freedom without bloodshed will admit thus much. If England, after due pressure, were to say to us, 'Here, take Ireland', no one would be so foolish as to

²⁴⁵ Pearse, *The Spiritual Nation* (1916), 298-304. Pamfletin alkusanat on päivätty kirjoitetuiksi 13.2.1916.

²⁴⁶ *Ibid.*, 304-309.

²⁴⁷ *Ibid.*, 309-312, 319.

answer, 'No, we'd rather fight you for it.' But things like that do not happen. One must fight, or at least be ready to fight.²⁴⁸

Kuten Pearsekin myös Davis muuttui vuosien kuluessa radikaalimmaksi ja oli lopulta valmis aseistautumaan englantilaisia vastaan. Molemmat näyttävät tulleen samaan johtopäätökseen, että Englanti ei taipuisi kuin taistelun tai taistelun uhan alla, ja toisaalta ainut keino säilyttää saavutettu itsenäisyys olisi aseisiin tukeutuminen. Pearsen mukaan Davis, kuten jokainen Irlannin vapautta julistanut 'apostoli', oli demokraatti ja humanisti, mutta myös separatisti. Davisin ajattelu oli linjassa Tonerin ajattelun kanssa, kuten myös hänen seuraajiensa Lalorin, Mitchelin, feeniläisten ja lopulta Irlantiläisten vapaaehtoistenkin.²⁴⁹

Viimeisessä pamfletissaan nimeltään *Sovereign People* Pearse keskittyi aluksi suvereeniuden käsitteeseen. Hänen mukaansa kansakunnan suvereenius oli sekä ulkoista että sisäistä. Täysivaltaisuus ulottui valtion koko maantieteelliselle alueelle, kaikkiin sen asukkaisiin ja kaikkiin asioihin, mutta toisaalta sillä tarkoitettiin myös valtion suvereeniutta suhteessa muihin valtioihin. Kansakunnan velvollisuus oli varmistaa yhtäläiset oikeudet ja vapaudet kaikille kansalaisilleen. Pearse tiivistä pohdintansa tulokset neljäksi väitteeksi: vapauden päämääränä oli ihmisten onnellisuus, kansakunnan vapauden päämääränä oli yksilönvapaus, kansakunnan vapaus tarkoitti kansakunnan suvereeniutta ja kansakunnan suvereenius yksinmääräämisoikeutta valtion henkisten ja materiaalisten voimavarojen suhteen.²⁵⁰

Pearsen mielestä kansakunnan suvereenius omien henkisten ja materiaalisten voimavarojen suhteen oli absoluuttista, sillä edellytyksellä, että voimavarot käytettiin kansakunnan yhteiseksi eduksi. Kansakunnan edulla tarkoitettiin luonnollisesti kaikkien sen asukkaiden etua, sillä heidän lopulta muodostivat kansakunnan. Kansalaisten tulisi lisäksi olla keskenään tasa-arvoisia. Lakien säätämisoikeus ja materiaalisten voimavarojen hallinnointi tulisi olla koko kansaa edustavien tehtävään erityisesti valittujen henkilöiden vastuulla. Pearse ei kieltä yksityistä omistusoikeutta. Kansakunnan olisi päätettävä kuinka paljon yksityistä omaisuutta sen asukkailla saisi olla. Esimerkiksi maaomaisuus tai liikennevälineet ja -väylät voitaisiin määritellä kansakunnan omaisuudeksi. Päätökset

²⁴⁸ Pearse, *The Spiritual Nation* (1916), 323-324.

²⁴⁹ *Ibid.*, 319, 324, 326.

²⁵⁰ Pearse, *The Sovereign People* (1916) 334-337. Pamfletin alkusanat on päivätty kirjoitetuiksi 31.3.1916.

pitäisi kuitenkin tehdä yhdessä yhteisten etujen mukaisesti. Todellisen kansaa edustavan hallinnon muodostaminen puolestaan edellyttäisi yleistä äänioikeutta.²⁵¹

Pearse luettelemat modernin demokratian peruspilarit löytyvät myös Tonen, Davisin ja Lalorin kirjoituksista. James Fintan Lalorin mielipiteet olivat alusta alkaen varmoja ja tiukkasanaisia. Hän oli tullut Irlannin politiikkaan vuonna 1847 julistaen, että unionin purkamiseen tähtäävä liike oli tuhoon tuomittu. Irlantilaiset eivät koskaan innostuisi asiasta riittävästi, mutta sen sijaan he saattaisivat innostua itsenäistymisestä, jos asiaan liitettäisiin tuolloin keskeiseksi koettu maakysymys. Lalorin ideologian perusta ja hänen panoksensa Irlannin nationalismiin oli, että Irlannin todellisia omistajia olivat maan kansalaiset. Heidän tulisi olla maanomistajia ja lainlaatijoita. Hänen mukaansa Irlannin itsenäistymisellä ei olisi mitään merkitystä, jos eivät valta ja maanomistusoikeus samalla siirtyisi kansalle. Lalor ei ollut valmis pistämään tikkua ristiin unionin purkamisen vuoksi, mutta suuremman, pysyvämmän ja arvokkaamman asian, itsenäisyyden tavoittelun vuoksi hän oli valmis mihin tahansa.²⁵²

Pearsen nimeämä neljäs ja viimeinen irlantilaisen nationalismin 'apostoli' oli John Mitchel. Hän ei alkujaan ollut demokraatti tai vallankumouksellinen, vaan konservatiivinen Young Ireland –seuran jäsen. Lalorin kirjoitukset tekivät häneen kuitenkin syvän vaikutuksen ja hänestä tuli hetkessä kiihkeä nationalisti. Mitchel ei oikeastaan Pearsen mielestä tuo mitään uutta tai omaa irlantilaiseen nationalismiin. Hän hyväksyi Tonen, Davisin ja varsinkin Lalorin opetukset, mutta tiivistä niistä oman sanomansa ennen kuulumattomalla englantilaisvihalla sävytettyä.²⁵³

Pearsen mukaan Mitchelin viha ei kohdistunut tavallisiin englantilaisiin, vaan sellaisiin pahuuden perikuviin kuin brittihallintoon Irlannissa tai koko brittiläiseen imperiumiin. Pearse piti hänen vihaansa täysin oikeutettua, jopa jokaisen irlantilaisen velvollisuutena. Mitchelin vihan lietsonta oli yhtä olennainen osa irlantilaista nationalismia kuin Tonen tai Davisin vaatima kaikkien irlantilaisten välinen yhteistyö.²⁵⁴

²⁵¹ Pearse, *The Sovereign People* (1916), 337-343.

²⁵² *Ibid.*, 344-350, 358.

²⁵³ *Ibid.*, 364-365, 370.

²⁵⁴ *Ibid.*, 366, 370.

Pamflettisarjan päätteeksi Pearse tiivistäjä käsittelemiensä ajattelijoiden opetukset. Modernin irlantilaisen nationalismin esi-isä oli Tone. Aatteen henkisestä puolesta oli vastuussa Davis ja demokratiasta puolestaan Lalor, jota voitaisiin pitää myös 1900-luvun alun työväenliikkeiden esi-isänä. Mitchel puolestaan oli radikaalien feeniläisten esi-isä. Jokainen heistä julisti samaa ilosanomaa ja samaa totuutta, nationalismia, vaikka jokainen tekikin sen omalla tavallaan. Pearse viittasi jälleen tulevaan kapinaan pyytäen jokaista, joka hyväksyi nationalismin sanoman todistamaan sen hänen rinnallaan lähiaikoina; ja todistamaan vakaumuksensa verellä, jos se olisi tarpeen. Pearsen mukaan John Mitchel oli toivonut kokevansa elämänsä aikana 'Irlannin suuren päivän'. Hänen toiveensa ei koskaan toteutunut, mutta nyt tuo päivä oli tullut. "And we are young. And God has given us strength and courage and counsel. May He give us victory."²⁵⁵

Viimeiset pamfletit tiivistävät Pearsen nationalistisen ideologian ja vision tulevaisuuden Irlannista. Hänen silmissään Irlanti olisi itsenäinen, yhtenäinen, demokraattinen tasavalta. Kansalaiset olisivat tasa-arvoisia ja maassa vallitsisi yleinen äänioikeus. Valtion tulisi toimia kansan hyväksi, sillä juuri kansa muodostaisi kansallisvaltion. Ennen vuoden 1913 Dublinin lakkoja ja työsulkuja Pearse ei ollut juuri pohdiskellut sosiaalisia kysymyksiä. Noiden tapahtumien jälkeen hän oli kuitenkin mitä ilmeisemmin syventynyt asiaan ja tutustunut myös sosialisti James Connollyn kirjoituksiin. Connollyn oppien vaikutus näkyi selvästi muun muassa Pearsen viimeisen pamfletin omistusoikeutta koskevissa kommenteissa.²⁵⁶ Miesten yhteistyönä syntyi muutamia viikkoja myöhemmin kaikkien seitsemän sotilaallisen neuvoston jäsenten allekirjoittama Irlannin tasavallan itsenäisyysjulistus.²⁵⁷

Viimeiset pamfletit kertovat myös selvästi, että Pearse oli lakannut tukemasta Irlannin sisäistä itsehallintolakia. Hän oli viimeiseen asti toivonut lain yhdistävän irlantilaiset ja johtavan rauhanomaisesti maan itsenäistymiseen. Nyt laki kuitenkin uhkasi jakaa maan pysyvästi kahtia, eikä Pearse siksi voinut enää puoltaa sitä. Hän uskoi Tonen tavoin, että Irlannin tulisi olla yhtenäinen jakamaton tasavalta. Itsenäisyyden saavuttamiseksi oli enää yksi vaihtoehto ja se oli aseellinen kapina.

²⁵⁵ Pearse, *The Sovereign People* (1916), 370-372.

²⁵⁶ Porter, 64; Garvin, 135-136.

²⁵⁷ Lyons, 344-345.

Pamfletit osoittavat myös selvästi, että väkivallan tie ei ollut Pearselle erityisen mieleinen. Sama vakaumus, jonka mukaisesti hän useissa aiemmissakin kirjoituksissaan painotti aseiden, mutta ei niiden käytön välttämättömyyttä, säilyi loppuun asti. Pearse kirjoitti vielä toiseksi viimeisessä pamfletissaankin, että kapinan aikaansaaminen ei ollut itse tarkoitus, vaan itsenäistyminen. Jos kansallisvaltio voitaisiin saavuttaa ilman verenvuodatusta, niin olisi tietenkin tehtävä. Mutta kun tuollaista tilaisuutta ei ollut tarjoutunut olisi itsenäisyyden puolesta taisteltava tai ainakin valmistauduttava taistelemaan.

Separatist Idean alussa Pearse kertoo päättäneensä kirjoittaa sarjan tutkiakseen irlantilaista vapauden käsitettä. Hänen mielestään se oli tarpeellista, jotta nationalistisia ajattelihoita voitaisiin täysin ymmärtää. Toisaalta määrittelemällä kansallisuuden ja vapauden käsitteitä voitiin hänen mukaansa myös tavoittaa totuus.²⁵⁸ Viimeisellä toteamuksella Pearse tarkoitti ehkä Irlannin silloisen epätoivottavan ja epäoikeudenmukaisen tilanteen paljastumista kaikille lukijoille. Yksi syy on tietenkin voinut myös olla uusien vapaaehtoisten ja kapinan tukijoiden hankkiminen, mutta tuohon tarkoitukseen pamfletit ovat aivan liian pitkiä, vaikeatajuisia ja pohdiskeluvia. Korkeintaan niillä on saatettu vakuuttaa jokunen Pearsen kaltainen yliopistokoulutuksen saanut henkilö. Kenties Pearse vain halusi koota yhtä paljon itseään kuin lukijoitaan varten irlantilaisen nationalismin keskeisen sisällön ennen kapinaa.

5.3. Viimehetken ongelmista tasavallan julistamiseen

Salaiset kapinasuunnitelmat etenivät kevään 1916 aikana kuten ennenkin. Eoin MacNeill ei ollut onnistunut vaikuttamaan niihin oikeastaan mitenkään. Huhtikuussa suunnitelmat olivat saavuttaneet lopullisen muotonsa. Vapaaehtoisten pääsiäisparaatia oli tarkoitus käyttää hämäyksenä ja vallata nopeasti muutamat Dublinin keskustan keskeiset rakennukset. Kapinan oli tarkoitus sitoa suuri osa brittijoukoista Dubliniin muun maan yhtyessä kapinaan. Huhtikuussa sotilaalliseen neuvostoon oli liitetty vielä yksi uusi jäsen Thomas MacDonagh. Neuvoston

²⁵⁸ Pearse, *The Separatist Idea* (1916), 261-262.

seitsemän miestä olivat myös Pearsen ja Connollyn laatiman itsenäisyysjulistuksen allekirjoittajat ja kapinan aikaisen väliaikaisen hallituksen jäsenet.²⁵⁹

Aseita oli tarkoitus salakuljettaa jälleen Saksasta jaettavaksi Irlantilaisten vapaaehtoisten, ICA:n ja muiden kansannousuun osallistuvien kesken. Saksasta toivottiin saatavan myös joukkoja. Saksalaisten apu kuitenkin kuihtui pelkiksi aseiksi ja ammuksiksi, sillä merisodan tilanteesta johtuen joukkojen maihinnousu Irlantiin olisi ollut mahdotonta. Asealukuljetuksen tavasta ja ajankohdastakin oli epäselvyyttä, kaikkien tiedonantojen joutuessa kulkemaan sähköitse Yhdysvaltojen kautta. Asealastissa olevan höyrylaiva *Audin* saapuessa Irlannin rannikolle torstaina 20. huhtikuuta sitä ei ollutkaan vastassa, sillä kapinalliset odottivat sen saapuvan vasta kolmen päivän kuluttua.²⁶⁰

Kapinallisten tietämättä brittitiedustelun oli onnistunut murtaa saksalaisten koodi ja selvittää Yhdysvaltojen ja Berliinin välillä kulkevien viestien sisällöt. Lisäksi yhdysvaltain salainen palvelu oli tehnyt vain muutamaa päivää ennen asealastin saapumista ratsian saksalaiseen toimistoon New Yorkissa ja löytänyt aiemmin Dublinista lähetetyn viestin. Viesti välitettiin välittömästi sekä saksalaisille että brittiläisille viranomaisille. Salakuljetuksen paljastuttua brittiläinen sotilasalus pysäytti Irlannin rannikolla epätietoisena seilaavan *Audin* perjantaiamuna ja määräsi sen Queenstownin satamaan. Laivan saapuessa sataman edustalle lauantai aamuna 22.4. kapteeni jätti laivan, joka upposi asealasteineen. Aseiden salakuljetusoperaatio epäonnistui siis täydellisesti. Aseiden uppoamisen myötä heikentyivät entisestään myös kapinallisten voitonmahdollisuudet.²⁶¹

Kapinallisten suunnitelmat selvisivät yllättäen MacNeillille myöhään torstai iltana 20. huhtikuuta. Hänen vaatiessa selitystä Pearselta tämä vastasi, että suunnitelmia oli liian myöhäistä pysäyttää. MacNeill aiheuttaisi vain sekaannusta jos hän yrittäisi puuttua asioihin. Seuraavana päivänä Pearse, MacDonagh ja MacDermott yrittivät kaikki kolme suostutella MacNeillä olemaan puuttumatta asioihin, mikä onnistuikin hänen kuultuaan matkalla olevista saksalaisista aseista. Lauantaina saapui kuitenkin tieto aseiden kohtalosta. MacNeill kuulusteli jälleen Pearsea, joka vakuutti edelleen, ettei kapinaa enää voinut peruuttaa. Järkyttynyt MacNeill päätti kuitenkin yrittää ja

²⁵⁹ Lyons, 342; Smith, 72; Thornley, 159; Jackson, 391.

²⁶⁰ Lyons, 350-351.

²⁶¹ Ibid., 339-340, 351-352.

lähetti vapaaehtoisille joukoille kirjeitä, joissa hän kielsi kapinaan ryhtymisen. Lisäksi hän toimitti seuraavana aamuna julkaistavaan Sunday Independent –lehteen ilmoituksen, jossa vapaaehtoisten sunnuntaiksi suunnittelema pääsiäisparaati peruttiin.²⁶²

MacNeillin toimet eivät kuitenkaan pysäyttäneet kapinajohtajia. He kokoontuivat sunnuntaina kapinan suunniteltuna alkamispäivänä neuvonpitoon ja päättivät vastoinkäymisistä ja mitä todennäköisemmästä epäonnistumisesta huolimatta jatkaa suunnitelmien mukaisesti. Kapina päätettiin aloittaa seuraavan päivänä, pääsiäismaanantaina. Pearse lähetti vielä MacNeillille kirjeen, jossa vakuutti kaikki sunnuntain suunnitelmat perutun hänen käskynsä mukaisesti.²⁶³ Päätös jatkaa suunnitelmien mukaisesti johtui todennäköisesti siitä, että kapina oli jo epäonnistuneen aselakuljetuksen yhteydessä paljastunut. Kapinajohtajat ajattelivat ehkä, että heidät tuomittaisiin joka tapauksessa kapinan suunnittelusta. Heillä ei siis oikeastaan ollut kapinaan ryhtyessään mitään hävittävää. Lisäksi brittihallinto melko varmasti uskoi kapinasuunnitelmien peruuntuneen aselastin upottua, eikä se siksi osaisi edes odottaa levottomuuksia. Kapinan peruuttamiselle ei näyttänyt löytyvän riittävän painavia syitä ja siksi päätettiin yksimielisesti jatkaa suunnitelmien mukaisesti.

Epäselvyyksien, ristiriitaisten käskyjen ja viimehetken muutosten vuoksi maanantaina 24. huhtikuuta Dublinin keskustaan kokoontui vain noin 800 miestä. ICA:n johtajan James Connollyn kerrotaan sanoneen aamulla lähtiessään 'heidän kaikkien olevan menossa teurastettavaksi'.²⁶⁴ Keskeiset rakennukset vallattiin kuitenkin pienenkin joukon voimalla helposti, sillä pääsiäismaanantai oli yleinen vapaapäivä ja suuri osa dublinilaisista oli huvittelemassa kaupungin ulkopuolella. Vallatusta Dublinin pääpostitoimistosta tuli kapinallisten päämaja. Sen portailta kapinajohtajaksi valittu Patrick Pearse luki Irlannin tasavallan itsenäisyysjulistuksen julistaen samalla sotilaallisen neuvoston jäsenet väliaikaiseksi hallitukseksi ja itsensä maan presidentiksi ja armeijan ylipäälliköksi.²⁶⁵

²⁶² Ryan, 90-96; Lyons, 354-357.

²⁶³ Lyons, 357-358; Smith, 72.

²⁶⁴ Newsinger, 37-38.

²⁶⁵ Dangerfield, 3-4; Smith, 71.

Kapinallisia vastaan, jotka nyt käyttivät itsestään nimeä *Irish Republican Army*, saatiin muutamassa päivässä koottua suuri joukko vahvasti aseistettuja brittisotilaita. Taistelut jatkuivat kuusi päivää. Lauantaina kapinalliset antautuivat ylivoimaisen tulivoiman edessä Pearsen johdolla. Koko Irlanti ei ollut yhtynyt kapinaan. Maan eteläosissa oli syntynyt vain muutamia pieniä aseellisia yhteenottoja. Kapinan seurauksena suuri osa Dublinia oli pommitettu maan tasalle ja 450 ihmistä oli saanut surmansa. Surmansa saaneista 250 oli siviilejä, 132 sotilaita ja 64 kapinallisia.²⁶⁶

Kapinan aikana dublinilaiset suhtautuivat sekasorron aiheuttaneisiin kapinallisiin vihamielisesti. He eivät käsittäneet kapinallisten motiiveja, eivätkä yhtyneet heidän joukkoihinsa. Kapinan jälkeisinä viikkoina irlantilaiset kääntyivät kuitenkin kapinallisten puolelle. Syynä oli brittihallinnon reaktio. Se päätti tukahduttaa irlantilaisten kapinahalut lopullisesti ja kovalla kädellä. Maahan määrättiin sotatila, jota seurasivat sotilashallinnon tekemät massapidätykset, kotietsinnät, sekä poliittisten ryhmittymien ja -lehtien toiminnan lakkauttaminen. Kapinallisten tuomioista päätettiin nopeissa salaisissa sota-oikeuden istunnoissa. 16 kapinajohtajaa teloitettiin ja muut osalliset saivat ankarat vankeusrangaistukset. Irlantilaisten mielestä rangaistukset olivat kohtuuttomia.²⁶⁷

Pääsiäisen kapinallisista alettiin puhua Irlannin vapauden puolesta kuolleina marttyyreina, joihin uudet poliittiset ryhmittymät, kuten Sinn Féin ja Irlantilainen työväenpuolue, tahtoivat keinolla millä hyvänsä tulla liitetyiksi. Tasavaltalaisten liikkeiden jäsenmäärät kääntyivät jyrkkään nousuun. Kapina varmisti Irlannin poliittisen jakautumisen. Se sai Ulsterin unionistit entistä vakuuttuneemmaksi nationalistien petollisuudesta ja Redmondin haave nationalistien ja unionistien erimielisyyksien sopimisesta ja yhtenäisen Irlannin saavuttamisesta romuttuivat lopullisesti.²⁶⁸

Monien vuoden 1916 tapahtumia käsitelleiden historiantutkijoiden mukaan kapina oli sotilaalliselta kannalta tarkasteltuna farssi. Se oli alusta alkaen tuhoon tuomittu yritys, eikä sen aikana vallatuilla rakennuksillakaan juuri ollut strategista tai symbolista arvoa.²⁶⁹ Smith esittää väitteen, että kapinan ei ehkä ollut tarkoituksaan

²⁶⁶ Ryan, 130, 254; Smith, 72-73. Pääsiäiskapinan tapahtumista tarkemmin esim. Coogan, 85-133.

²⁶⁷ Smith, 72-75; Macardle, 192-198.

²⁶⁸ Smith, 72-75.

²⁶⁹ Fitzpatrick (1998), 59; Lyons, 365; Thornley, 161-162; Smith, 73; Ó Tuathaigh, 63.

kukistaa brittihallintoa, vaan vahvistaa kansallisuusaatetta ja saada irlantilaiset vaatimaan itsenäisyyttä. Hänen mukaansa ääritasavaltalaiset katsoivat kansan tarvitsevan ”isänmaallista sokkiterapiaa”, jollaisen parhaiten toimisi julkinen uhraus. Vallattavat rakennukset valittiinkin ehkä juuri niiden keskeisyyden takia, jotta kapinan aikaansaama tuho ja huomio olisivat mahdollisimman suuria. Myös pääsiäisen valitseminen uudelleensyntymisen ja uudistumisen symboliikkansa vuoksi kapinan ajankohdaksi tukee selitystä, kuten myös halu taistella ylivoimaista vastustajaa vastaan.²⁷⁰ Smithin väite kuulostaa hieman jälkiviisaalta, eikä sille ainakaan Pearsen poliittisista kirjoituksista voi löytää pitäviä perusteita.

Kapinan epäonnistumista ei tietenkään voi kieltää, mutta toisaalta, myöskään suunnitelmia ei ollut tarkoitettu sellaiseen tilanteeseen, mikä kapinallisilla oli edessään pääsiäismaanantaina. Tilanne oli muuttunut suunnitellusta täysin ennalta arvaamattomasti vain muutamien päivien kuluessa. Aseet olivat jääneet saamatta ja suunnitelmien mukainen, vähintään 3 000 hengen kapinallisjoukko oli epäselvyyksien vuoksi kutistunut kolmannekseensa.²⁷¹ Itse asiassa kapinalliset menestyivät jopa melko hyvin. He pitivät pintansa kuusi päivää modernia ja ylivoimaisesti aseistettua armeijaa vastaan. Vuosien 1848 ja 1867 täydellisesti epäonnistuneisiin kapinayrityksiin nähden kapinallisten saavutus oli huomattava.²⁷²

Pearse oli noussut kapinallisten johtoon tärkeän kaksoisroolinsa vuoksi. Hän oli vapaaehtoisten organisatorisena johtajana vastuussa joukkojen käskyttämisestä. Samaan aikaan hän oli IRB:n hallintoneuvoston ja sotilaallisen neuvoston jäsen. IRB ei olisi yksinään tai edes yhteistyössä ICA:n kanssa pystynyt järjestämään kapinaa. Järjestöt olivat siihen tarkoitukseen aivan liian pieniä. Niiden yhteenlaskettu jäsenmäärä ylitti tuskin kahtatuhatta koko maassa. Salaseura tarvitsi avukseen Irlantilaisia vapaaehtoisia ja Patrick Pearsea. Pearse ei ollut erityisen hyvä organisaattori tai pätevä joukkojen komentaja.²⁷³ Kapinan tapahtumista raportoineen toimittaja James Stephensin mukaan Pearse oli idealisti ja mitä epätodennäköisin kapinajohtaja.²⁷⁴ Hän oli kuitenkin tunnettu ja arvostettu henkilö, karismaattinen puhuja ja vakaumuksellinen nationalisti. Juuri sellainen mies, joka saattoi toimia

²⁷⁰ Smith, 73.

²⁷¹ Lee (1991), 127; Macardle, 172; Phillips, 100-101.

²⁷² Boyce, 309.

²⁷³ Porter, 32; Thornley, 158-159; Martin, 247.

²⁷⁴ Stephens, 121.

kaksoisroolissaan epäilyksiä herättämättä. Hänen antamiaan käskyjä noudatettiin sekä IRB:ssä että vapaaehtoisissa kyselemättä, vaikka niillä ei ollut kummankaan järjestön johtajan hyväksyntää.²⁷⁵

Pearse ei uskonut kapinasuunnitelmien olevan puutteellisia. Syynä epäonnistumiseen olivat ennemminkin olosuhteet. Leen mukaan Pearse oli kaksi vuotta yrittänyt varmistaa, että kapinasta ei tulisi veriuhria. Pearsen viimeinen poliittinen pamflettikin päättyi: ”Ja me olemme nuoria. Ja Jumala on antanut meille voimia, rohkeutta ja opastusta. Antakoon hän meille myös voiton.”²⁷⁶ Pearse uskoi kapinallisilla olevan mahdollisuudet jopa voittoon.

Pearsen henkilökohtaiset kapinasuunnitelmat ja päämäärät paljastuvat myös hänen kapinan aikana kirjoittamassa manifestissa. Teksti on kirjoitettu vain päivää ennen antautumista, kun kapinan epäonnistuminen oli jo selvää. Kansa ei ollut noussut tukemaan kapinallisten yritystä, kuten oli suunniteltu. Pearse selosti manifestissa aluksi kapinan tapahtumia ja kiitteli sitten kaikkia osallistuneita rohkeudestaan ja väsymättömyydestään. Lopuksi Pearse analysoi kapinan saavutuksia seuraavasti:

”if we accomplish no more than we have accomplished, I am satisfied. I am satisfied that we have saved Irelands honour. (...) I am satisfied that we should have accomplished more, and that we should have accomplished the task of enthroning, as well as proclaiming, the Irish Republic as a Sovereign State, had our arrangements for a simultaneous rising of the whole country, with a combined plan as sound as the Dublin plan has been proved to be, been allowed to go through on Eastern Sunday.”²⁷⁷

Pearse on tyytyväinen saavutuksiin sellaisina kuin ne olivat, mutta vielä tyytyväisempi hän olisi ollut, jos alkuperäiset suunnitelmat olisivat pitäneet, kapina olisi levinnyt koko maahan ja Irlannin itsenäinen tasavalta oltaisiin saatu perustettua. Hän näyttää myös olleen hyvin selvillä kapinan seuraamuksista ja ilmoitti manifestin päätteeksi, ettei pelännyt Jumalan tai jälkipolvien tuomiota.²⁷⁸ Hänen kerrotaan lisäksi jo kapinaviikon keskiviikkona arvelleen, että irlantilaiset tuomitsisivat kapinalliset aluksi, mutta ymmärtäisivät lopulta heidän tekonsa merkityksen ja osaisivat arvostaa sitä.²⁷⁹

Kapinan aikana vapaaehtoisten univormuun pukeutunut ja käsiaseella aseistautunut Pearse ei osallistunut päämajan varustamiseen eikä itse johtanut joukkoja

²⁷⁵ Thornley, 158-159.

²⁷⁶ Lee (1991), 127-128; Pearse, *The Sovereign People* (1916), 372.

²⁷⁷ Pearse, ”*The Manifesto*” (1916), 10.

²⁷⁸ *Ibid.*

²⁷⁹ Ryan, 145.

taisteluissa, vaikka olikin armeijan ylipäällikkö. Taktisista päätöksistä ja joukkojen johtamisesta oli vastuussa James Connolly. Pearse keskittyi pääasiassa taisteluhengen ylläpitämiseen. Hän ei ampunut kapinassa laukaustakaan.²⁸⁰ Väkivallan vastaisuudesta kertoo myös hänen päätöksensä antautua. Pearse oli päämajan evakuoinnin yhteydessä nähnyt kolme siviiliä ammuttavan kuoliaaksi. Perhe oli yrittänyt valkoisen lipun turvin päästä turvaan palavasta talostaan. Tapaus avasi Pearsen silmät dublinilaisten siviilien kärsimyksille ja hän päätti antautua säästääkseen kaupunkilaiset enemmältä teurastukselta.²⁸¹ Vain viisi päivää myöhemmin sota-oikeus totesi hänet syylliseksi valtionpetokseen ja tuomitsi hänet kuolemaan. Patrick Pearse kuoli brittiläisen teloituskomppanian edessä toukokuun kolmantena päivänä vuonna 1916.²⁸²

²⁸⁰ Moran, 168.

²⁸¹ Kee (1972), 569; Macardle, 184.

²⁸² Edwards, 320.

6. Romanttinen idealisti ja radikaali vallankumouksellinen

Patrick Pearsen romanttinen nationalismi alkoi muotoutua jo hänen nuoruusvuosinaan. Innostus kaikkeen irlantilaiseen oli perintöä Pearsen äidiltä ja isotädiltä, jotka olivat tutustuttaneet hänet irlantilaisiin legendoihin ja kansallissankareihin. Koulussa Pearse oli kiinnostunut erityisesti Irlannin historiasta, kirjallisuudesta ja iirin kielestä, joiden harrastaminen näkyi myös vapaa-ajalla ystävien kanssa perustetun kirjallisuusseuran muodossa. 16-vuotiaana hän liittyi uuteen irlantilaiseen kulttuurijärjestöön, Iiriläiseen liittoon. Iirin kielen ja kirjallisuuden elvyttämiseksi omistautunut epäpoliittinen järjestö sopi täydellisesti Pearsen omaan ideologiaan, sillä politiikka oli hänen mielestään toissijaista iiriläisten perinteiden elvyttämiseksi.

Pearse suoritti yliopistossa lakimiehen tutkinnon, mutta valitsi kuitenkin itselleen mieluisemman uran perheyriyksen ja iiriläisen perinteen parissa. Vuonna 1903 hänet valittiin Iiriläisen liiton julkaiseman *An Claidheamh Soluis* -lehden päätoimittajaksi. Tehtävä oli Pearsen toiveiden täyttymys, sillä hän sai äänensä kuuluviin itselleen tärkeissä historian ja kirjallisuuden aiheissa. Hän painotti muun muassa iiriläisen kulttuurin ylivertauuutta Euroopassa ja vakuutti, että vuosisatoja tavoiteltu riippumattomuus saavutettaisiin iirin kieltä ja kulttuuria elvyttämällä. Päätoimittajalta toisinaan vaaditut poliittiset kannanotot muodostuivat Pearsen kompastuskiveksi. Hän ei ollut kiinnostunut politiikasta ja hänen kapeakatseiset mielipiteensä saivat osakseen paljon kritiikkiä. Esimerkiksi vuonna 1907 Pearse asettui tukemaan lähes kaikkien muiden nationalistien hyljeksimää osittaista itsehallintolakiehdotusta, koska se olisi taannut maalle irlantilaisen koulujärjestelmän. Opetusohjelma olisi voitu suunnitella iiriläisen kulttuurin elvyttämistä silmällä pitäen. Lakiehdotus jäi toteutumatta, mutta Pearse sai sille antaman tukensa johdosta kantaa vuosikausia maltillisen ja perustuslaillisen politiikan suosijan leimaa.

Aidon irlantilaisuuden edistämiseksi keskeisellä sijalla oli koulutus. Pearse oli toiminut osa-aikaisena opettajana jo kouluiästä lähtien ja kehittynyt vähitellen kiivaaksi vallitsevan koemenestystä ja ulkoa oppimista painottavan koulujärjestelmän vastustajaksi. Pearse puhui oppilaiden omien kiinnostusten vaalimisen ja osallistuvan oppimisen puolesta. Hän perusti yksityisen modernien

kasvatuskäsitystensä mukaisen kaksikielisen poikakoulun ollessaan vasta 29-vuotias. Koulu edisti sekä liriläisen liiton että nationalismin ideologiaa, sillä opetuksessa painotettiin ainutlaatuista iiriläistä perintöä kielestä kansallissankareihin.

1910-luvulle tultaessa poliittinen tilanne Irlannissa kiristyi ja myös Pearse kiinnostui politiikasta. Sisäinen itsehallintolaki home rule oli nostettu uudelleen käsittelyyn ja irlantilaiset jakautuivat tiukasti lain vastustajiin ja puolustajiin. Ulsterin maakunnassa vastustus oli kiivainta ja siellä mielipidettä alettiin valmistautua puolustamaan jopa asein. Pearse asettui puolustamaan Irlannin kansallispuolueen tapaan vakaasti home rule -lakia. Hän toivoi lain toimivan ennen kaikkea väkivallattomana tienä maan itsenäistymiseen. Lain vastustuksen kiihtyessä Pearse alkoi kuitenkin vaatia myös nationalistien aseistautumista. Pearse perusti ajatustensa esittämistä varten oman poliittisen viikkolehden *An Barr Buadhan*, joka ilmestyi lyhyen aikaa keväällä 1912. Pearsen aseistautumista vaativien kirjoitusten ei kuitenkaan ollut tarkoitus nostattaa kansaa kapinaan, vaan aseita tuli Pearsen mielestä käyttää vain pelotteena itsehallintolain säätämiseksi.

Pearsen kirjoituksissa yleistyvät suorasanaiset itsenäistymisen ja aseistautumisen vaatimukset olivat todennäköisesti seurausta hänen tutustumisestaan ääritasavaltalaisen IRB:n jäseniin ja erityisesti feeniläisveteraani Tom Clarkeen. Pearse yritti todennäköisesti esittää hieman jyrkempiä ajatuksia tehdäkseen vaikutuksen uusiin radikaaleihin ystäviinsä. Clarkeen Pearse onnistui vakuuttamaan ainakin puhujan taidoistaan, sillä hänet valittiin vuodesta 1911 alkaen puhujaksi useisiin IRB:n organisoimiin tilaisuuksiin. Valtaosa IRB:n jäsenistä piti kuitenkin Pearsea hänen itsehallintolaille antamansa tuen vuoksi halveksittavan perustuslaillisen politiikan kannattajana ja vastusti sen vuoksi hänen hyväksymistään salaseuran jäseneksi.

IRB:n radikaalien epäluuloisuus ei estänyt Pearsea pitämästä isänmaallisia ja englantilaisvastaisia puheita eikä kirjoittamasta IRB:n kuukausittain ilmestyvään *Irish Freedom* -lehteen. Syksyllä 1913 Pearse osoitti jättäneensä taakse liriläisen liiton ajat. Hän ilmoitti selväsanaisesti, ettei enää uskonut liriläisen liiton ja sen intohimoisesti ajaman iirinkielisen kulttuurin elvyttämisen johtavan Irlannin itsenäistymiseen. Oli tullut toisten, määrätietoisempien järjestöjen aika. Kapinaa Pearse ei näytä vielääkään kannattaneen, sillä vaikka hän kirjoitti useassa

yhteydessä aseiden olevan välttämättömiä itsenäisyyden saavuttamiseksi ja sen turvaamiseksi tulevaisuudessa, hän mainitsi aina myös, että aseita ei välttämättä tarvitsisi käyttää, vaan pelkästään niiden olemassaolo auttaisi luomaan tarvittavan uhan vallanpitäjien vakuuttamiseksi. Pearse toivoi yhä home rule –lain toteutuvan ja näyttää vaatineen aseistautumista lähinnä vauhdittaakseen nationalististen vapaaehtoisten joukkojen perustamista. Vapaaehtoisten tärkeimpänä tehtävänä olisi toimia itsehallintolakia tukevana painostusryhmänä.

Irlantilaiset vapaaehtoiset joukot perustettiin lopulta marraskuussa 1913 ja Pearse oli luonnollisesti mukana alusta alkaen. Organisoitumisen on täytynyt hänestä olla merkittävä edistysaskel, olihan hän vaatinut aseistautumista jo usean vuoden ajan. Samaan aikaan Pearse näyttäisi myös menettäneen toivonsa home rule –lain suhteen. Ankaran vastustuksen vuoksi lain tulevaisuus oli vaakalaudalla ja maa jakautumassa kahtia. Ainoalta tieltä vapaan ja yhtenäisen Irlannin saavuttamiseksi alkoi näyttää IRB:nkin ajaman aseellisen vastarinnan aikaansaaminen. Seura oli jo kesällä 1913 ennakoitunut nationalistien omien puolisotilaallisten joukkojen perustamista ja järjestänyt jäsenilleen sotilasharjoituksia. Sen pyrkimys oli soluttautua uusiin joukkoihin ja käyttää niitä apuna oman päämääränsä, Irlannin itsenäisyyden saavuttamiseksi. Joulukuussa 1913 Pearsekin lopulta otettiin IRB:n jäseneksi. Joko seuran radikaaleimmatkin jäsenet olivat vakuuttuneet hänen luotettavuudestaan tai sitten syinä olivat Pearsen propagandistin taidot ja hänen läheiset suhteensa vapaaehtoisten johtoon. Oli totuus mikä tahansa, seura näyttää päättäneen, että hänestä olisi jäsenenä enemmän hyötyä kuin haittaa.

Poliittisessa tilanteessa tapahtui vuoden 1914 aikana useita nopeita muutoksia, jotka kaikki vaikuttivat varsin perustavalla tavalla Irlannin tulevaisuuteen. Muutokset tapahtuivat usealla taholla yhtäaikaaisesti. Irlannissa unionistien ja nationalistien vapaaehtoiset joukot aseistautuivat kilpaa valmistautuen puolustamaan omaa kantaansa itsehallintolakikiistassa. Brittihallitus puolestaan yritti parhaansa mukaan ratkaista kiistaa kaikkia osapuolia tyydyttävällä kompromissiratkaisulla siinä kuitenkaan onnistumatta. Samanaikaisesti kiristyi myös Euroopan poliittinen tilanne, joka lopulta loppukesästä johti ensimmäisen maailmansodan syttymiseen.

Pearse vietti alkupuolen monivaiheisesta vuodesta 1914 Yhdysvalloissa keräten varoja rahoitusvaikeuksissa kamppailevalle koululle. Keräämäänsä rahasummaa merkittävämpiä olivat kuitenkin Pearsen saamat vaikutteet. Hän tutustui matkansa

aikana useisiin vanhoihin feeniläisiin, jotka ajoivat yhä kiivaasti Irlannin itsenäistymistä Yhdysvalloista käsin. Miesten radikaalius ja itsenäistymispyrkimyksille omistautuneisuus tekivät suuren vaikutuksen Pearseen, joka näyttäisi entisestään vakuuttuneen fyysisen voimankäytön välttämättömyydestä. Äärivasemmistolaiseksi radikaaliksi mainostettu Pearse piti matkallaan kaksi kiivassanaista puhetta, joissa hän ensimmäistä kertaa viittasi suoraan kapinan mahdollisuuteen ja tuomitsi home rule –lain ja perustuslaillisen politiikan englantilaisten mielistelynä. Vielä tammikuussa Pearse oli maininnut, että vapaaehtoisten joukkojen avulla itsehallintolaki voitaisiin saavuttaa varmasti. Tosin hän ei koskaan ollut pitänyt lakia minään päämääränä, vaan askeleena kohti Irlannin itsenäisyyttä.

Pian Pearsen paluun jälkeen kansallispuolueen ja sen johtajan Redmondin onnistui syrjäyttää Irlantilaisten vapaaehtoisten johto ja johdatella valtaosan joukoista perustuslaillisen politiikan ja itsehallintolain tukijoiksi. IRB:lle vapaaehtoisten maltillistuminen oli takaisku, mutta toisaalta jäsenmäärältään valtavaksi paisuneiden vapaaehtoisten kontrollointi oli ollut käymässä seuralle ylivoimaiseksi. Irlantilaisia vapaaehtoisia oli kesällä 1914 jo yli 100 000. IRB keskittikin kaiken huomionsa joukkojen aseistamiseen. Vapaaehtoisten johdon tietämättä suunniteltu uhkarohkea asesalakuljetus toteutettiin heinäkuun lopulla. Vaikka aseita ja ammuksia saatiin vain muutamille tuhansille, operaation mainosarvo osoittautui merkittäväksi ja vapaaehtoisten jäsenmäärä kääntyi jälleen nousuun.

Pearse, joka oli saarnannut aseistautumisen välttämättömyydestä jo useiden vuosien ajan, osallistui myös aseiden salakuljetusoperaation. Täysin keväisten radikaalien yhdysvaltain puheidensa vastaisesti hän kuitenkin kieltäytyi jakamasta räjähtäviä ammuksia vapaaehtoisille, sillä ne olivat hänen mielestään vaarallisia ja lisäksi ”sivistyneen sodankäynnin vastaisia”. Hänen reaktionsa näyttäisi osoittavan, että hän yritti yhä välttää väkivaltaa, eikä ollut vielä kukaan vakuuttunut sen käytön välttämättömyydestä.

Poliittinen tilanne muuttui kuitenkin jälleen perinpohjaisesti ensimmäisen maailmansodan syttyessä elokuussa 1914. IRB:lle Englannin vaikeudet olivat aina olleet tilaisuus. Järjestö päätti nytkin käyttää tilannetta hyväkseen ja alkoi suunnitella kapinan järjestämistä. Sen suunnitelmille oli erityisesti eduksi syyskuussa tapahtunut vapaaehtoisten jakautuminen. Pieni noin 10 000 hengen ryhmä erosi Redmondin

johtamista maltillisista joukoista omaksi ryhmäkseen. IRB:n vapaaehtoiisiin soluttautuneet jäsenet, kuten Patrick Pearse, siirtyivät kaikki uuteen ryhmään ja seuran onnistui jälleen saavuttaa vahva enemmistö uusien Irlantilaisten vapaaehtoisten hallinnossa. Keskeisimmäksi yhteyshenkilöksi IRB:n ja vapaaehtoisten välillä muodostui Pearse, joka joulukuussa valittiin vastaperustetun vapaaehtoisten päämajan henkilökuntaan sotilasorganisaatioiden johtajaksi. Hän oli vapaaehtoisten johtajan Eoin MacNeillin pitkäaikainen ystävä Irlantilaisen liiton ajoilta eikä hänen ilmeisestikään ollut onnistunut säikäyttää maltillisena tunnettua MacNeillia ajoittaisilla radikaaleilla mielipiteillään.

Pearsen kaksoisrooli IRB:ssä ja vapaaehtoisissa tuli entistä merkittävämmäksi keväällä 1915, kun IRB:n hallintoneuvosto päätti sotilaallisen komitean perustamisesta kapinasuunnitelmien laatimista varten. Pearse valittiin itsenäiseen kolmihenkkiseen komiteaan Joseph Plunkettin ja Eamonn Ceanntin rinnalle. Heillä kaikilla oli merkittävä rooli vapaaehtoisissa, joita oli tarkoitus käyttää kapinallisten ydinjoukkoina. Vapaaehtoisten johdolla oli varsin toisenlaiset suunnitelmat. Heidän tarkoituksenaan oli pitää vapaaehtoiset hyvin organisoituna ja kurinalaisena ryhmänä, joka voisi sodan jälkeen toimia home rule –lain toimeenpanemista vaativana painostusryhmänä.

Home rule –lain ja kahden kilpaa aseistautuvan puolisotilaallisen järjestön äärimmilleen kiristämä tilanne Irlannissa oli sodan syttymisen jälkeen rauhoittunut merkittävästi ainakin viranomaisten silmissä. Rauhallisuus oli kuitenkin valheellista, sillä pinnan alla kiehui jatkuvasti. Viranomaisten silmissä ainoastaan 13 000 hengen Irlantilaisten vapaaehtoisten joukko oli hivenen huolestuttava, mutta sekin näytti keskittyvän vain harjoitteluun ja paraatiesiintymisiin. Yksi tällainen esiintyminen oli feeniläisveteraani O'Donovan Rossan hautajaiset, joista muodostui valtava julkinen propagandatapahtuma IRB:n ajamille aatteille. Pearse piti tilaisuudessa poliittisen uransa vaikuttavimman puheen, jossa hän vakuutti nykysukupolven valmistautuvan täyttämään aiemmilta kansallissankareilta kesken jääneen tehtävän. Puhe yhdessä näyttävästi organisoidun tapahtuman kanssa vakuutti monet liittymään ICA:n tai vapaaehtoisten joukkoihin.

Syksyn aikana Pearse otettiin vielä ylimääräiseksi jäseneksi IRB:n hallintoneuvostoon, mikä näyttäisi sinetöineen hänen roolinsa sekä vapaaehtoisten että salaseuran ylimmässä johdossa. Kapina suunnitelmat saivat nekin vauhtia kun

sotilaalliseen komiteaan liitettiin kaksi uutta jäsentä Clarke ja MacDermott. Kapinan aloituspäiväksi päätettiin pääsiäisviikon sunnuntai 23. huhtikuuta 1916. Kun vielä kapina huhuista hermostunut MacNeill saatiin rauhoitettua ja kesästä alkaen neuvostoa omilla kapinasuunnitelmillaan huolettanut James Connolly houkutelua IRB:n suunnitelmien taakse tammikuussa, näytti kapina toteutumistaan vaille valmiilta.

Pearse kirjoitti monista velvollisuuksistaan huolimatta loppuvuoden 1915 ja alkuvuoden 1916 aikana hämmästyttävän paljon. Joulukuun alussa ilmestynyt artikkeli Peace and the Gael on kaikista Pearsen poliittisista kirjoituksista hankalin tulkittava. Siinä Pearse sekä ihaille sotaa että tuomitsee sen. Hän myös kirjoittaa veren puhdistavasta vaikutuksesta ja uhrautumisen tärkeydestä. Kirjoitus on jyrkässä ristiriidassa hänen yksityisessä elämässään kaikkea väkivaltaa kohtaan osoittamansa vastenmielisyyden kanssa. Pearsen neljä viimeistä pamflettia Ghosts, Separatist Idea, Spiritual Nation, Sovereign People muodostavat yhtenäisen sarjan. Ne tiivistävät Pearsen nationalistisen ideologian ja vision tulevaisuuden Irlannista. Hänen silmissään tulevaisuuden Irlanti olisi itsenäinen, demokraattinen tasavalta. Kansalaiset olisivat tasa-arvoisia ja maassa vallitsisi yleinen äänioikeus. Valtion tulisi toimia kansan hyväksi, sillä juuri kansa muodostaisi kansallisvaltion.

Kapinallisten huolelliset suunnitelmat alkoivat rakoilla jo muutamia päiviä ennen suunniteltua h-hetkeä. Ensin suunnitelmat paljastuivat MacNeillille, joka pystyttiin kuitenkin vielä rauhoittamaan. Seuraavaksi epäonnistui asesalakuuljetus, minkä jälkeen MacNeill pyrki jo kaikin keinoin peruuttamaan kapinan. Patrick Pearse käsitteli useissa poliittisissa kirjoituksissaan uhrautumisen teemaa, mutta ei liene perusteltua väittää hänen itse tarkoittaneen uhrautua Irlannin puolesta. Hän uskoi suunnitelmien pitävyyteen ja kapinan onnistumisen mahdollisuuksiin aina viimeisten päivien epäonnisiin sattumuksiin asti. Niiden jälkeen hän, kuten muutkin kapinan suunnittelijat tiesivät, että tappio olisi todennäköinen. He kuitenkin päättivät yksimielisesti jatkaa suunnitelmiensa mukaisesti, koska eivät olisi enää voineet saavuttaa mitään perääntymällä. Kapina-aiheet olivat selvinneet viranomaisille aseiden salakuuljetusoperaation epäonnistuttua. Seurauksena olisivat maanpetossyytteet ja todennäköisesti kuolemantuomiot, mutta lisäksi vapaaehtoiset saatettaisiin riisua aseista ja lakkauttaa ja koko Irlantiin säätää rangaistukseksi kutsunnat. Kunniakkaammalta vaihtoehdolta tuntui kapinaan nouseminen, vaikka

yritys ehkä olisikin tuhoon tuomittu. Ainakin nykysukupolvi silloin säästyisi siltä häpeältä, josta Pearse oli sitä varoittanut useita kertoja. Siitä ei tulisi Irlannin historian ainoaa sukupolvea, jolla ei ollut rohkeutta nousta tavoittelemaan itsenäisyyttä.

Maanantaina pieni kapinallisten joukko valtasi viisi keskeistä kohdetta Dublinin keskustassa ja puolusti niitä sinnikkäästi viiden päivän ajan. Vapaaehtoisten univormuun pukeutunut ja käsiaseella aseistautunut kapinajohtaja Pearse ei ampunut kapinassa laukaustakaan. Hän ei radikaaleista kirjoituksistaan ja kapinajohtajan roolistaan huolimatta ollut sotilas. Lauantaina kapinalliset antautuivat Patrick Pearsen johdolla. Seurauksena olivat sota-oikeuden käynnit, joiden jälkeen 16 kapinajohtajaa teloitettiin. Teloitukset käänisivät kapinaan kielteisesti suhtautuneet irlantilaiset kapinallisten puolelle, kuten Pearse oli ennustanutkin käyvän. Tasavaltalaisliikkeet saivat Irlannissa ennennäkemättömän suosion, mikä johti sotaan englantilaishallintoa vastaan ja lopulta vapaavaltion perustamiseen vuonna 1922.

Irlannin itsenäistyminen oli nuoren Pearsen päämääränä jo 1800-luvun lopulta alkaen. Vain keinot, joilla itsenäisyys hänen mukaansa voitaisiin saavuttaa muuttuivat ajan kuluessa. Pearsen 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun ideologia oli varsin romanttista ja idealistista, kaukana äärinationalistisista aatteista. Tuolloin hän ajatteli itsenäisyyden olevan saavutettavissa rauhanomaisin ja jopa täysin epäpoliittisin keinoin pelkäämään iiriläisiä perinteitä elvyttämällä. Kulttuurin aikaansaama vahva kansallistunne saisi irlantilaiset torjumaan kaikenlaista englantilaisvaikutusta saarella ja pakottaisi emämaan myöntämään Irlannille itsenäisyyden.

1910-luvulla Irlannin tilanteen kiristyessä ja politisoituessa Pearse alkoi uskoa, että pelkkä kulttuuri ei lopulta kuitenkaan synnyttäisi hänen toivomaansa vapaata ja yhtenäistä Irlannin kansallisvaltiota. Pearse alkoi kannattaa kansallispuolueen tapaan home rule -lakia, vaikka ei koskaan olisikaan hyväksynyt lakia lopulliseksi ratkaisuksi. Hän uskoi lain toimivan askeleena kohti itsenäistymistä. Sen säätämisen jälkeen Irlannin parlamentti voisi poliittisin keinoin kasvattaa valtaansa ja lopulta vaatia täydellistä itsenäisyyttä. Suvereenius voitaisiin näin saavuttaa rauhanomaisesti ilman väkivaltaa.

Lain puolustajien ja vastustajien aseistautuessa perustuslaillisen politiikan ratkaisumallit kävivät yhä epätodennäköisiksi ja lopulta jopa epätoivottaviksi. Pearse oli siirtynyt politiikkaan vähitellen kulttuurijärjestön kautta, kuten monet muutkin 1900-luvun alun irlantilaiset nationalistit. Häntä motivoi kaikessa toiminnassaan, kulttuurin elvyttämisessä, kasvatuksessa ja poliittisessa elämässä, isämaallisuus. Pearsen ideologialle keskeistä oli Irlannin jakamattomuus. 1800-luvun alun nationalistisen sankarin Wolfe Tonen sanoin Pearse uskoi 'yhteen ja vapaaseen Irlantiin'. Itsehallintolaki oli johtamassa Irlannin jakamiseen protestanttiseen pohjoisosaan ja katoliseen etelään. Kansallispuolue oli valmis taipumaan jopa maan jakamiseen saavuttaakseen ajamansa itsehallinnon. Pearse ei voinut hyväksyä jakoa, joten hänen oli hylättävä poliittiset keinot.

Pearse kääntyi radikaalin IRB:n puoleen, koska järjestön edustama linja alkoi perustuslaillisen politiikan sijaan näyttää Pearsen silmissään ainoalta toimivalta ratkaisulta Irlannin tilanteeseen. Itsenäisyys voitaisiin saavuttaa vain ryhtymällä aseelliseen vastarintaan 'miehittäjää' vastaan. Jos Irlannin kansa yhtyisi kapinaan yritys saattaisi jopa onnistua.

Luonteeltaan rauhallinen ja väkivaltaa välttävä Pearse taipui kannattamaan asellista vastarintaa vasta, kun muita ratkaisuja ei enää ollut. Hän oli ennen kaikkea opettaja ja kirjailija, ei radikaali tasavaltalainen eikä ainakaan sotilas. Ääritasavaltalaiset IRB:n jäsenet kuitenkin hyväksyivät hänet joukkoonsa ja lopulta kapinajohtajaksikin, koska Pearse oli taitava propagandisti, joka pystyi edustamaan koko irlantilaisen nationalismien kenttää maltillisista ääritasavaltalaisiin.

Tietyissä mielessä idealismin voi sanoa säilyneen loppuun asti osana Pearsen poliittista ideologiaa. Hän uskoi vakaasti yhtenäiseen Irlantiin, vaikka sellaista ei todellisuudessa ollut olemassa. Pearse yritti toistuvasti vedota irlantilaisiin, jotta he yhdistäisivät voimansa ja taistelisivat yhdessä Irlannin tasavallan puolesta. Maa oli kuitenkin peruuttamattomasti jakautunut katoliseen ja protestanttiseen väestöosaan, jotka molemmat olivat valmiita puolustamaan omia etujaan asein. Jakautumisen perusteellisuudesta kertoo jotain jo sekin, että väestöryhmien välisiä ristiriitoja ei ole vielä nykyäänkään kyetty ratkaisemaan Pohjois-Irlannissa. Jatkossa olisikin mielenkiintoista pyrkiä selvittämään miten unionistit ja nationalistit Irlannissa alkoivat eriytyä omiksi puolueikseen sekä miten niiden väliset ristiriidat pääsivät kehittymään siihen pisteeseen, ettei yhteinen Irlannin valtio enää ollut mahdollinen.

Lähteet ja kirjallisuus

Patrick Pearsen poliittiset kirjoitukset

The Coming Revolution. *An Claidheamh Soluis*, 8.11.1913.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-003/text001.html>>. 8.12.2003.

From a Hermitage. Pamfletti, 1915.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-005/text002.html>>. 8.12.2003.

Ghosts. Pamfletti, 1916.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-010/text002.html>>. 8.12.2003.

How Does She Stand? Pamfletti, 1914.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-002/text001.html>>. 8.12.2003.

"The Manifesto". Kirje, 28.4.1916. Julkaisussa Dublin and the "Sinn Féin Rising": Portraits, Documents, Pictures, Volunteer Relics, Arms & Accoutrements, Story of the Rising. Wilson Hartnell & co., Dublin s.a. 10.

The Murder Machine. Pamfletti, 1916.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-001/text002.html>>. 8.12.2003.

O'Donovan Rossa. Muistopuhe, 1.8.1915.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-008/text001.html>>. 8.12.2003.

Peace and the Gael. The Spark, joulukuu 1915.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-009/text001.html>>. 8.12.2003.

The Separatist Idea. Pamfletti, 1916.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-011/text002.html>>. 8.12.2003.

Some Aspects of Irish Literature. Luento, 9.12.1912.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-014/text001.html>>. 8.12.2003.

The Sovereign People. Pamfletti, 1916.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-013/text002.html>>. 8.12.2003.

The Spiritual Nation. Pamfletti, 1916.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-012/text002.html>>. 8.12.2003.

Three Lectures on Gaelic Topics. Dublin 1898.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-015/text002.html>> 8.12.2003.

Why We Want Recruits. Irish Volunteer, 22.5.1915.

<<http://www.ucc.ie/celt/published/E900007-007/text001.html>>. 8.12.2003.

Aikalaiskirjallisuus ja muistelmat

Henry, Robert Mitchell, *The Evolution of Sinn Féin*. Talbot Press, Dublin 1920.

Horgan, John J., *Parnell to Pearse: Some Recollections and Reflections*. Dublin 1948.

Phillips, Alison Walter, *The Revolution in Ireland 1906-1923*. Longmans ja Green & Co., Lontoo 1923.

Robbins, Frank, *Under the Starry Plough: Recollections of the Irish Citizen Army*. Dublin 1977.

Ryan, Desmond, *The Rising: The Complete Story of Easter Week*. Dublin 1949.

Stephens, James, *The Insurrection in Dublin*. New York, 1917.

Tutkimuskirjallisuus

Asikainen, Sari, *Kreivittärestä kapinalliseksi: Constance Markieviczin käsitys Irlannin kysymyksestä 1906-1916*. Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere 1991.

Boyce, D. George, *Nationalism in Ireland*. 3. p., Routledge, Lontoo & New York 1995 (1982).

Coogan, Tim Pat, *1916: The Easter Rising*. Cassel, Lontoo 2001.

Cronin, Sean, *Irish Nationalism: A History of its Roots and Ideology*. Dublin 1980.

Dangerfield, George, *The Damnable Question: A Study in Anglo-Irish Relations*. Brown, Boston Little 1976.

Edwards, Ruth Dudley, *Patrick Pearse: The Triumph of Failure*. Victor Gollancz, Lontoo 1977.

Fitzpatrick, David, *The Two Irelands: 1912-1939*. Oxford University Press, Oxford 1998.

Fitzpatrick, David, *Ireland Since 1870*. Teoksessa *The Oxford History of Ireland*. Toim. R.F. Foster. Oxford University Press, Oxford ja New York 1992. 174-229.

Foster, R.F., *Modern Ireland: 1600-1972*. Penguin Books, Harmondsworth 1989 (1988).

Garvin, Tom, *Nationalist Revolutionaries in Ireland: 1858-1928*. Oxford University Press, Oxford 1987.

Höykinpuro, Timo, *Taistelutantereelta ponnahduslautaratkaisuun: Michael Collinsin Irlannin vapauttamiskäsityksen muotoutuminen heinä-joulukuussa 1921*. Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere 1992.

Kee, Robert, *The Green Flag: A History of Irish Nationalism*. Weidenfeld and Nicolson, Lontoo 1972.

- Kee, Robert, Ireland: A History. Abacus, Lontoo 1998 (1995).
- Kinealy, Christine, A Disunited Kingdom?: England, Ireland, Scotland and Wales: 1800-1949. Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Lee, J.J., Ireland 1912-1985: Politics and Society. Cambridge University Press, Cambridge 1989.
- Lee, J.J., In Search of Patrick Pearse. Teoksessa Revising the Rising. Toim. Máirín Ní Dhonnchadha ja Theo Dorgan. Field Day, Derry 1991.
- Lyons, F.S.L., Ireland since the Famine. Fontana Press, Lontoo 1985 (1971).
- Macardle, Dorothy, The Irish Republic: A Documented Cronicle of the Anglo-Irish Conflict and the Partitioning of Ireland with a Detailed Account of the Period 1916-1923. Johdanto: Eamon de Valera. Lontoo 1937.
- McCartney, Donald, From Parnell to Pearse (1891-1921). Teoksessa The Course of Irish History. Toim. T.W. Moody ja F.X. Martin. Mercier Press, Dublin 1994 (1984). 294-312.
- Martin, F.X., 1916 – Revolution or Evolution? Teoksessa Leaders and Men of the Easter Rising: Dublin 1916. Toim. F.X. Martin. Ithaca, New York 1967. 239-252.
- Moran, Seán Farrell, Patrick Pearse and the Politics of Redemption. The Catholic University of America Press, Washington D.C. 1998.
- Newsinger, John, Easter Rebellion – Defeat or Victory. Monthly Review 7/1982. New York. 31-40.
- Oikarinen, Sari, Constance Markieviczin ajattelu ja toiminta Irlannin itsenäistymiskehityksessä 1908-1927. Lisensiaatin tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere 1994.
- Oikarinen, Sari, "A Dream of Liberty": Constance Markievicz's Vision of Ireland: 1908-1927. Suomen historiallisen seuran julkaisuja 34, Helsinki 1998.
- Ó Tuathaigh, Gearóid, Nationalist Ireland 1912-1922: Aspects of Continuity and Change. Teoksessa Nationalism and Unionism: Conflict in Ireland: 1885-1921. Toim. Peter Collins. The Institute of Irish Studies, Belfast 1994. 47-73.
- Porter, Raymond J., P.H. Pearse. Twayne's English authors series; TEAS 154. Twayne, New York 1973.
- Smith, Jeremy, Britain and Ireland: From home rule to Independence. Longman, Lontoo 2000.
- Thompson, William Irvin, The Imagination of an Insurrection: Dublin, Easter 1916. Oxford University Press, New York 1967.
- Thornley, David, Patrick Pearse – The Evolution of a Republican. Teoksessa Leaders and Men of the Easter Rising: Dublin 1916. Toim. F.X. Martin. Ithaca, New York 1967. 151-163.

Williams, Desmond T., Eoin MacNeill and the Irish Volunteers. Teoksessa Leaders and Men of the Easter Rising: Dublin 1916. Toim. F.X. Martin. Ithaca, New York 1967. 135-149.